

Aalborg Stiftsbog 2021

Aalborg Stiftsbog 2021

Udgivet af Aalborg Stifts Landemode

Aalborg Stiftsbog 2021

64. årgang

Udgivet af Aalborg Stifts Landemode

Redaktionsudvalg:

Biskop Henning Toft Bro

Domprovst Jacob Køhn Andersen

Provst Thomas Reinholdt Rasmussen (redaktør)

Sognepræst Niels Christian Scheel Lassen (ansvarshavende redaktør)

Layout og tryk:

Vestergaards Bogtrykkeri

ISSN: 0107-5055 (trykt)

ISSN: 2246-6258 (online)

Ved henvendelse til redaktionen vil alle copyrightspørgsmål blive behandlet efter gældende regler.

Forsidebillede:

Indvielse af Erik Heides skulptur ”Tro, Håb og Kærlighed” på Nykøbing Mors Kirkegård.

Foto: Mette Moesgaard Jørgensen

Bagsidebillede:

Kors på alteret i Støvring Kirke. Korset er udført af Erik Heide. Det er lavet af moseeg, der stammer fra Dannevirke. Plankerne har været anvendt som palisadestolper, som kong Godfred lod Dannevirke forstærke med. Kong Godfred døde i 810.

Foto: Niels Clemmensen

Indholdsfortegnelse

Forord.....	5
Landemodeprædiken <i>af provst Holger Lyngberg</i>	6
Landemodeberetning <i>af Henning Toft Bro</i>	8
Biskop nummer 58 takker af – men mest af alt har han været præst <i>af Hanne Mølby Henriksen</i>	20
Det er nu, vi har en mulighed for at gøre noget andet <i>af Janni Pilgaard</i>	26
Lad os bekende – om det, vi ikke taler om og det, vi ikke kan tale om <i>af Johanne Stubbe Teglbjerg Kristensen</i>	34
Håb og dåb <i>af Kurt E Larsen</i>	44
Det middelalderlige Børglum <i>af Niels Clemmensen</i>	50
Budolfi Domprovsti.....	54
Aalborg Vestre Provsti.....	58
Aalborg Østre Provsti.....	62
Aalborg Nordre Provsti.....	66
Brønderslev Provsti.....	70
Frederikshavn Provsti.....	74
Hjørring Nordre Provsti.....	78
Hjørring Søndre Provsti.....	82
Hadsund Provsti.....	86
Jammerbugt Provsti.....	90
Rebild Provsti.....	94
Sydthy Provsti.....	98
Thisted Provsti.....	100
Morsø Provsti.....	104

Forord

”Evangeliet har båret mig igennem den største glæde og den dybeste sorg”, siger biskop Henning Toft Bro i interviewet i anledning af, at han træder fra borde som biskop. Biskoppen ser tilbage og fortæller om sin opvækst i Thyborøn, og hvad det var, som drev ham til at blive præst. I landemodeindlægget, artiklen lige før interviewet, berettes om det forgange år i Aalborg Stift.

Det er nu, vi har en mulighed for at gøre noget andet er titlen på en artikel, som har tre punktnedslag i stiftet, nemlig om pandemien har medført nogle varige ændringer i måden at være kirke på? Mange kirker tilbød onlinegudstjenester og andagter især fra julen 2020, vi havde onlinemenighedsrådsmøder, men har pandemien afstedkommet mere end det, og hvor kommer den til kort?

Lektor Johanne Stubbe Teglbjærg Kristensen kredser om det kristne håb i artiklen *Lad os håbe – om det vi ikke taler om og det, vi ikke kan tale om*. Det er en livsnær og teologisk udlægning af, hvad det kristne håb bygger på. Det helt centrale er, at det er uforskyldt. Det kommer til os – ligesom troen af nåde alene. Professor Kurt E. Larsen har skrevet en oplysende artikel om, hvordan håb og dåb hænger nøje sammen. Heri øser han af sin store kirkehistoriske viden også om Aalborgs Stifts kirke- og åndsliv. Vi kommer bl.a. omkring både Grundtvig og Skov-Kirsten fra Tårs.

I provstiernes bidrag kan man i mange af indlæggene læse om håbet, hvordan det ganske konkret har været afgørende også i 2021. Vi **håber**, at bogen vil være til glæde.

Thomas Reinholdt Rasmussen
Provst

Niels Christian Scheel Lassen
Sognepræst

Redaktører Aalborg
Stiftsbog 2021

Landemodeprædiken

Af provst Holger Lyngberg

10. søndag efter trinitatis 2021

Hvad mon der tjener til vor fred.....ja under besættelsen og årene op til besættelsen var der jo mange syn på, hvad der kunne tjene til Danmarks fred, verdens fred.

Den engelske premierminister kom efter et møde med Hitler hjem til London og viftede med et stykke papir, og han sagde at han havde Hr Hit-

lers underskrift på, at England og Tyskland aldrig ville gå i krig mod hinanden...og så sagde han så de berømte ord:

Fred i vor tid.

Han mente jo inderst inde, at dette virkelig ville være det, der tjener til verdens fred.

Den unge norske forfatter Nordahl Grieg skrev i samme år – 1938 – den roste bog Ung må verden endnu være....det var i de år, hvor han hyldede

pacifismen og anså Sovjetunionen for at være garanten for at verden kunne leve i fred...at der vidste man hvad der tjente til vor fred.

9. april 1940 sad han i en tandlægestol og hørte så tyskerne komme trampende, og han meldte sig til militærtjeneste samme dag og fandt med et ud af, at sommetider er det kamp, der skal til, hvis livet skal gro ...og at det ikke var en kamp bare for det daglige brød, men kampen for frihed og tro...og han betalte med sit liv under et engelsk bombetogt mod England i dec. 1943...da vidste han hvad der tjente til hans egen fred i hvert fald, at han ikke bare lod stå til.. pacifisten blev til figh-ter for det, han troede på.

Han havde fjernet sig langt fra sin smukke sang til ungdommen: Kringsat af fjender...han kunne ikke længere sige, at onskaben skulle bekæmpes med kærlighed..nogle gange skal der andet til, ville han sige...

Jerusalem...vidste du blot på denne dag, hvad der tjener til din fred...sagde Jesus og fældede sine salte tårer over den stolte by...

Den dag, hvor han stod der, var ikke bare en tilfældig dag...det kunne meget vel være den dag, hvor man med sorg og klage mindedes det første tempel i byen..det smukkeste af dem alle...men jævnet med jorden, så der ikke var sten på sten tilbage...og denne dag blev efterhånden til den store sørgedag, den store mindedag, hvor man mindedes mange andre sørgelige hændelser...og så kunne man trække en linje op til vor tid...til de første augustdage, hvor man i Tyskland fik

vedtaget den forfærdelige lov om jødernes totale udryddelse..hvor man var fast besluttet på, at aldrig nogensinde mere skulle man høre Israels folk messe trosbekendelsen: Hør, Israel, Herren vor Gud, Herren er en, og det gamle hebraiske jubelråb Hallelujah skulle også helst forstumme.

Sådan er der i mange folks historier, i mange menneskers historie dage, som er så fulde af op-hobet smerte og onskab...at man kun kan græ-de derved.

Da Jesus græd, så gjorde han det – er jeg sikker på...ikke for at vise, at voksne mænd kan også græde og vise følelser...men for at gøre sig til et med den smerte, som han vidste lå over dem på den dag...gråden er ikke sentimentalitet, den skal ikke vise en sårbarhed, men den skal udtrykke hans dybe solidaritet med ethvert menneske, som lider eller har lidt.....han går ind under mit tag og dvæler der for en stund.

For når jeg ikke ved, hvad der tjener til min fred, hvisker han: Min fred giver jeg dig, min fred efterlader jeg dig....i dag og indtil verdens ende.

Ære være Gud i det højeste og på jorden.
Til mennesker fred med Guds velbehag!
Amen!

Landemodeberetning

Af biskop Henning Toft Bro

Du, Herre Krist,
min frelser est,
til dig jeg håber ene;
jeg tror på dig
o, bliv hos mig
miskundelig
alt med dit ord det rene.

Lad dette vers fra Hans Christensen Sthens salme stå som fortegn for dette års landemodeberetning. Verset skal ikke bare være fortegnet på denne beretning, men også være os en evig påmindelse af, hvad det er, vi er sat i verden for som kirke:

At Jesus Kristus er hele verdens frelser. Det er ham, vi må slå vores lid til, det er frelsen i Ham, vi håber på. Det er Hans ord, vi lever af og på – både som mennesker og som prædikanter.

Derfor giver det mening at bede Ham om at være hos os med sit ord og i sit ord.

En landemodeberetning er i sagens natur en beretning, hvor jeg kaster et tilbageblik på kirkelivet i Aalborg Stift med udsyn til udviklingen i folkekirken, som selvsagt også har indflydelse på den måde, vi er kirke på her hos os.

Men denne, den tolvte og sidste landemodeberetning fra min hånd, kommer også til at handle om den udvikling, jeg har set de seneste elleve et halvt år, hvor jeg har været biskop over Aalborg Stift.

Lad mig begynde der.

Personligt og embedsmæssigt har det været en spændende og udfordrende vandring med præ-

ster, provster, menighedsråd, frivillige og ansatte som medvandrere.

På det personlige plan har det været glædeligt at kunne være med til at påvirke og være en levende del af kirkelivet i Aalborg Stift.

Embedsmæssigt har det været en tid med store og betydningsfulde udfordringer.

Coronakrisen

En Landemodeberetning anno 2021 kan naturligvis ikke undgå at omtale coronakrisen. Og meget kunne siges i den anledning, men jeg har besluttet, at den ikke skal fylde ret meget her, og derfor vil jeg citere fra mit indlæg til Aalborg Stifts nyhedsbrev fra august i år. Her hedder det:

”Lukkede kirker og sognegårde, men også perioder med åbne huse med få deltagere, har med rette fyldt meget for os det sidste halvandet års tid.

Men nu er vores lange (ørken-) vandring ovre.

Nu må vi atter samles til gudstjeneste, kirkelige handlinger, koncerter, foredrag og alt det liv som samler os i rundt omkring i sognene.

Det er der grund til at ønske hinanden tillykke med!

Det har vi trængt til. Vi har trængt til at mødes, at være sammen, at synge sammen, at fejre dåb og nadver og lytte til evangeliets ord om trøst og glæde.

Samtidig vil jeg også gerne en stor og hjertelig tak til præster, menighedsråd, ansatte og frivil-

*Foto: Lars Horn,
Baghuset.*

*Foto: Lars Horn,
Baghuset.*

lige, der gennem de sidste mange måneder har bøvlet med regler og forbud, som ændrede sig undervejs, så der skulle improviseres og findes gode lokale løsninger.

Det har ikke altid været let. Faktisk her det været meget besværligt i perioder for os alle, men tak fordi I holdt ud og holdt ved. Det vidner om en levende og nærværende folkekirke i Aalborg Stift, hvor evangeliet er blevet forkyndt med iver og fantasi med de muligheder, der var til rådighed.

Nu står en ny tid foran os. Vi skal finde sammen igen. Vi skal igen lære at mødes om søndagen og mellem søndagene. Det tager tid at vænne sig til, men jeg tror og håber på, at vi igen vil fylde kirkerne med forkyndelse og lovsang – ganske enkelt, fordi vi ikke kan undvære det. Det er som en livsnerve i vores forståelse af at være kirke. Det er vores livsfundament.”

Meget mere kunne siges, men lad det blive ved det i denne beretning.

Kirkeforfatning

I begyndelsen af min embedsperiode, fyldte den store debat om en kirkeforfatning rigtigt meget. Denne debat endte op i ingenting. Det begræder jeg ikke. Folkekirken har bedst af at blive styret fra neden. Det vil sige fra menigheden og fra menighedsråd, hvor alt kirkeliv har sit udspring. Godt, vi ikke fik en forfatning, som ville betyde, at de vigtigste beslutninger skulle tages af et landsdækkende organ. Det er kirken ikke tjent med.

Jeg ved godt, at tanken rumler nu igen.

Flere politikere har udtalt sig om, at vi nu igen skal til at kigge på en kirkeforfatning med den begrundelse, at kirken skal være herre i eget hus og ikke styres af politikere.

Det lyder fromt, men til det vil jeg bare sige: Så lad være med at blande jer i kirkens indre anliggender, politikere. Vi kan godt selv finde ud af det.

Vi har ikke brug for en kirkeforfatning, som vil omkalfatre magtbalancen i folkekirken, og, for mig at se, ikke til det bedre.

Vielse af par af samme køn

Loven om vielse af par af samme køn fra 2012 var anskuelsesundervisning i, hvad der sker når politikere blander sig i kirkens indre anliggender.

Naturligvis anerkender jeg, at politikerne udstikker rammerne for den kirkelige lovgivning. Sådan har vi indrettet os her i Danmark.

Men vi fik ikke tid nok til debat og dialog. Det var som om, loven skulle presses igennem på rekordtid uden den nødvendige samtale, som vi er vant til i folkekirken.

Jeg er overbevist om, at vi var havnet det samme sted, som vi gjorde, men selv følte jeg, det gik for stærkt.

Når det er sagt, mener jeg, at loven er et gode for både kirke og folk. Og selv om der ikke var enighed i bispekedsen om synet på vielse af par

af samme køn, var det vigtigt, at vi landede hvor vi gjorde, for det har været med til at holde sammen på folkekirken, hvor der netop skal være plads til uenigheder og, ikke mindst, den frugtbare debat.

Folkekirkens samarbejde med Metodistkirken i Danmark

Siden 2012 har en gruppe fra Metodistkirken i Danmark og Den Danske Folkekirke ført teologiske samtaler.

Jeg blev valgt som formand for gruppen.

Samtalerne mandede ud i en rapport: ”En tro, en dåb, en nåde. Rapport fra bilateral dialog mellem Metodistkirken i Danmark og Den danske Folkekirke, 2016”

Aftalen blev underskrevet efter flere års læresamtaler, og den er en national udmøntning af dette fællesskab. Heri siges der, at vi anerkender:

- hinandens kirker
- hinandens dåb og forvaltning af nadverens sakramente
- hinandens ordinerede præstetjeneste, at vi fortsat er to forskellige kirker med hver sin tradition, bekendelsesskrifter og kirkeordning fastsat efter den respektive kirkes egne bestemmelser

Og så forpligter kirkerne sig bl.a. til at fejre gudstjeneste sammen, at byde hinandens medlemmer velkomne på linje med egne medlemmer, til at arbejde sammen og til at modtage ordinerede præster til at gøre tjeneste efter gældende regler i hinandens kirker uden ny ordination.

Aftalen er historisk, fordi det er første gang, folkekirken efter en grundig dialog indgik en aftale med en frikirke i Danmark.

Danske Kirkedage i Aalborg Stift 2013

Dagene bød på et overflødighedshorn af arrangementer: Gudstjenester, koncerter, samtaler,

debatter og folkeligt samvær gennem alle dage-
ne.

Folk fra hele landet deltog på tværs af kirkeret-
ninger og organisationer, og i årene efter kom jeg
meget rundt i andre kirkesamfund og foreninger
i Aalborg Stift for at holde dialogen om kristen-
dommen ved lige, for selv om vi ser forskelligt på
flere ting, er vi dog enige om det vigtigste: For-
kyndelsen af Kristus.

For mig har det været lærerigt og kirkedagene
åbnede nye horisonter for min måde at tænke og
drive teologi på.

Sjælesorg på Nettet

Sjælesorg på Nettet startede i 2017 som et forsøg
ved en bevilling fra Fællesfonden. Forsøget er nu
gjort permanent. Projektet er både administrativt
og økonomisk forankret i Aalborg Stift, men som
de fleste vil vide, er projektet et landsdækkende
projekt støttet af alle os biskopper.

Der er ansat fire sjælesørgere og en daglig leder,
som også fungerer som sjælesørger. Interessen er
meget stor, og der er en stabil søgning til chattje-
nesten fra konfidenter, der kommer fra hele landet.
Og tjenesten har vist sit værd gennem alle årene.

Det er vigtigt at sige, at Sjælesorg på Nettet
ikke skal erstatte det, vi kan kalde 'den klassiske
sjælesorg', men være et supplement til denne.

Det er ingen hemmelighed, at jeg var sundt
skeptisk over for projektet. Det er jeg på ingen
måde mere. Tværtimod, for det er vigtigt, at vi
som folkekirke hele tiden er der, hvor mennesker
er, og hvor mennesker mødes, og her er de digi-
tale medier en enestående mulighed for at få folk
i tale på en anden måde, end vi gør i vore kirker
og sognegårde.

Reformationsfejring

I 2017 fejrede vi Reformationsjubilæet i hele lan-
det og naturligvis også i Aalborg Stift.

I den lidt kuriøse ende fik vi lavet tre reforma-
tionsøl, som blev en meget stor succes og som gav
meget medieomtale som betød, at oplysning om
Reformationen nåede langt ud i stift og land.

Der blev ligeledes udgivet en bog om Refor-
mationen i Nordjylland i et samarbejde mellem
Aalborg Stift og de to historiske museer i Aalborg
og Hjørring. Der blev afholdt mange reformati-
onsgudstjenester og foredrag om Reformationen
i hele Aalborg Stift, som kulminerede i en fest-
gudstjeneste i Domkirken på reformationsdagen
den 31. oktober.

Mange sogne holdt lokale arrangementer med
fokus på Reformationen og stiftets Skoletjeneste
bidrog med undervisningsmateriale til gavn og
glæde for skolen.

Ideen med Reformationsfejringen var ikke blot
at stoppe op, skue tilbage og fejre jubilæet, men og-
så at sætte fokus på den evangelisk lutherske folke-
kirke, og sidst, men ikke mindst, at anspore til, at
holde fokus på, hvad det vil sige at være evangelisk
luthersk i den tid, vi lever i, og den tid, der kommer.

Tiden vil vise, om det lykkes.

Gudstjenesterum på Aalborg Universitetshospital

Gennem en årrække arbejdede vi på at få etable-
ret et gudstjenesterum på det nye hospital.

Det har været en lang, lærerig og spændende
proces med møder med regionspolitikere og pro-
jektmedarbejdere ved det nye hospital.

Vel var der bump undervejs, men gennem tal-
rige møder, dialog og gensidig forståelse fandt
vi frem til en løsning, som vil komme patienter,
hospitalsansatte, sygehuspræster og præster i det
hele taget til gode de kommende mange år.

De fire Aalborgprovstier har finansieret rum-
met – og hjertelig tak for det!

Da så gudstjenesterummet kom på plads, gik
vi i gang med at overveje, hvordan rummet skulle

*Foto: Lars Horn,
Baghuset.*

indrettes og hvordan det skulle bearbejdes kunstnerisk.

Derfor inviterede vi fire kunstnere til en konkurrence. De gav hver deres bud på, hvordan de kunne se den kunstneriske udsmykning realiseret. Vi besøgte de fire kunstnere på deres atelier, og senere kom de til Aalborg, hvor de præsenterede deres forslag.

Det var et spændende møde med fire dedikerede og inspirerende kunstnere, og efter en grundig votering faldt valg på Bjørn Nørgaard.

Bjørn Nørgaard har lavet et fantastisk kunstværk med en stor billedfrise af glas med bibelske motiver, der dækker den ene af rummets vægge. Ligeledes har han også lavet alterparti og døbefont.

Det vil føre for vidt at gå nærmere ind i detaljerne, dem må I vente med at se til gudstjenesterummet bliver indviet. Forhåbentligt i løbet af 2022.

Det er første gang, Bjørn Nørgaard udsmykker en kirke i Aalborg Stift, og jeg er overbevist om, at kirken bliver en valfartskirke, forstået på den måde, at mange i de kommende år vil valfarte til kirken for at beundre resultatet og fordybe sig i Bjørn Nørgaards sublime kirkekunst.

Men først og fremmest er gudstjenesterummet skabt til gavn og glæde for de patienter, der har brug for et rum til andagt og bøn, mens de er indlagt på hospitalet.

Jeg skylder at sige, at rummets udsmykning er betalt af fondsmidler, som vi er dybt taknemlige for at have modtaget.

Folkekirkens Hus

Efterhånden er Folkekirkens Hus blev en integreret del af kirke- og kulturlivet i både Domsognet, Aalborg by og Aalborg Stift.

Når jeg skuer tilbage over tiden, hvor huset har fungeret, er det med stor glæde og taknemlighed.

Ingen af os havde kunnet forudse, at huset på rekordtid ville blive den succes, det er blevet.

Mange gode kræfter er gennem årene sat ind på at skabe dette nye kirkelige kraftcenter. Dedikerede medarbejdere og leder, frivillige og brugere af huset har ydet en kæmpeindsats gennem årene, og det er en af grundene til, at vi er der, hvor vi nu er.

Mange både i Aalborg Stift og uden for stiftet viser interesse for det, der sker i Folkekirkens Hus. Og seneste skud på stammen er den mulighed, der nu er for at følge arrangementer på nettet.

Bestyrelsen besluttede for en tid siden at indkøbe streaming-udstyr, så vi kan vise arrangementer på nettet direkte. Det er en tjeneste, vi forventer os meget af, da mange ikke har mulighed for at deltage fysisk i husets arrangementer. De erfaringer, vi allerede har høstet, viser, at der er stor interesse for at være en del af husets fortælling og være en del af fællesskabet, om end det er på en anden måde end det at være fysisk til stede.

Folkekirkens Familiestøtte

Folkekirkens Familiestøtte er efterhånden blevet en fast bestanddel af det diakonale arbejde i Aalborg Stift.

Projektet er skabt i Stiftsudvalget for diakoni, og der har været arbejdet ihærdigt med at udbrede ideen ikke bare i Aalborg Stift, men i alle landets stifter.

Projektet er både banebrydende og nytænkende forstået på den måde, at det er første gang, vi i folkekirken har arbejdet med diakoni på denne måde.

Det har taget tid at løbe projektet i gang, men glædeligt er det, at mange sogne i stiftet er engageret – og at flere og flere sogne rundt omkring i landet har vist interesse for Folkekirkens Familiestøtte.

Det er vigtigt at sige, at Folkekirkens Familiestøtte ikke er skabt for projektets skyld, men for menneskers skyld. Eller sagt på en anden måde: Projektet er blevet til for at hjælpe de familier, som trænger til hjælp, støtte og opmuntring.

For et par år siden var jeg sammen med provsterne på besøg hos regionens borgmestre. Alle uden undtagelse roste projektet og gav tydeligt udtryk for, at her var der et område, hvor kommune og folkekirke kunne arbejde sammen. Det var ikke blot pæne ord, for mange steder arbejder

Folkekirkens Familiestøtte sammen med kommunerne i et ihærdigt forsøg på at vise omsorg for og hjælp til trængte familier.

Menighedsrådsvalg 2020

I november var der valg til menighedsråd. Glædeligvis blev de fleste pladser besat, og i Aalborg Stift var der kun ganske få suppleringsvalg.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at byde de nye menighedsråd velkommen i fællesskabet. Det er et spændende og udbytterigt hverv at være

*Foto: Lars Horn,
Baghuset.*

Foto: Lars Horn,
Baghuset.

medlem af et menighedsråd. Det er også et tidskrævende og en gang imellem bøvlet, frivilligt arbejde, men på trods af de mangeartede udfordringer, et menighedsråd står med, oplever de fleste heldigvis, at det er et meningsfyldt arbejde, fordi menighedsrådet arbejder med opgaver, der er til gavn for menighedens liv og vækst. Ligeledes er menighedsrådene ansvarlig for vore kirker og kirkegårde, præsteboliger og sognegårde. Og vigtigst af alt: Ansættelse af præster.

Også det er et stort arbejde som røgtes på bedste vis i Aalborg Stift til gavn og glæde for alle som kommer i kirkens huse for at dyrke vores tro og menighedens fællesskab.

”En tid til at tie, en tid til at tale”, hedder det i Prædikerens Bog.

Inden jeg tier, er der endnu et par ting, jeg vil berøre.

Gennem årene har der været meget fokus på religionspædagogikken i Aalborg Stift.

Det er sket gennem den daglige konfirmationsforberedelse, minikonfirmandundervisning rundt omkring i sognene. Skole-kirkesamarbejdet, teologisk voksenundervisning, projekt ”Hvad er meningen?”, projekt ”For klog til tro?”, kirkehøjskoler rundt omkring i sognene og hvor der ellers er fokus på dette vigtige indsatsområde for folkekirken.

Vigtigt er dette arbejde, fordi vi gennem religionspædagogikken og undervisning er med til både at række kristendommen videre til næste generation, men også styrke kristendommen hos en moden generation, der gerne vil udvide deres teologisk horisont og samtidig fastholdes i den kristne, nå ja, børnelærdom, som er med til både at udvide vores horisont, men også styrke os i vores tro.

Ligeledes har kommunikation funderet i Presse og Kommunikation fyldt og fylder meget i det folkekirkelige arbejde i Aalborg Stift. Stiftets

provstier og Stiftsrådet er den økonomiske garant for, at vi kan kommunikere i medierne og blandt vore ansatte.

Der arbejdes ihærdigt med at sætte folkekirken på dagsordenen, og jeg mener, det er lykkedes i væsentlig grad, fordi dygtige medarbejdere har formået at få både regionale og landsdækkende medier i tale og på denne måde har været med til at sætte både kristendommen og Aalborg Stift på landkortet.

Det sker på mange forskellige måder, og de senere år har det, vi kalder civilsamfundet været en væsentlig og vægtig samarbejdspartner. Her hos os har det resulteret i et tæt samarbejde med de lokale medier, Aalborg Kommune, Aalborg Universitet, Forsvaret, regionens gymnasier, Folkeskolen og andre uddannelsesinstitutioner, som, uden forbehold, positivt har anerkendt folkekirken som en væsentlig samarbejdspartner.

Meget mere har jeg på hjerte, men nu nærmer tiden sig, hvor jeg, med Prædikerens ord, skal tie.

Når jeg kigger tilbage på elleve et halvt år som biskop over Aalborg Stift, er det med glæde og taknemlighed.

Glæde over at udfordringen blev min i en årække og taknemlighed over det, vi har opnået sammen.

Og bemærk ordene: Det vi har opnået sammen.

Intet af det, der er sket i årene, der er gået, er et enkeltmandsværk. Alt er blevet til i fællesskab. Samarbejde og dialog.

I al ubeskedenhed er jeg gået ind i opgaverne med glæde og engagement, men hvis ikke jeg havde haft engagerede og dedikerede medarbejdere rundt omkring i sognene og på Stiftskontoret, ville min indsats have været forgæves.

Vi har løftet i flok. Meget har vi opnået.

Nye opgaver står foran jer alle sammen. Folkekirken er hele tiden i bevægelse. I skal bevæge jer med og være en del af samfundets udvikling, så

*Foto: Lars Horn,
Baghuset.*

evangeliet kan bryde frem i nye konstellationer, så det kan blive til en daglig glæde og en evig påmindelse om, at det nytter noget at være kirke nu og i al fremtid i Aalborg Stift.

Tak

Inden jeg tier helt, vil jeg rette en stor tak til Stiftsrådet og til formanden for Stiftsrådet, Ejnar Haugaard Thomsen, for et fortroligt og inspirerende samarbejde for folkekirken i Aalborg stift.

Tak også til Stiftskontorchef Helle Hindsholm for samarbejde gennem årene.

Alle Stiftets ansatte arbejder ligeledes på at understøtte og hjælpe menighedsråd og kirkefunktionærer i Aalborg Stift, og de gør på hver deres måde hverdagen lettere for mig på alle mulige måder. Tak for det!

Tak til præster, provster, menighedsråd, frivillige og ansatte for den måde, I har modtaget mig, når jeg er kommet rundt i stiftet på besøg til gudstjenester og sogneaftener. Det har været en stor glæde at arbejde med på jeres glæde ved at være kirke netop på jeres sted.

Tak til alle jer, der mødt op til årets Landemode og på den måde har været med til at vise støtte og opmuntring i fællesskabet

Intet bliver til ud af intet, Alt bliver til i fællesskab og dialog. Det synes jeg, I er gode til. Bliv ved med det. Det vil løfte folkekirken ind i en spændende fremtid, der betyder alt for kirkelivet i Aalborg Stift.

Og glem aldrig, hvorfor vi er her. Vi er her af en eneste grund: At forkynde Jesus Kristus som hele verdens frelser.

Mit arbejdsliv lakker mod enden. Det har været rigt. Udfordrende. Spændende. Og det har været privilegeret at være præst i folkekirken gennem mere end 36 år. Heraf de knapt 24 år i Aalborg Stift.

Svært er det at samle alle årene og indtrykkene i få ord.

Dog vil jeg sige med digteren Erik Bertelsens ord fra digtet ”Kølvandet Glitrer”:

”Det eneste jeg ønsker er dette
At være min livskurs bekendt
Ærligt at passe min rørtørn
Indtil sejladsen er endt.”

Jeg har forsøgt ærligt at passe min rørtørn på den måde, jeg kunne og gerne ville.

Nu overtager en anden roret.

Jeg vil ønske Guds rige velsignelse over jer alle og over Aalborg Stift og af hjertet takke for sejladsen sammen med jer.

Biskop nummer 58 takker af

– men mest af alt har han været præst

Af Hanne Mølby Henriksen, journalist og underviser

Det var aldrig planen, at Henning Toft Bro skulle være biskop. Eller provst for den sags skyld. Som knægt drømte han kun om at blive præst og leve sit liv på kanten af havet. Det lykkedes delvist. Fi-

skerens søn har forkyndt evangeliet i 36 år. Han har også bragt diakonien hjem til sårbare familier og gjort sit for at sænke kirkens dørtærskel i Aalborg Stift. Nu er han klar til at gå på pension og vende tilbage til sit hjørne af Vestjylland.

En formiddag i marts satte Henning Toft Bro sig ved sit arbejdsbord i Hasseris og skrev en meddelelse til provster, præster og menighedsråd i de nordjyske sogne.

Kære alle, begyndte han. Efter 36 år i Folkekirken, hvoraf de godt 11 år har været som biskop over Aalborg Stift, har jeg besluttet at gå på pension.

Henning Toft Bro ville trække sig tilbage sammen med sin hustru, forklarede han. Så roste han stiftets dedikerede medarbejdere og ildsjæle, udtrykte fortrøstning på folkekirkenes vegne og udstyrede dokumentet med det nordjyske bispesegl og egen underskrift.

Og så trykkede han SEND.

”Det føltes godt,” siger Henning Toft Bro et halvt år senere om den opsigelse, ingen havde set komme. ”Ragna og jeg havde tumlet med beslutningen i et par år, så det var på alle måder en letelse, at det nu blev offentligt.”

”Derudover er det selvfølgelig med en blanding af glæde og vemod, jeg siger farvel til embedet. Glæde over, at det er en beslutning, vi selv har fået lov at træffe. Vemod over alt det, jeg nu skal slippe.”

Hvis Henning Toft Bro bliver bedt om at pege på et enkelt sted i Biblen, som han især holder af, peger han på Johannes Evangeliet, kapitel 3, vers 16:

”For således elskede Gud verden, at han gav sin enbårne søn, for at enhver, som tror på ham, ikke skal fortæbes, men have evigt liv.”

”I de ord er der sagt det, der skal siges om kristendommen,” siger han. ”Det samler det hele i en sum for mig.”

Foto: Lars Horn, Baghuset

Livstegn på langbølgesenderen

Henning Toft Bro er vokset op så langt ude vest-på, man snart kan komme. På en smal stribe land mellem fjord og hav, hvor mændene fangede fisk, og kvinderne sørgede for resten. Og hvor kirken var med til at holde sammen på det hele.

Familien Toft Bro boede midt i Thyborøn med klitter i baghaven og en evig duft af hav, salt og natur – undtagen i østenvind, hvor der på varme dage kunne lugte fælt ude fra fiskemelsfabrikken. Indre Mission stod stærkt på den jyske vestkyst dengang. Og i nummer 2 på Manøvej bad Henning og hans brødre bordbøn og aftenbøn og lyttede til søndagsskolens bibelfortællinger.

I familiens køkken stod en lille transistor med en rød tuschstreg, der markerede deres private frekvens. Sådan en havde de fleste i byen. Fiskerne kunne være på havet i flere uger ad gangen, og Hennings far plejede at sende en hilsen hjem over langbølgesenderen hver dag klokken 8 og klokken 18. De tidspunkter var nærmest hellige. Særligt i stormvejr kredsede drengene og deres mor om den lille transistor og skævede til uret, mens moren nynnede og sang, lavede mad og satte drengene i sving for at holde angsten på afstand.

Så skrattede radioen.

”1, 2, 3, 4 – 1, 2, 3, 4 – vi sender en hilsen hjem, og vi har det godt.”

Farens stemme strøg lige igennem fra Nord-søen til køkkenet derhjemme. Det tog ikke mere end et par sekunder, men lettelsen varede ved og gjorde morens sang lysere.

”Så var han i live. Vi kunne høre, at han blev lidt forpustet, hvis de fik en ordentlig sø, og skibet krængede over, men vi hørte stemmen. Det var et livstegn,” siger Henning Toft Bro.

Sådan nogle var vigtige i det lille samfund. Det skete, at bådene kom hjem med Dannebrog på halv oppe i masten, fordi de havde mistet en mand. Andre gange var der både, der slet ikke kom hjem.

Døden var en naturlig del af livet i Thyborøn. Her var man fælles om de ulykkelige fortællinger og den evige vestenvind. Og om næstekærligheden.

Byens koner hjalp hinanden med glæder, sorger og praktiske gøremål, når mændene var væk. Og på havnen sørgede senest anduvede kutter som regel for en kurv med undermalere, der var for små at sælge på auktion. Så kunne de andre familier i byen frit hente til et måltid af friskfanget, fileteret fisk.

”I sådan en lille havneby stod man sammen. Man havde en forståelse af, at skal det her fungere, så skal vi hjælpe hinanden,” fortæller Henning Toft Bro.

Han havde (faktisk) en plan

Den afgående biskop taler stadig om sin barn-doms Thyborøn som Paradisets land. Det er 43 år siden, han flyttede fra byen uden helt at ville det. Men teologien trak. Nærmeste fakultet lå i Aarhus, og den unge vestjyde vidste, at han ville være præst i folkekirken.

”For mig har kristentroen været som at trække vejret. Det er ikke noget, man tænker over. Jeg har fået troen ind gennem min opdragelse derhjemme. I søndagsskolen. FDF. Og i kirken selvfølgelig. Det har været en naturlig del af mit liv, fra jeg blev født,” siger Henning Toft Bro, der altid har befundet sig godt til gudstjeneste og fundet stor glæde ved forkyndelsen af evangeliet.

”Det ville jeg gerne bringe videre,” fortæller han. ”Evangeliet har båret mig igennem den største glæde og den dybeste sorg. Som ung ønskede jeg, at andre ville opleve samme glæde ved den kristne forkyndelse, som jeg har gjort. Og i dag kan jeg sige, at hver dag har været et privilegium. At få lov at stå op og beskæftige mig med noget, som jeg altid har haft stor interesse i, og som har fyldt i min families liv. Det har jeg glædet mig over i alle årene.”

Fiskerens søn blev præst i 1985 og fik sin første stilling i Hjerm. Siden blev han ansat som præst i Nykøbing Mors og provst for Morsø Provsti. Og i 2010 rykkede han ind på bispegården i Aalborg.

36 år som forkynder af Guds ord – næsten lige-ligt fordelt på de tre embeder.

”Det er mange år,” konstaterer Henning Toft Bro. ”Men når jeg kigger tilbage, synes jeg, at det har været som at knipse med fingrene. Det har været en fantastisk tid.”

Den nordjyske biskop plejer at sige, at den ene stilling afløste den anden uden at være udtrykt i nogen form for karriereplan. Det passer ikke helt.

”Jeg havde den plan i 1978, at jeg ville være præst i den danske folkekirke. Det var det, jeg ville. Og det har været vigtigt for mig først og fremmest at være præst. Jeg har altid følt, at jeg var mest præst, når jeg stod på prædikestolen og forkyndte evangeliet. Og den gerning har så fået lagt nogle andre lag oveni i løbet af årene.”

Skak som strategisk læremester

I 36 år har hver dag båret sine udfordringer, fortæller Henning Toft Bro. Og det har taget tid for både præst, provst og biskop at finde sig til rette i hvert eneste embede. Måske især for biskoppen.

”Jeg ville gerne have haft ti års bispeerfaring, før jeg begyndte,” gnækker han. ”Ligesom når vi søger nye præster, og menighedsrådene med et glimt i øjet siger, at de gerne vil have en ung præst på 30 med ti års erfaring.”

Heldigvis kom årene som provst på Mors ham til gode, fortæller han. De havde givet ham et indgående kendskab til folkekirkens økonomi, fortrolighed med hvordan man tænker hos menighederne ude på landet og en forståelse for de forskellige behov fra landsogn til bysogn. Det gav ham alt sammen et godt afsæt til at være biskop i landets største landstift, siger han.

Den afgående biskop har været teologisk overhoved for 221 præster, 334 kirker og en tiendedel af landets folkekirkemedlemmer uden at have læst ret mange bøger om strategisk ledelse.

”Jeg har bare gjort det,” siger han.

Som barn spillede Henning skoleskak. Han lærte at tænke fem, seks eller syv træk frem og hele tiden overveje, hvad den anden havde tænkt sig at sige eller gøre. Og når han spillede mod sin far hjemme ved spisebordet rejste faren sig sommetider midt i et træk og meddelte, at han ville gå ud og ryge en cigar. Og at Henning så kunne tænke lidt over, om det træk nu også var klogt.

”Så sad jeg der og grublede. På den måde var far en god pædagog uden at vide det. Han lærte mig at tænke strategisk, og det har hjulpet mig i mange situationer og forhandlinger efterfølgende.”

Kirken skal ud til folket

Nogen har omtalt Henning Toft Bro som Den stille biskop. Andre påpeger, at han har opnået resultater ved at holde fokus på projektet og skabe synlighed om folkekirken snarere end sig selv.

Han gik til valg i 2009 på tre mærkesager: Diaconi. Religionspædagogik. Og kommunikation. Og har fra dag 1 arbejdet for at styrke nordjydernes bevidsthed om kirken.

Henning Toft Bro har været med til at oprette Folkekirkens Familiestøtte, der bringer diakonien ud af kirken og hjem til sårbare børnefamilier via koordinatore og frivillige hjælpere. Aalborg Stift fik satspuljemidler til projektet, ligesom Trygfonden og Lars Larsen spyttede i kassen. Og ude i sognene tager flere og flere familier imod kirkens hjælp.

Han har været med til at skabe Folkekirkens Hus, et slags kirkeligt eksperimentarium, der åbnede i 2015 og lægger rum til foredrag, koncerter, verdensmiddage, filosofiske samtalesaloner og en

årlig festival for over 800 gymnasieelever med fokus på teologi og naturvidenskab.

Han har været med til at etablere et kirkerum på det nye universitetshospital i Aalborg. Rummet bliver udsmykket af Bjørn Nørgaard, integreret i sygehuset og vil være åbent for alle til andagter, gudstjenester og stille stunder – ligesom alle andre kirkerum i Aalborg Stift.

Og han har været med til at stå i spidsen for projektet Sjælesorg på nettet, hvor alle danskere kan tale med en præst om livets op- og nedture. Og hvor kirken især bliver opsøgt af de yngre generationer, der ikke skelner mellem det virkelige og det virtuelle rum og måske har lettere ved at skrive om det, der trykker, end at tale om det.

Under samtlige projekter ligger den samme grundlæggende tanke, fortæller Henning Toft Bro:

”Vi vil gerne åbne os mod det omgivende samfund. Styrke folks bevidsthed om kirken. Og udvikle og forfine den måde, vi er kirke på.”

Det er stiftet godt på vej til, mener han.

”Jeg synes da, at vi i fællesskab har nået nogle delresultater. Og her er det vigtigt for mig at få sagt, at der jo ikke er tale om en enmandshær. Det er klart, at man som biskop har stor indflydelse på dagsordenen, men det er der ikke meget ved, hvis der ikke er nogen til at fylde den dagsorden ud. Og der har jeg altså været privilegeret at have en hel hær af medarbejdere, præster, menighedsråd, frivillige og andre ildsjæle rundt om i Aalborg Stift, som ville gå med ad den vej, jeg gerne ville.”

30.000 kilometer i en Opel Mokka

Det er den hær, Henning Toft Bro kommer til at savne mest, når han forlader bispegården. Menighederne. Den afgående biskop har i sine 11 år på posten kørt rundt i Nordjylland og deltaget i gudstjenester, prædiken og talt med præster, provster og menighedsråd hver eneste uge året rundt.

Det vil jeg komme til at savne. At komme ud, hvor menighederne lever i deres søndagsdragter har været højtidsstunder for mig. Og så vil jeg komme til at savne den tætte kontakt til provster-

*Foto: Lars Horn,
Baghuset*

ne, som har været med til at bære mig igennem min bispetid.”

Biskoppen har kørt et sted mellem 30.000 og 35.000 kilometer om året i sin Opel Mokka de seneste år. Meget ofte med Ragna ved sin side. Når hun var med i bilen, fik de tid til at tale om stort og småt på de nordjyske landeveje. Og nu følges de to så helt ud af arbejdslivet sammen – hun som børnehaveklasseleder på efterløn, han som pensioneret biskop.

Henning Toft Bro er klar, siger han. Og tilfreds med den kirke, han rækker videre til næste generation.

”Det synes jeg, at jeg er. Kirken i Aalborg Stift står meget stærkt i folks bevidsthed. De bruger kirken og har stor kærlighed til den. Og hele vejen igennem er der en ildhu, der er med til at få kirken til at leve ude i hjørnerne.”

Sin egen indsats låner han ord til at beskrive, ord fra Erik Berthelsens digt, Kølvandet glittrer, som han holder meget af. I sidste vers står der:

Det eneste jeg ønsker er dette
At være min livskurs bekendt
Ærligt at passe min rørtørn
Indtil sejladsen er endt.

”Nu er mit arbejdsliv nået til vejs ende. Jeg har forsøgt at være mig selv og ærligt passet min rørtørn. Og så må andre vurdere, om det er lykkedes.”

Nu bliver tiden hans egen

Når Henning Toft Bro har holdt sin sidste prædiken som biskop i Budolfi Domkirke den 3. oktober 2021 klokken 10 flytter han tilbage til Vestjylland.

”Jeg glæder mig sådan til blæsten,” siger han. ”Her i Aalborg blæser det ikke. Det puster bare lidt engang i mellem. Jeg kan godt lide den rå natur

og det at blive blæst godt igennem og rusket lidt i. Også i sindet. Så bliver der plads til nye tanker.”

Sammen med Ragna købte han et sommerhus i Gjellerodde i 1994. Med 180 graders udsigt til himmel og hav – eller fjord, teknisk set – og kun 21 km fra Hennings barndomshjem i Thyborøn. Her skal de bo. Så kan de bare sidde og vegetere og kigge ud over fjorden og tale sammen – uden at de behøver sætte sig ud i bilen med motoren tændt.

”Det ser vi frem til,” siger Henning Toft Bro.

Han glæder sig også til at bruge mere tid med sine børn og børnebørn. Til at genoptage sine ture rundt i landet og optræde med viser og røverhistorier til sogneaftener med sin søn Christian. Og til – måske – at få sneget sig lidt tættere på Tørfisk – landets vel nok ældste boyband, som han før har været en del af. Han stiller sig i hvert fald gerne til rådighed, siger han, hvis de mangler en til at stemme guitarer i pausen.

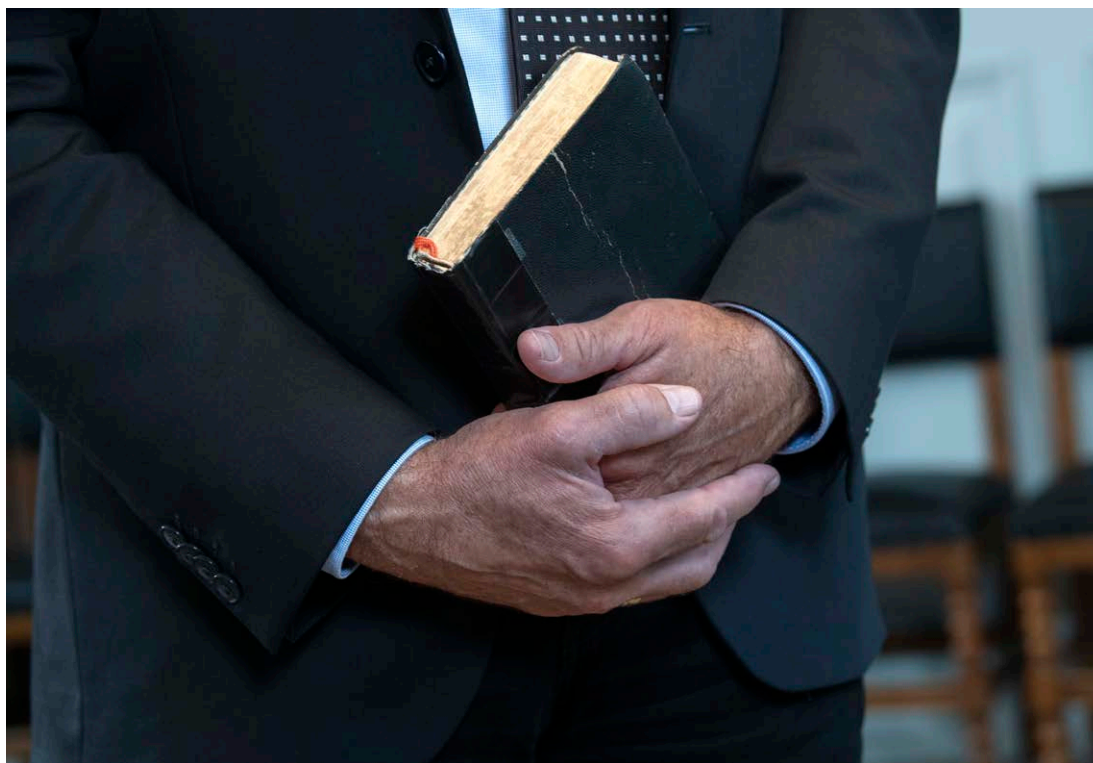
Og endelig glæder han sig til at få en blank kalender og få sammenhængende tid til at skrive. Fiskerens søn har altid holdt af at fælde ord ned på papir. Salmer. Sange. Viser. Og bøger. Men mest af alt prædikener og taler selvfølgelig. Kirkelige tekster i tusindvis sat i punktstørrelse 12 og printet på hvidt A4-papir

De mange prædikener, begravelsestaler, bryllupstaler og foredrag har ligget gemt i et af værelserne på bispegården. I to flyttekasser, der med årene er blevet tungere og tungere af ord. En dag i begyndelsen af foråret tog Henning Toft Bro fat i dem. Han havde netop sendt sin opsigelse og var begyndt at rydde lidt op i de gamle gemmer. Nu hankede han op i sine gamle tekster, bar dem ud i bilen og kørte af sted.

”De blev sendt på forbrændingen hver og en,” siger han.

”Jamen hvad skulle jeg da med dem?”

Henning Toft Bro griner fornøjet.

Henning Toft Bro har en yndlingsbibel, der er 52 år gammel og holdt sammen af gaffatape. Han fik den i konfirmationsgave af sin morfar, der på første opslag har skrevet: "Jeg vil ønske dig Guds frie velsignelse over dagen og din fremtid og ønske, at du vil give dig tid til at slide Biblen op" – morfar. Foto: Lars Horn, Baghuset

"Jeg er et helt andet sted både teologisk og menneskeligt end for 36 år siden. Og prædikener skal høres, ikke læses. De blev til i en tid, der var deres. Og levede i 12-15 minutter. Det er jo så håbet, at jeg har sået nogle frø derude. Og så må Helligånden tage sig af resten.

Det er nu, vi har en mulighed for at gøre noget andet

Af Janni Pilgaard

Endelig er coronarestriktionerne for kirken væk. Men skal vi tilbage og være kirke, præcis som vi var før? Eller kan vi bruge de erfaringer, vi har fået det seneste halvandet år til at gøre vores kirke endnu bedre? Læs her hvordan medarbejdere og præster i forskellige menigheder ønsker at tage erfaringer med ændrede arbejdsforhold og øget digitalisering med videre

Torsdag d. 12. marts 2020 mødte kirketjener Karsten Nielsen ind på arbejde i sognegården ved Brønderslev Kirke til en blå seddel på døren med besked om nedlukning og påbud om at respektere de restriktioner, statsministeren havde bekendtgjort på pressemødet aftenen før.

”Så stod jeg der og tænkte; er det her virkelig virkelighed? Jeg skulle jo pakke mine ting og så

*Kordegner Anders Horsholt
Pedersen, kirketjener
Karsten Nielsen og
kirkekulturmedarbejder
Inge Bech Hansen fra
Brønderslev Sogn tager
erfaringer fra coronati-
den med videre.
Foto: Janni Pilgaard*

gå hjem. Det har jeg aldrig nogensinde prøvet før, det var da næsten som at få en fyreseddel,” fortæller Karsten Nielsen.

Dagene omkring d. 12. marts 2020 er dage, hvor vi alle sammen kan huske, hvad vi foretog os. Danmark blev lukket ned, inklusiv kirkerne, og der var krisestemning overalt.

I Vive-Hadsund Pastorat sætter provst i Hadsund Provsti Carsten Bøgh Pedersen ord på følelsen den dag:

”Det rystende var jo konkret det, at netop i en situation hvor et samfund vakler, så har det traditionelt set været kirken, som har stået som det faste, og der hvor folk søgte hen for trøst og vejledning og bekræftelse i, at vi holder hånden under hinanden. Og med al respekt, så er præster jo blandt andet sat i verden for at kunne tale et trøstende, støttende ord ind. Og den mulighed blev vi lige pludselig frarøvet. Det var det værste af det.”

Men chokket og den tid, der fulgte efter, tvang også alle i folkekirken til at tænke nyt og sætte fokus på, hvordan kirken kunne være relevant og nærværende under nye forudsætninger med de udviklingsmuligheder, der ligger i det.

Onlinemøder er en ny mulighed

Da det første chok havde lagt sig, startede arbejdet med at finde ud af, hvordan man kunne arbejde videre sammen fra hvert sit hjemmekontor.

”Husk at tænde mikrofonen”, ”Vil du ikke lige slukke den radio i baggrunden?” og ”Der er vist en, der har glemt at rede hår i dag.” Sådan lød det bag skærmene, når medarbejderne i de følgende uger skulle vende sig til at mødes til onlinemøder fra hjemmekontorerne.

I starten var onlinemøderne mere af nød end af lyst, men efterhånden lærte mange at benytte teknikken og se fordelene i at kunne mødes online, også selvom muligheden for at mødes fysisk er tilstede igen.

Provst Carsten Bøgh Pedersen har oplevet, at onlinemøder kan gøre en mødestruktur mere fleksibel og giver nye muligheder for effektivitet. Han giver et eksempel:

”I menighedsrådene kan der pludselig opstå en situation to dage efter et menighedsrådsmøde om noget, der kræver, at man taler sammen. Her er onlinemødet en ny mulighed, vi har fået. Vi har fundet ud af, at onlinemøder faktisk godt kan lade sig gøre, og på den måde er der pludselig nogle problemer, vi kan løse hurtigere og mere effektivt, fordi vi ikke skal vente til næste møde.”

Onlinemøderne bliver dermed et middel, der kan tages i brug mellem de fysiske møder.

I Brønderslev har medarbejderne også oplevet, at der kan sættes kortere tid af til møder, når de foregår digitalt. Dog ønsker hverken kirketjeneren, kordegnen eller kirkekulturmedarbejderen at erstatte alle de fysiske møder med online møder:

Provst i Hadsund Provsti Carsten Bøgh Pedersen mener, at vi er blevet mindet om kirkens værd det sidste halvandet år. Foto: Arkivfoto, Hadsund Provsti

”Møder kan blive mere fleksible og mere effektive online. F.eks. så medarbejdere ikke behøver komme ind for én times møde. Men den small-talk vi har under morgenkaffen, den mistede vi godt nok på de digitale møder. Men heldigvis udelukker det ene jo ikke det andet,” siger kirketjener Karsten Nielsen.

Mere hjemmearbejde og fordybelse

Den pludselige hjemsendelse tilbage i marts 2020 var for medarbejderne i Brønderslev Sogn også en øjenåbner i forhold til tilrettelæggelsen af arbejdet.

”For to år siden kunne jeg ikke have drømt om at arbejde hjemmefra. Men vores arbejde er jo meget digitalt. Så nogle gange er det måske bedre at arbejde hjemmefra, når man som jeg har et stykke vej på arbejde. F.eks. hvis man har en lægeaftale midt på dagen,” siger kordegn Anders Horsholt Pedersen.

Anders Horsholt Pedersen opdagede også, at hjemsendelsen gav ham tid og rum til en fordybelse, som han godt kunne ønske sig mere af.

”Da vi var sendt hjem, og vi ikke kunne lave de ting, vi plejer at gøre, gav det også noget tid til fordybelse, som man måske til daglig ikke tager sig tid til. Jeg brugte f.eks. tid på at forny nogle ting på vores hjemmeside, som jeg ikke havde nå-

et tidligere. Præsterne kan have studieuger, hvor de fordyber sig. Det var måske en god ide, at alle arbejdsgrupper fik det.”

Han suppleres af kirketjener Karsten Nielsen, som har oplevet, at de mange tiltag under corona har udfordret ham i forhold til at blive bedre til at bruge digitale programmer. Bl.a. har man i Brønderslev benyttet kalenderbooking til bestilling af plads til gudstjenesterne samt er blevet bedre til at udnytte, at kirken er udstyret med 8 skærme, hvor der kan afspilles powerpoints under gudstjenesterne.

”Vi har opdaget, hvor meget den digitale platform kan. Da vi satte os ordentligt ind i det, så viste det sig, at det kunne gøre tingene meget nemmere. Der ligger så meget, som andre har udviklet, man kunne sætte sig ind i og begynde at bruge. Vi er tilbøjelige til at gøre, som vi plejer. Det der med at miste fodfæstet et øjeblik, det kan være svært, men det er måske nu, vi har en mulighed, fordi vanerne alligevel er løst op.”

Digitale andagter kan nå langt ud

Et af de steder, hvor rigtig mange kirker har brugt tid og ressourcer på at blive mere digitale, er i forhold til gudstjenesten.

”Det ligger i at være kirke, at det er noget, vi er sammen om, som levende fysiske mennesker både i kirken og også ved at komme ud på f.eks. husbesøg og på plejehjemmene. For ikke at tale om de mange diakonale tiltag. Nu måtte vi spørge os selv: Hvordan kommer vi så ud til folk, og hvordan giver vi folk mulighed for at bruge os, når vi ikke kan være fysisk sammen?” fortæller provst Carsten Bøgh Pedersen om de tanker og snakke med kollegaer, han havde tilbage i marts 2020.

En af ting, de talte en del om, var, hvordan de kunne formidle andagter og gudstjenester digitalt.

*Hjemmekontor med online-møder blev den nye hverdag for medarbejdere i kirken under corona.
Foto: Janni Pilgaard*

Der er blevet eksperimenteret med digitale gudstjenester mange steder. Foto: Arkivfoto (Modtaget af Aalborg Stift)

På kontoret i præstegården i Vive fandt Carsten Bøgh Pedersen derfor mobiltelefonen frem og optog en andagt ved skrivebordet. Umiddelbart efter blev den lagt på Facebook.

”I løbet af en lille uge blev den set af små 3000. Vi blev meget forbavsede over, hvor stærkt et medie det var. Man skal selvfølgelig også have med, at der var en stor nyhedsværdi i, at nu var præsterne online med deres gudstjenester. Interessen for at se dem dalede også over tid, så det var altså ikke 3000, der så med hver uge,” fortæller Carsten Bøgh Pedersen.

Lokal streaming af gudstjeneste betyder noget

Det er søndag og sognepræst Else Bjerg ankommer til Bedsted Kirke med en usb i hånden. På den er der et powerpoint med billeder og salmetekster til dagens gudstjeneste. USBen afleverer hun til den frivillige, der sidder klar ved computeren i kirken og skal styre dagens optagelse af gudstjenesten via de kameraer, der sidder fast i kirken.

I Bedsted-Gurup Sogn i Sydthy har man streamet søndagens højmesse stort set hver søn-

dag i cirka otte år og har gode erfaringer med det. Sognet arvede dengang en sum penge, som man valgte at bruge til at sætte udstyr op til streaming.

”Vi har streamet gudstjenester så længe, så folk er vant til det. Så hvis folk ikke kan komme i kirke om søndagen, så er der mange, der ser den, der hvor de er direkte, eller også ser de den, når de kommer hjem,” fortæller Else Bjerg.

Ifølge Else Bjerg viser plejehjemmene gudstjenesten til beboerne, og hun får løbende god respons fra faste kirkegængere, som ser det, når de ikke har mulighed for at komme til højmessenen.

”Jeg tror, det betyder noget, at det er lokalt, og jeg tror også, at det på en eller anden måde betyder noget for sammenhængskraften, at man følger med i det samme. Og for mig betød det også noget, da jeg stod i den tomme kirke, at jeg fik respons fra nogen, der så det, så jeg vidste, hvem det var, der sad derude, selvom jeg ikke kunne se dem i kirken,” siger Else Bjerg.

Selvom det ikke var noget nyt at begynde at streame gudstjenesterne i Bedsted-Gurup Sogn, da landet lukkede ned, har Else Bjerg ikke glemt, hvordan det var, da hun blev ansat for to år siden:

*Sognepræst i Bedsted-
Gurup Sogn Else Bjerg
har gode erfaringer med
at streame søndagshøj-
messen.*

*Foto: Trine Hausgaard
Ubbesen, Sydthy Provsti*

”For mig var det jo også nyt, at jeg ikke bare skal skrive en prædiken, men faktisk også skal tænke i, hvad der skal op på den powerpoint af billeder og lignende. Jeg har heldigvis en frivillig, som også hjælper med det. Og hver søndag har vi nogle frivillige, der sidder og styrer teknikken. Det er så indgroet her hos os nu, og alle er glade for det.”

”Be brave, make it simple”

I Vive præstegård bliver der ikke længere lavet andagter på Carsten Bøgh Pedersens hjemmekontor, men han og resten af provstiet har gjort sig nogle erfaringer, som de tager med videre:

”Vi har fundet ud af, at vi kan nå nogle andre end vores kernebrugere med de her nye ting, vi har lært – de mere digitale. Så det bliver ikke et spørgsmål om enten eller, men mere om både og. Men det betyder jo, at vi får mere at lave, hvis vi skal producere både den almindelige gudstjeneste som vi havde før corona og så lægge det her oveni.”

Derfor vil Carsten Bøgh Pedersen gerne videregive et råd, han selv tidligere har fået:

”En kollega sagde engang til mig: ”Be brave, make it simple.” Nogle gange kræver det mod at gøre det simpelt, for hvis du puster en digital gudstjeneste op, hvor det bliver et uoverstigeligt bjerg, så bliver det virkelig svært. Men måske kan man lave nogle små korte andagter, som man lige skyder af, og så får det også sin egen charme.”

Tvunget til at tænke nyt

Da kirkekulturmedarbejder i Brønderslev Sogn Inge Bech Hansen landede hjemme foran sin computer i marts 2020 var hendes første opgave at aflyse alt det, som normalt fylder hendes arbejdsdag. Nemlig arrangementer og aktiviteter for børn og familier, som frem til da altid havde foregået i kirkens lokaler.

Nu galdt det om at tænke helt nyt, hvis hun fortsat skulle kunne inspirere og gøre noget for børnene og deres familier. Inge Bech Hansen havde stor glæde af sine nationale og lokale erfagrupper på Facebook, hvor ideer og tiltag blev delt og drøftet.

”Selvom det er træls ikke at kunne gøre, som man plejer, så har det også været enormt spændende at møde al den her kreativitet hos sine kollegaer og på nettet og blive tvunget til at skulle tænke noget nyt,” siger Inge Bech Hansen.

Og i Brønderslev blev der både produceret online familiegudstjeneste og små legofilm til Facebook samt delt inspiration fra andre kirkelige aktører. Derudover lavede Inge Bech Hansen i en

I Brønderslev rykkede mange aktiviteter udenfor i perioder. Det gav en ny interaktion med byen.

Foto: Inge Bech Hansen

Kirkekulturmedarbejder i Brønderslev Sogn, Inge Bech Hansen, lavede aktivitetsposer til børnefamilier, som kunne hentes udenfor kirken.

Foto: Inge Bech Hansen

Der var både indhold til de sultne og de kreative i de aktivitetsposer, Brønderslev Sogn hængte ud til børnefamilierne i foråret 2021.

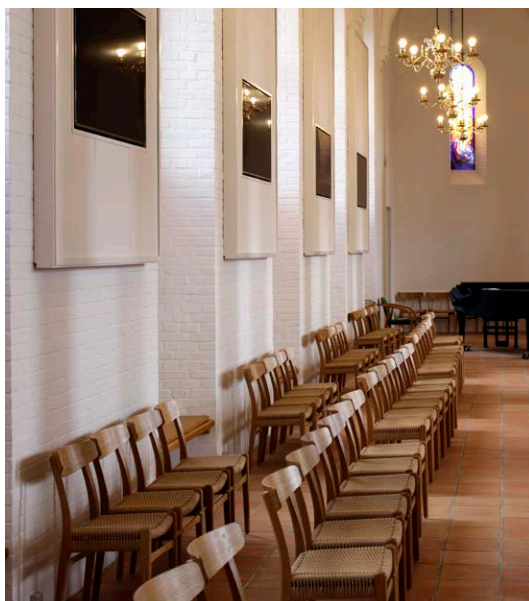
Foto: Inge Bech Hansen

Kirkekulturmedarbejder Else Bech Hansen vil fortsætte med at lave flere aktiviteter udenfor, da hun oplever, at det appellerer til en anden målgruppe.

Foto: Inge Bech Hansen

Kirkerummet i Brønderslev Kirke blev færdigrenoveret i 2019 med blandt andet 8 digitale skærme. Coronarestriktionerne fik sat skub i at bruge skærmene til blandt andet salmetekster under gudstjenester.
Foto: Inge Bech Hansen

Kirketjener i Brønderslev Sogn Karsten Nielsen står for at styre powerpoints på kirkens skærme under gudstjenesterne.
Foto: Inge Bech Hansen

periode hver uge 25 aktivitetsposer med små aktiviteter, familierne kunne lave hjemme. De blev hængt op uden for døren fredag eftermiddag, så børnefamilierne selv kunne hente dem – og hver gang var de hurtigt væk.

Undervejs havde Brønderslev Sogn også et samarbejde med nogle unge fra Tyskland, som skulle have været på besøg. Nu blev det i stedet til onlinemøder.

”Der kobled vi op, og alle de unge sad og lavede alle mulige skøre ting på nettet, og det fungerede bare. Det var en god oplevelse, at vi stadig kunne lave sjove aktiviteter med hinanden,” fortæller Inge Bech Hansen og lægger op til, at der fremadrettet kan være grobund for en kombination af besøg og onlinemøder.

Aktiviteter ude af kirken åbner for ny interaktion

I perioder hvor restriktionerne gjorde det muligt at mødes på andre måder, fandt Inge Bech Hansen ud af, at hun kunne flytte nogle af aktiviteterne ud af kirkens rum og dermed fortsat lave aktiviteter.

F.eks. besøgte hun til jul de enkelte børnehaver, i stedet for at de kom i kirken, da restriktionerne på det tidspunkt tillod, at hun tog ud, men ikke at børnene kom i kirken. Og til fastelavn arrangerede hun et fastelavnsløb med poster rundt i byen for familier. Og ideen om at flytte aktiviteter ud af kirkens lokaler er en erfaring, Inge Bech Hansen har lyst til at bygge videre på:

”Jeg synes, det har været enormt positivt. Når vi flytter aktiviteterne udenfor kirkens rum, åbner det jo for en anden interaktion med byen. Jeg oplever også, at det har appelleret til en anden målgruppe. F.eks. en del fædre, som ikke plejer at komme så meget i kirken. Det er en udfordring at skulle tænke det ind, for det er jo nemt at tænke, at nu går jeg tilbage til det, jeg altid har gjort. Men

det kunne faktisk være spændende at fortsætte med det her.”

Kirken er åben igen

Selvom Inge Bech Hansen har fået øjnene op for at flytte nogle aktiviteter ud af kirken, så vil både hun og hendes kollegaer også meget gerne have folk tilbage i kirken og sognegården. Men de tror alle, at det vil komme til at tage noget tid. Og derfor har man i Brønderslev taget et nyt initiativ med åben kirke to gange om ugen, hvor organisten sidder og spiller. Og selvom der endnu ikke har været så mange, der har benyttet sig af det, så betyder signalet, at kirken er åben og gerne må bruges, noget.

”Der var mere signalværdi i det, for der kom ikke så mange de første gange, men jeg har snakket med en del, der sagde, at de gerne ville, men at de ikke nåede det. Så i første omgang var det tanken om, at det var en mulighed, der var vigtig,” siger Inge Bech Hansen.

Medarbejderne er enige om, at de har lært meget det seneste halvandet år, men alle er alligevel glade for, at der igen er liv i sognegården, og kirken igen er fyldt om søndagen.

”Man kan lave meget online, og man kan bruge de digitale medier til mange ting. Du kan også godt lave en digital højmesse, men du mister noget af det fællesskab, der er,” siger kirketjener Karsten Nielsen.

Hvad er det vigtigste ?

I Bedsted-Gurup sogn er sognepræst Else Bjerg også glad for, at restriktionerne er ophævet. Men de erfaringer, hun har fået, har også fået hende til at reflektere. For at imødekomme restriktioner, har hun blandt andet gennemført en sorggruppe med tre deltagere frem for normalt syv, og det har givet hende stof til eftertanke:

”Jeg synes, det har givet lidt eftertanke på, hvad det er, vi laver, og hvordan vi tænker. Det er jo

godt at være mange sammen, men man kan jo også lave meget godt, som er småt. Antal har meget været vores succeskriterium, men det er måske ikke altid det vigtigste. Havde restriktionerne været længere tid, havde vi måske gjort os flere gode erfaringer med at lave flere ting mindre.”

Og selvom også Carsten Bøgh Pedersen er begejstret for alt det digitale, vi har lært, så mener han, at det vigtigste er, at vi er blevet mindet om, hvad der er værdifuldt:

”Jeg tænker, at vi har lært, at vi kan noget digitalt, men at det aldrig nogensinde kan gøre det ud for det fysiske samvær. Vi er også blevet mindet om, hvor meget det betyder at kunne synge og spise sammen. Nærvær og og samvær er særdeles værdifuldt.”

Det digitale har dog fået en vigtig plads i forhold til at synliggøre kirken og til at vise, at kirken følger med tiden og er en del af samfundet.

”Jeg tror, vi kommer stærkere ud efter det her, på den måde at os, der til hverdag har med folkekirken at gøre, er blevet mere bevidste om vores eget værd, og hvordan vi synliggør, at vi er en aktiv medspiller i samfundet, og at vi faktisk udgør en ret væsentlig grundsten for vores samfund,” slutter Carsten Bøgh Pedersen.

Lad os bekende

– om det, vi ikke taler om og det, vi ikke kan tale om

Af Johanne Stubbe Teglbjerg Kristensen, afdeling for Systematisk teologi, Københavns Universitet

Hvis man ønsker at tale om det kristne håb, så er der helt umiddelbart mange steder at begynde. F.eks. i teologien? Eller i den kirkelige praksis? Med forkyndelsen? Er det ikke oplagt at begynde med Bibelen? F.eks. med Paulus. Vi har umiddelbart rigelige og gode kilder, der kan fortælle os om det kristne håb, så vi også selv burde kunne tale om det. Det burde på en måde være nemt.

Og dog forekommer dette som det mest umulige. For når det virkelig gælder, når vi savner håb og har brug for at tale, er vi som regel i tvivl om det, som vi tror, at vi ved. Så er vi i tvivl om det, som vi formoder at gøre og det, vi læser – selv i Bibelen. Så kommer selv vores evner til at anvende disse kilder til kort. De situationer, der behøver håb, er som regel også de situationer, som vi ikke kan læse og lytte i. Så gynger – eller forvinder – grunden under os. I teologien kaldes erfaringen af dette som regel for fortvivlelse eller fortabelse, og den forbindes i dogmatikken med begreberne synd og død. Det kristne håb er håb i forhold til netop den fortvivlelse, som det er ikke at håbe, og derfor også ikke at kunne finde en sikker kilde til håb for sig selv eller andre. Det er håb overfor døden og overfor alle de mangfoldige måder, som vi erfarer den på. Det kristne håb er håb om liv ud af død. Det angår skabelse ud af intet. Så selvom vi har rigeligt med kilder, så er det ikke sikkert, at de fører til tale om håb og slet ikke til

håb. I moderne tid er denne fortvivlede erfaring blandt andet blevet beskrevet teologisk metodisk som en moderne mistillid til Bibelen og udtryk for ”skriftprincippets” krise.

I en overvejelse af de mange kilder og deres erfarede uanvendelighed, kan vi måske begynde forsigtigt i den aktuelle teologi. Det kan vi gøre selvom andre videnskaber peger på andre kilder, og selvom der i disse tider er mange, der betragter teologien som stående i et modsætningsforhold til kirkelig praksis eller til almindelige erfaringer. Det er ærgerligt og unødvendigt og svarer ikke til teologiens egen selvforståelse, der ikke står i modsætning til hverken praksis eller det almene. Den har altid netop drejet sig om praksis, dvs. om, hvordan vi lever og i særdeleshed om helt almindelige og kristne erfaringer. Hvis vi går til teologien i denne omfattende betydning, så ser vi, at teologien selv rummer mangfoldige discipliner med hver deres foretrukne tilgange til håb. En ekseget vil gå til Bibelen, en praktisk teolog typisk gå til praksis som f.eks. forkyndelse, salmesang, liturgi eller sjælesorg, en religionsfilosof vil i Danmark næppe gå uden om Kierkegaard eller Løgstrup og alle ville eller burde, hvis de er lutherske, i deres kildebrug og metode udtrykke denne bekendelsesmæssige tilgang og dermed også tage Bibelen som Guds Ord. Selv vil jeg som dogmatiker med dette udgangspunkt være tilbø-

jelig til at bevæge mig gennem den danske folkekirkes bekendelsesskrifter. Jeg vil normalt fortolke disses udtryk for håb i sammenhæng med den teologiske diskussion om håb, som har kendetegnet det 20ende århundredes teologi og med den, som aftegner sig i øjeblikket i den internationale teologi. Jeg har udfoldet en del af dette arbejde under titlen ”Krop og håb” (Body and Hope, 2013 Mohr Siebeck) og andre dele af dette ved andre lejligheder. Det bliver nemt omfattende.

På trods af emnets omfattende karakter, er min opfattelse af sagen dog kun blevet mere minimalistisk, jo mere jeg har haft med den at gøre. Faktisk er det efterhånden min opfattelse, at alle de nævnte mulige kilder til det kristne håb indeholder væsentligt det samme, og det ene problem, som det egentligt er en grotesk reduktion at kalde for et problem for både teologi og mennesker – og mig selv – når det gælder dette håb, er, at vi trods kilder ikke kan frembringe eller fastholde håbet ved os selv og derfor heller ikke tale om det på en måde, der lever op til dets indhold.

Efter arbejdet med kilder er det min opfattelse, at der på en måde ikke findes noget så håbløst som at tale om håb. Altså at tale om håbet som var det en ting, som vi har, kan magte og disponere over. Tale om håb er nærmest per definition nedslående. Selv kan jeg efterhånden føle mig helt allergisk. Håb er nærmest det sidste ord jeg gerne vil høre, når jeg sidder på kirkebænken. Det er heller ikke det ord, der skal tales til mig, hvis jeg er bekymret for en nær, der er syg, eller uheldig over tabet af en ven – jeg mistede en nær veninde i en højresvingulykke midt i april dette år – eller blot almindelig desillusioneret over tidens politikere og tingenes tilstand. Jeg er sådan set også lidt usikker på, om jeg egentligt selv kunne finde på at læse en artikel om håb i en stiftsbog. Forstå mig ret, kræver det ikke, at jeg allerede befinder mig håbende? Tillidsfuld? Nysgerrig?

*Prædikestolen i Tolstrup Kirke med håbsmotiv kvinde med anker.
Foto: Niels Clemmensen.*

Samtidigt hører vanskeligheden ved at tale om håbet nok til det kristne håbs store velsignelse, for det betyder omvendt også, at vi i opgivelse af forsøget på at skabe håb ved at tale om det, og således afstår fra at være Gud for hinanden, måske kan tale ærligt om den fortvivlelse, som vi kender? Og lade håbet nære sig selv? Og nære sig på den måde, som vi mindst forventer? Det erfares i de situationer, hvor vi mindst venter det. Det kommer som regel derfra, hvor vi allermindst tror det gør. Teologisk sammenfattet rejser det sig af Kristi kors og opstandelse. Det er dette håbs store velsignelse og selve det, hvorved det er kristent. I det følgende vil jeg skildre dette håbs minimale indhold og dernæst indkredse dets problem, som altså ikke er et problem i sædvanlig forstand, men mere tvetydigt.

Hvad er det kristne håb?

Det kristne håb er håbet. Håb for dig og mig og os. Håb for selvet, for ”den anden”, for verden og

universet. Det er håb for mennesker og dyr. Håb for alt det skabte. Det er Guds eget håb. Kristi historie og Helligåndens arbejde. Den danske folkekirkes bekendelsesskrifter udtrykker alle håb. Det gør de alle fem og de gør det på måder, der er vidt forskellige. De er skrevet af forskellige forfattere, i forskellige genrer og forskellige kontekster, men ved nærmere undersøgelse ligger de og deres håb i overraskende lige forlængelse af hinanden. Set fra et nutidigt folkekirkeligt perspektiv udgør de enhed. De udtrykker ét kristent håb om end med forskellige ord.

Selvom den bekendelse, der er mest brugt og bedst kendt i den danske folkekirke, nemlig den apostolske trosbekendelse, er den ældste af de fem bekendelsesskrifter, som folkekirken ud over Bibelen regner som sine, så kan vi, hvis vi vil kende håbet, ikke begynde med den. Den bør, hævder den moderne teologi, udlægges under hensyn til de reformatoriske bekendelser. Som centrum for de reformatoriske bekendelser regnes normalt Den augsburgske bekendelses artikel fire. Den lyder, at datidens lutherske menigheder lærer, at vi mennesker retfærdiggøres af Gud ved vores tro. Selvom ordet håb ikke indgår i artikel fire, så drejer den sig om håb, for det modsatte af at være retfærdiggjort er at være skyldig og i den forstand fortabt. Artiklen handler om forholdet mellem menneske og Gud, og den slår fast, at når forholdet til Gud og dermed også til verden, andre mennesker og én selv forekommer ødelagt af skyld, så forsones det i form af retfærdiggørelse ufor skyldt ved troen.

Håbet får vi ufor skyldt. Mennesket er ifølge samme bekendelse født som et væsen, der fortrænger, glemmer eller fornægter dette. Det glemmes nemt i teologiske diskussioner. Det glemmes også nemt i forkyndelsen, hvor moralisering over håbet er en vedvarende risiko, eller i sjælesorgen, hvor gode råd og selvgodhed har

optimale vilkår. Modsat dette er artikel fire væsentlig opbyggelig. Forandrende og åbent omfavnende. Den giver ikke klaustrofobi, men slår blot nøgternt fast, at "uforskyldt ved troen" er det, som de lutherske menigheder lærer.

Ofte møder jeg den opfattelse, at folkekirken bekendelsesskrifter skulle være en slags regler eller love for troen, der kan bruges til at dømme. Det er de ikke. De udtrykker naturligvis identitet og dermed grænser, men grænserne er håbets egne grænser. De er i deres væsen udtryk for tidligere kristne menneskers og menigheders håb og erfaringer og vi kan tage dem til os og identificere os med dem, hvis det giver mening for os. De formidler håb ved at identificere håbets vigtigste karakteristikum: Ufor skyldt. Jeg forstår de lutherske menigheder, der lærer, at vi retfærdiggøres ufor skyldt ved troen, når vi tror. Det bygger op.

Ser vi på dette håb lidt mere udførligt, så lærer de lutherske menigheder, skriver Melancton i bekendelsen, at "menneskene ikke kan retfærdiggøres over for Gud ved egne kræfter, fortjenester eller gerninger, men retfærdiggøres ufor skyldt for Kristi skyld ved troen, når de tror, at de bliver taget til nåde, og at synderne forlades for Kristi skyld, for hans skyld, som ved sin død gjorde fyldest for vore synder. Denne tro tilregner Gud som retfærdighed for sig." Læg mærke til dette "uforskyldt for Kristi skyld ved troen, når de tror, at de bliver taget til nåde, og at synderne forlades for Kristi skyld". Den lærer altså ikke, at forholdet til Gud kan forsones, som om det var en mulighed for os og heller ikke, at det er forsonet som en fortidig virkelighed, men den beskriver forholdet mellem fortid og fremtid dynamisk. Håbet er hverken ren mulighed eller ren virkelighed, men et dynamisk forhold. Håb er et forhold. Det er et forhold, der blandt andet har med tid at gøre, men også med rum og andre mennesker. De korte citater her er så rige på

*Den barokke altertavle i Budolfi Kirke:
Den opstandne Kristus står med sejrfanen.
Foto: Niels Clemmensen.*

indhold, at der er stof til mere end én afhandling. Samtidigt er citaterne uhyre enkle, for artiklerne i denne bekendelse består ikke blot i deres explicitte udsagn, der for nutidige øjne måske kan forekomme lidt abstrakte, men også i en række forudsætninger, som man egentligt skal kende lidt til for at kunne udlægge dem. Tager man disse forudsætninger i betragtning, så står der også i artiklen, at mennesket er et væsen som i sin skyld lider under synd og død og får tilgivelse og nyt liv i Kristus ved troen.

Håb er således et spørgsmål om tro. Ikke om noget andet end tro, men håb er en side af eller en slags dimension ved troen. Håb er ikke viden og ikke handling. Det kan være forbundet med begge dele, men håb er væsentlig tro. Og hvad er den? Den beskrives i artiklen som et forhold til Kristus, dvs. den er et særligt forhold til en anden ”når de tror, at de bliver taget til nåde, og at synderne forlades for Kristi skyld”. Et sådant tillidsfuldt forhold til en anden kalder vi normalt kærlighed. I artikel fire finder vi, mener jeg, det kristne menneskes forhold til synd og død beskrevet som et spørgsmål om tro, håb og kærlighed. Tro, håb og kærlighed er ikke noget i sig selv, men de er et forhold til en, der befrier os og dermed også et forhold til det onde, som vi lider under og befries fra. Tro, håb og kærlighed er selv ord som udtrykker den befrielse. Det skal forstås ganske konkret, så den tro, der så nemt i vores udlægninger kan blive diffus, og det håb, der så nemt kan blive abstrakt, faktisk er klart og konkret. Håb er håb overfor synd og død, og synd og død er noget, vi selv i vores forhold til Gud fremfor alt erfarer konkret i forhold til andre mennesker, og Kristus er (også) et af disse. Håbet er ikke absurde spekulationer og alternativer som f.eks. om tid og evighed eller dobbelt udgang eller alforsoning, men noget andet. Måske kan man endda argumentere for at selve alterna-

tivet mellem dobbelt udgang eller alforsoning er udtryk for fortvivelse. Vigtigt her er i stedet, at vi, hvis vi vil nærme os bekendelsesskrifternes opfattelse af, hvad dette håb overhovedet vil sige, må beskæftige os med det, vi normalt ikke taler om, nemlig synd og død.

Nogle vil måske tænke, at synd og død er uforståelige og irrelevante begreber, som vi bør tage afsked med. Andre mener, at præsterne da taler rigeligt om dette. Andre mener måske, at vi lever i en tid, der faktisk er åben for at tale om dette. Det 20ende århundrede kaldes f.eks. den negative teologis århundrede. Og hvad de øvrige videnskaber og den daglige omgang angår, så se f.eks. bare på udviklingen indenfor medicinen, på alle de nye og mange diagnoser, psykiatri, psykologi og sorgforskning. Lever vi ikke i en tid, der er mester i at overvinde – og tjene penge på – alt det, der modsiger håbet? Lever vi ikke derfor i håbets tid? I fremskridtets tid? Sådanne spørgsmål er klassiske teologiske spørgsmål og blandt teologer, der har forsket i håb, er det kontroversielt, hvordan det i dag står til med synd og død. Svaret afhænger af perspektiv og det mener jeg, at der er grund til en længere samtale om.

Ifølge Den augsburgske bekendelse hænger synd og død sammen, og bekendelsen har også en ganske præcis beskrivelse af, hvad disse ord betyder, dvs. af hvad det er, der ødelægger livet. For hvad er det mere præcist, som håbet overvinde? Bekendelsen antager i artikel et, der drejer sig om Gud og er en entydig bekræftelse af de oldkirkelige bekendelser, at mennesket er et væsen, der er kendetegnet ved sit forhold til Gud. Det er skabt. Det væsentligt er bestemt ved sit forhold til noget bestemt. Det betyder, at der er retning i vores liv, og at der er forskelle. Der er noget, der er med Gud og noget, der er mod. Som Skaber er Gud ifølge bekendelsernes tankegang

indbegrebet af liv og det, der er modsat Gud, er modsat livet.

Dette destruktive defineres i artikel to, der beskriver synd som ”uden guds frygt, uden tillid til Gud og med begærlighed” og det siges, at sådan er vi alle, undtagen Kristus, født. Vi er ikke skabt sådan – tværtimod er vi beregnet til at have sans for forskellene i livet og leve i tillid og fred. Men det er, ifølge bekendelsen, ikke den erfaring, som vi gør. Den almindelige erfaring er i stedet at være ængstelig og i daglig tale urolig, rastløs, hyperaktiv, nervøs, bekymret, usikker osv. Der er mange ord for dette og også for begæret, som vi normalt møder i mangfoldige former som f.eks. seksuelt, materielt, socialt osv. Eller som afhængighed af stimulanser lige fra arbejde til medicin. Mennesket er et væsen, der begærer alt muligt for at finde fred. Vi kan finde rammen- de beskrivelser hos Augustin, Luther og Kierkegaard. Med ord fra denne teologiske tradition har vi svært ved at skelne mellem os selv og Gud og dermed også mellem os selv og andre eller os og verden og ender derfor adskilt fra samme. Det er en destruktiv dynamik. Det modsatte af fællesskab. Modsatte af kærlighed. I dag kaldes denne synds-døds dynamik i religionsfilosofien for negativitet og i den praktiske teologi for lidelse.

Ikke at have guds frygt og ikke kunne skelne kan vise sig på mange måder. Den kan vise sig som en form for sammenblanding. Kendte udtryk for dette, som ifølge bekendelsen kendetegner alle mennesker, er selvguderi, egoisme eller narcissisme, nemlig at forholde sig som var man selv Gud, centrum og dommer. Som var man selv den, der ved bedst – den, der kender godt og ondt og kan bygge et tårn, som når til himmelen og skabe sit eget navn. En anden sammenblandingsform er verdensguderiet, hvor verden som f.eks. andre mennesker, naturen, ting eller sager blandes sammen med Gud og således forgudes, men

man gør sig selv ringe og undergraver sin værdighed. Det kendes f.eks. i forgudelse af partner, børn, forældre eller berømt heder. Begge former for sammenblanding er indirekte et tema i vores samfunds omgang med død og sorg. De komplicerer vores erfaringer og begivenheder. I særdeleshed rammer de afsked og sorg – ikke mindst mellem dem, der sørger. Det er i den sammenhæng nærmest paradoksalt, at sammenblanding og adskillelse ifølge dogmatikken følges ad. De er to sider af samme sag som er synd. Den sammenblander og adskiller, og adskillelse af mennesker fra hinanden er det, som vi i dag kalder død. Den var også for reformatorerne helt konkret og ganske nærværende i vores hverdag. Ikke kun tilstedes som en faktisk begivenhed, men som en faktisk lidelsesfuld dynamik i vores egne relationer og en stadig trussel mod vores liv sammen.

Det fremgår også indirekte af folkekirkens anden reformatoriske bekendelse, nemlig Martin Luthers Lille Katekismus. I denne katekismus udlægges først, hvad det vil sige at være skabt. Det gøres ved hjælp af ”loven”, der ifølge Luther er vores retning og således kan siges at udtrykke idealet af vores gudsforhold, sådan at vi faktisk også kan sige, at håbet er opfyldelsen af loven. Loven er den indirekte forudsætning for Den augsburgske bekendelses artikel to om synd, idet den netop fordrer guds frygt i form af tillid til Gud og kærlighed i det mellem menneskelige. Som det fordres bør vi med Luthers ord over alle ting ære, elske og have tillid til Gud og herunder blandt andet hjælpe og støtte ”hinanden i al daglig nød”, sørge for at vi ”ikke tager hinandens penge eller ejendom og heller ikke tager dem ved falske varer eller handel, men derimod hjælper hinanden til at beholde, hvad vi har og forbedre det”, ikke siger ”noget falsk, forråder eller bagtaler hinanden, eller skaber onde rygter, men at vi derimod undskylder hinanden og forstår alt

*Biskop Henning Toft Bro plantede
et egetræ foran bispegården i
Aalborg for at markere
500-året for reformationen.
Foto: Christian Roar Pedersen.*

i bedste mening”. Det er håbet. Så hvis nogen spørger, hvad vi håber, så er håbet, at dette liv kan være det, som det er skabt til. Hverken mere eller mindre.

Vi håber ikke på et andet liv, et andet selv eller en anden verden end det skabte. Kun for så vidt dette liv er præget af synd og død. Fortvivlet. Det nye ved håbet er nyt i forhold til det negative og alene i forhold til dette. Det er på en måde en banal erkendelse: Dem, der nyder livet, dyrker eskatologiens kontinuitet, og dem, der lider, længes efter apokalypsens brud. Sådan har det været i hele teologiens historie. Det kristne håb udtrykke altid begge aspekter, om end det i det enkelte liv ordner sig forskelligt. Håbet for det ene menneske kan være kontinuitet og forlængelse, og for det andet afbrydelse og forandring. Begge aspekter findes i ethvert liv, men de hænger sammen forskelligt i hvert liv. På en måde kan man sige, at fuldendelse består i realiseringen af den forskel, der er mellem de to. Det kaldes som regel annihilation i eskatologien, nemlig tanken om, at det onde udrenses til fordel for det gode. Det kan kun ske eskatologisk forstået sådan, at de to i dette liv er flettet sådan sammen, at det gode i bedste fald er tilnærmelse. Kærligheden kan ikke adskilles fra sorg, kontinuitet findes ikke uden brud. Måske findes der i praksis heller ikke nydelse uden krænkelser? Uanset, så er de to forskellige, og i realiseringen af forskellen mellem dem er håbet også et håb om, at kærlighed væsentligt ikke er det samme som sorg.

Det er kærligheden ifølge katekismen ikke. Vi møder, så vidt den lyder, håbet på tre grundlæggende forskellige måder, nemlig udover som fordring, dvs. loven, så også som forkyndelse og som bøn. Vi lever ifølge Luther ikke op til fordringen, men forkyndelsen af tilgivelse og nyt liv giver liv alligevel og dvs. liv i bøn. Den adskiller sorg og kærlighed. Selve bønnen, Fader Vor, er

faktisk udtryk for håbets virkelighed, for det er forkyndelsen af tilgivelse, der giver den tillid, der gør, at vi overhovedet kan bede. Det er nemlig ikke en selvfølge. Vi kan derfor sige, at selve det at høre forkyndelsen om tilgivelse og nyt liv viser sig i bøn. Når vi beder Fader Vor som en bøn om, at Guds rige må komme, tager vi altså allerede forskud på dette rige. Det gør vi, idet vi med Luthers ord beder om ”at faderen i himlen vil fri os fra alt ondt på legeme og sjæl, ejendom og ære og endelig, når vores time kommer, give os en saglig død og i nåde tage os fra denne jammerdal til sig i himlen.” Håbet drejer sig om overvindelsen alt ondt på legeme og sjæl, ejendom og ære og en saglig død.

Bemærk hvor konkret og nærværende dette er og hold det op overfor mange af de spørgsmål, som normalt stilles til den kristne håbslære. F.eks.: er der liv efter døden? Eller er håbet rent nutidigt? For enhver der har prøvet at fortvivle, miste, sørge eller savne er dette alternativ mindst problematisk. Jo og ja, vi har ganske vist lært at tænke på den måde. Lært at adskille fortid, nutid og fremtid. Vi tænker typisk moderne, kronologisk eller objektivistisk og har lært at adskille tid fra evighed og ser nemt historien som en række usammenhængende punkter. Døden bekræfter den dualistiske tænkning. Det er der ikke meget håb i. Tilsvarende dualistisk adskiller vi også spontant det ene sted fra det andet og os selv fra andre – det er jo en af pointerne i begrebet synd – og derfor stiller vi også nemt så mange abstrakte spørgsmål om håbet som f.eks. om hvordan vi tidsligt og rumligt, psykisk og fysisk, forestiller os opstandelsen og forsoning. Hvilken krop og hvilket gensyn?

Disse spørgsmål, som hører til i en særlig tid, bliver i dag hurtigt absurde. For vi ved jo godt, hvilken krop og hvilket gensyn vi længes efter. På en måde er selve spørgsmålet udtryk for ad-

skillelse eller i det mindste fremmedgørelse. Og vi ved, at fortvivlelsen forandrer selve vores erfaring af tid og rum og forholdet mellem de to, ligesom vi også ved, at fortvivlelse er lige fysisk og psykisk. Selve adskillelsen af det fysiske og det psykiske er en fortvivlet adskillelse. Derfor betragter jeg også adskillelsen af videnskaber fra hinanden som fortvivlet. De fleste ved jo, at hele livet kan ændre sig på et eneste sekund – hvis man mister den, man elsker – ligesom tiden i sorgen og savnet kan blive som en evighed. Det samme gælder for kærligheden. Man ser en anden, bliver forelsket og det var – på en måde – det liv. Det gælder mere end noget andet i forhold til børn. Når de er ude af maven og man hører deres første lyd, så er de på en måde allerede dem, de er. Som om de ligefrem kommer med evigheden til os. Som en af mine kolleger plejer at sige – på en mere poetisk måde end jeg kan – så er det tætteste man kan komme på et gudsbevis at se ind i et spædbarns øjne. Det er som at se ind i evigheden og i dette syn, der kan man gribes af angst eller følges med Kristus, der selv var et sådant barn. Igen; Luther formidler håbet helt konkret. Det er fremfor alt et både-og. Det er både tid og evighed, fravær og nærvær, selv og anden, grænse og overskridelse. I Ånden, som beskrives i Den augsburgskes artikel fem som et specifikt forhold til Kristus og dermed også ens egne menneskelige erfaringer af synd og død, er døden ikke længere adskillelse af os alle sammen og heller ikke udslettelse af forskellen. Som udtryk for et sådant forhold til Kristus, så betyder Ånd her forsoning af modsætninger. Den betyder frisættelse fra angstens begærlighed og uro, en ny tillid og dermed i øvrigt også en ny skelnen mellem væsentligt og uvæsentligt. Realiseringen af forskel og sammenhæng. Det bringer mig til afslutningen, for hvordan taler vi så om håbet som Åndens arbejde med os?

Hvordan tale om håb?

I fortvivelsen kan vi intet. Håbet er Åndens værk og Ånden er Kristi Ånd, og den udgår ifølge bekendelserne fra både Gud Fader og Kristus den korsfæstede. Den går gennem døden. Ingen Ånd uden død. Det er med talesprog ret vildt, hvis man giver sig tid til at fordybe sig i dette. Det betyder jo sådan set blandt andet, at forsoningen principielt betragtet indebærer tilegnelse af vores egen fortvivelse, synden og døden i vores liv. Det gælder i forhold til os selv, andre, verden og Gud. Jeg forstår det som udtryk for, at vi i omfattende og radikal forstand erfarer Ånden gennem de døde i vores liv. Vores forfædre, vores mistede, vores levende mistede, vores fraværende og vores problematiske. Vi erfarer selv, men gør det i egentlig forstand netop i disse relationer.

Og bemærk: Dette er ikke et påbud eller et bud på en måde at blive frelst. Tværtimod, det er en konstatering, som vi på baggrund af forkyndelse og bøn kan slå fast i tilbageblikket. Vejen til påbud og moralisering er her uendelig kort, så man kan nemt tænke på eller ligefrem sammenligne sig med de mennesker, der formodes evne til at tilegne sig deres egen fortvivelse og f.eks. slutte fred med deres fortid. Jeg har altid forestillet mig, at sådanne mennesker måtte findes. Det gør de ifølge denne lutherske tradition ikke. Her der er tværtimod trøst og solidaritet i begrebet synd. Synderkendelse hører til troen, der er vished. Synd betyder her, at vi ikke kan lige præcis dette, altså tilegne os vores egen fortvivelse og skabe vished. Jo mere man forsøger, jo tydeligere bliver det. Fortvivelsen overgår os. Derfor tales også teologisk om synd og død som magter i vores liv. Og om Djævelen. Det er et svært og farligt ord. Men måske vigtigt at tage frem? Jeg forstår ordet djævel sådan, at det betegner selve den destruktive magt, der overstiger os, og hverken kan placeres i os eller i verden omkring

os, men ødelægger forholdet mellem os selv og verden. Måske er Djævelen nær det, som den lacanske psykoanalyse kalder jouissance, nemlig den utilnærmelige, destruktive gentagelse. Både kollektivt, individuelt og i særdeleshed mellem os. De fortsatte ulykker og de onde cirkler. Den overskridelse, som perverst og ubevidst gentager sig? Uanset, så regner bekendelserne med, at vi ikke selv kan skabe håb, men står i samme situation som Kristus på korset. Mægtige, afmægtige. Lidende.

Denne situation har jeg endnu ikke hørt rigtigt rammende nutidige ord for. Det er også en pointe. Det siger noget om situationen. Den er vores hver især. Angår vores relationer hver især. I denne situation er forholdet mellem tale, tavshed, lyde, gestik – afstand, knus og kram – intrikat. I en særlig forstand kan vi i den situation intet.

Alt godt, der sker med os i denne situation, kan vi kun kalde uforskyldt. Det sker ved Ånden. Og denne i princippet umulige erfaring af forandring udtrykkes i bekendelse, forkyndelse og bøn. Derfor er disse tre helt forbundet i Luthers Lille Katekismus og på den baggrund forstår vi nemmere, hvorfor de oldkirkelige bekendelser knytter sig selv som bekendelser sammen med håbet. Jo længere vi kommer tilbage i bekendelserne rent tidsmæssigt, jo tættere er håbets nutid og fremtid på hinanden. I den athanasianske bekendelse fra 5.-6. århundrede er der langt i mellem og forholdet er teoretiseret. I den nikænske bekendelse fra år 381 er der kortere, og afstanden mellem nutid og fremtid er selvkritisk reflekteret med brug af ordet ”forventning” i afslutningen, der lyder, at ”vi forventer de dodes opstandelse og den kommende verdens liv”. I den apostolske bekendelse fra 2.-3. århundrede, der er den ældste og altså den vi kender som trosbekendelsen, er forholdet mellem nutid og fremtid helt tæt og

kommer til udtryk i sammenhængen mellem dens ord og den måde, den blev brugt på.

Den apostolske trosbekendelse taler nemlig slet ikke om håb, men udtrykker det i ord, der hører til en praksis, og ikke kan forstås uden den. Den blev nemlig brugt ved oplæring til dåb. Den blev brugt til oplæring i den overgang fra død til liv, som den kristne tro er. Bekendelsens ord får sin betydning og vægt gennem den situation. I dag tror mange, at dåben skal udlægges af bekendelsen, som om ordene skal give mening til en ellers meningsløs begivenhed, men oprindeligt har det snarere været omvendt. At blive kristen var at gå fra fortvivelse til håb, og den overgang krævede både oplæring og markering. Der blev oplært med støtte fra ord, som sammenfattede sagen. Sagen var bekendelsen af den korsfæstede som Herre og udpenslingen af, hvad det vil sige at have den korsfæstede som Gud. Det vil nemlig sige håb. Tillid til den døde og fællesskab med den opstandne vil sige ”syndernes forladelse og kødets opstandelse”. Intet andet. De to udsagn i den apostolske bekendelse sigter til den samme begivenhed, som er livet med Kristus, dvs. i Kristi Ånd. Tilgivelse og opstandelse er sider af begivenheden. Disse sider hører sammen. Den indre og den ydre side af håbet. Forandringen i os og udenfor os. Håbet i ental er sammenhængen mellem de to. At verden, der er adskilt i død, bliver én igen. At vi forenes i gensyn med dem, vi har mistet. At vi forsones med dem, vi har syndet mod. At vi selv heles og bliver dem, vi er skabt til at være.

(Tekster til Folkekirken's bekendelsesskrifter er hentet fra folkekirken.dk)

Håb og dåb

Af Kurt E Larsen, professor, dr.theol. Aarhus

*Nu kan i din dåb
med saligheds håb
din sjæl og dit hjerte du bade (N.F.S. Grundtvig)*

Hvem kan forstå dåben? Hvem har nogensinde kunnet forklare, at en lille ceremoni ved en døbefont har en sådan betydning, at man resten af livet kan bade sin sjæl og sit hjerte deri? Sådan skrev Grundtvig i sin dåbssalme, der er populær

– også selvom det vel ikke er så nemt at forklare hvad det betyder at bade noget så ukonkret som sjæl og hjerte. Ikke desto mindre er det kirkens erfaring gennem 2000 år, at dåben bringer håb og glæde. I den døbefont, hvor denne artikels forfatter blev døbt, har kunstneren ladet dette komme til udtryk. Det fornemme træskærerarbejde i Voldum kirke ved Randers fremstiller, at vores dåb – bogstaveligt talt – bygger på Jesu egen dåb og at de små engle synger og danser af glæde herover.

Glæden over dåben bygger på, at Jesus har indstiftet den og knyttet store løfter til den: Den, der tror og bliver døbt, skal frelses (Markus-evangeliet 16,16). Apostlen Paulus udlægger det sådan: For I er alle Guds børn ved troen, i Kristus Jesus. Alle I, der er døbt til Kristus, har jo ikklædt jer Kristus (Galaterbrevet 3,26).

Hvad man ikke kan forstå med sin tanke, kan man leve på og finde håb i med sit hjerte. Måske kan følgende eksempler fra kirkens historie være med til at kaste lys over det håb, som kristne mennesker gennem tiden har fundet i dåben.

Oldkirken

Et af de ældste bevarede kristne skrifter stammer fra årene lige efter 100 og hedder Barnabas' brev. Her kobles dåben og håbet sammen: ”Vi stiger ned i vandet, fuld af synder og urenhed, og vi står op af det, fulde af frugt i hjertet og med frygt og med håb til Jesus i ånden...den, som hører det, der siges, og som tror, skal leve evigt”.

Dåben gør tydeligvis en stor forskel for brevskriveren. Dåben betyder noget nyt. I en bog om kirkens liturgi i den første kristne tid har professor Bent Flemming Nielsen vist, hvordan der ud af de høje tanker om dåben voksede bestemte symbolske skikke. Kristus rummede i sig embederne som Profet og Konge og Præst, og da dåben betød en forening med Kristus, så fik den døbte samme høje status. Derfor salvede man i oldtiden den døbte med olie, ligesom Israels profeter blev salvet. Man gav dem en hvid dragt på efter dåben, ligesom Israels konger bar en hvid dragt. Og man gav de nydøbte en hue på, ligesom Israels præster bar huer. Disse skikke er fortsat frem i tiden. Luther havde i sit dåbsritual bevaret skikken med at salve barnet, men den skik er siden forsvundet hos os. Til gengæld er den hvide dåbskjole og en lille dåbshue stadig en udbredt tradition – også selvom mange sikkert ikke er klar over den symbolik, der oprindeligt ligger deri. Den hvide dragt symboliserer at man i dåben bliver kongelig, et kongebarn for Gud, og dermed også arving til det evige liv hos Gud.

Håb over for død, synd og djævel

En anden oldkirkelig skik, som i vores tradition er forsvundet, gik på at den nydøbte fik en lille smule mælk og honning på læben. Det hang sammen med den beretning fra bibelhistorien, hvor Israels folk vandrede mod det forjættede land, der flød med mælk og honning. Brugen af mælk og honning ved dåben symboliserede så, at ved dåben var man ankommet netop til det forjættede land. Her var man fri i forhold til menneskets tre store fjender: Djævelen, døden og synden. Grundtvig, der hentede megen inspiration fra oldkirkens tankegang, skrev i dåbssalmen om den første fjende: Thi skal ingen djævel dig skade.

At have et håb overfor døden – den sidste fjende – er vigtigt for alle mennesker, men det fik en ganske særlig status i de første århundreder af kir-

kens historie. Dengang var kristentro ikke lovlig, og risikoen for at blive forfulgt og dræbt for sin tros skyld lå i luften. Man kunne let blive martyr. Og hvad så, hvis man døde som martyr, mens man gik til dåbsforberedelse og endnu ikke var blevet døbt? Den problemstilling tog kirkelederen Hippolyt fra Rom op lige efter år 200. Han skrev i skriftet Den Apostolske Tradition: ”Hvis en katekumen bliver arresteret for Herrens navns skyld, skal han ikke tøve med at aflægge vidnesbyrd. Thi hvis han bliver mishandlet og dræbt inden hans synder endnu er blevet tilgivne, skal han alligevel blive retfærdiggjort, eftersom han er blevet døbt i sit blod.” Her kan man se, hvilken stor vægt man i oldkirken lagde på dåben. Tankegangen bag spørgsmålet var, at det var OK at dø for sin kristne tro. Det måtte man dengang regne med som en mulighed. Men det virkelige problem var at dø uden dåb, for døde man så ikke også uden håb og uden syndernes forladelse? Nej, svarede Hippolyt: Man kan roligt aflægge vidnesbyrd om sin Kristus-tro og dø på grund af det, for så har Gud en anden måde at tilgive på. Tilgi-

Døbefonten i Hæstrup Kirke og med altertavellen med motivet Jesus der velsigner de små børn af Poul Høm.

Foto: Niels Clemmensen.

velse for synd blev normalt givet i dåben, men Gud vil i denne særlige situation gøre en undtagelse og regne martyriet for en bloddåb. At 'aflægge vidnesbyrd' betød dengang, at man blev spurgt, om man var kristen. Man kunne så i værste fald risikere, at hvis man svarede bekræftende: JA, JEG ER KRISTEN, blev man ført ud til henrettelse. Vidnesbyrd hedder på græsk "martyria", og det ord er kommet til særligt at betegne dem, der betalte med deres liv for at vidne om deres tro. Men denne ultimative pris veg de kristne ikke tilbage for at betale, for de havde i dåben fået et nyt liv og et håb, som var mere dyrebart end livet. I et andet kristent skrift fra 100-tallet hedder det, at de kristne ikke kues

ved forfølgelserne. Tværtimod bliver kun de flere derved: "Ser du ikke, at jo flere, der pines, jo flere bliver de andre. Dette ligner ikke menneskeværk; dette er Guds magt; dette er bevis på hans nærhed" (Diognets brev).

Luther

Martin Luther voksede op i det kristne, katolske Vesteuropa, hvor alle børn blev døbt. Selvom datidens katolske kirke teoretisk havde et højt syn på dåben, så var praksis ofte anderledes. Problemet var, at når folk syndede efter dåben – og hvem gjorde ikke det – så var dåben sat ud af kraft, og så kom boden (skriftemålet) ind og overtog den vigtigste rolle. Folk havde så deres fokus på skriftemålet, mens dåben trådte i baggrunden.

På dette som på andre punkter var det Luthers ønske at reformere kirken, ikke skabe en ny kirke. Kirken skulle tilbage til den sunde lære, som byggede på det Ny testamente og som havde levet i oldkirken. Det katolske dåbsritual ændrede Luther derfor ikke meget på og beholdt derfor også mange af de skikke, der var vokset op omkring dåben. Alle sådanne skikke var med til at understrege dåbens betydning og tale dåben op. Foruden de allerede nævnte skikke bevarede han også den gamle skik med at give den døbte et dåbslys. Dåbsbarnet fik givet et lys, der både pegede på det, der en gang for alle var sket i dåben – og på det, dåben skulle betyde i fremtiden.

Fem Aalborg-biskoppers undervisning om dåben

Dåben var vigtig ud fra en luthersk tankegang, og derfor gjaldt det om at få budskabet om dåbens indhold formidlet til de døbte, og i det hele taget at få børn og voksne oplært i troen. Derfor medførte reformationen også en vægtlægning på undervisning. Vi fik tidligt skoler i det lutherske Danmark, både for drenge og piger, fordi det var

*Døbefonten i
Sejlsflod Kirke.*

*Foto: Niels
Clemmensen.*

vigtigt at alle lærte at læse Bibelen og ikke mindst Luthers lille katekismus og salmebogen.

I Nordjylland havde man i ældre luthersk tid fire på hinanden følgende biskopper, der lagde megen vægt på katekismusundervisning og udgav deres eget materiale til brug derfor. Deres embedsperioder gik fra 1672-1735, og de videreudviklede hele tiden på undervisningsmaterialet, der til sidst blev udgivet på tryk af præsten Christopher Mumme, der så i øvrigt selv blev biskop i stiftet i 1735. I De fire Biskoppers Katekismus (der ligger online tilgængelig!) lå det disse Aalborg-biskopper på sinde at fremhæve dåbens store gave, som kunne give håb og trøst til mennesker livet igennem. De skrev i lærebogen om dåben som en fredspagt (på datidens danske sprog: Fredsforbund):

”Det fredsforbund som består deri, at vi er i nåde og fred med Gud, den skal ikke være stakket, men stå uryggelig fast, så synderen altid ved troen har tilflugt til den, så længe han lever og hvor tit han end kan falde i synden”.

Det er i øvrigt lidt interessant, at hoffet i København fulgte med i undervisningsmaterialet i Aalborg stift, og havde ønsker om forbedring. Den enevældige kong Christian 6. hørte til den pietistiske retning, der satte dåben og den lutherske lære højt, men som også var interesseret i at gøre troen personlig. Troen skulle ikke bare være en sag for intellektet, men også berøre folks hjerter og få dem til at leve et helligt liv efter Guds bud. Kongen fik derfor sin statsminister J. L. Holstein til at pålægge biskop Mumme at ændre lærebogen, så denne også advarede nordjyderne imod at nære en blind tillid til dåben. Aalborg-lærebogen kom ikke i yderligere oplag, for kongen valgte kort efter at autorisere en anden lærebog i kristendom til brug i hele landet.

Den samtidige missionær til Grønland, Hans Egede, var meget på linje med Aalborg-biskoppernes syn på dåben.

Hans Egede

Jesu missionsbefaling opfordrer til at gå ud i al verden og gøre alle folkeslagene til Jesu disciple ved at døbe dem og lære dem at holde alt, hvad han har befalet. Som konsekvens heraf rejste præsten Hans Egede i 1721 op til det grønlandske folkeslag for at gøre dem til Jesu disciple. Så hurtigt det var ham sprogligt muligt, prædikede han for dem, og i 1724 døbte han den første grønlander, et sygt barn. Han havde et højt syn på dåben og forklarede forældrene, at vejen til salighed gik gennem at være døbt, og det ønskede grønlanderne for deres barn. De var ikke selv døbt, men Hans Egede turde ikke lade være at imødekomme

Døbefonten i Budolfi Kirke. Foto: Niels Clemmensen.

deres ønske. Han turde ikke - som han udtrykte det - forsømme denne givne lejlighed til barnets frelse og salighed.

Børnedødeligheden var dengang forfærdelig høj i Grønland, og Egede døbte de små, når forældrene ønskede det og ville tillade barnets senere oplæring. Hvis det ellers overlevede. Gribende er det at læse at Egede i 1729 på en ø døbte seks små børn, men af dem, der var døbt året før, var de seks allerede afgået ved døden, og ”indkommet i Guds Rige som den første Grøde”. I et andet område var 12 af dem, der var døbt året før, døde, men de voksne grønlændere lod sig i nogen grad trøste ved det håb og den fortrøstning de havde om de dodes opstandelse, efter Egedes undervisning.

Egedes missionsarbejde var en succes i den forstand, at grønlænderne tidligt ønskede at blive døbt.

I 1725 blev den første voksne grønlænder døbt. Hans Egede gjorde i sin årsberetning omhyggeligt rede for at de rette forudsætninger havde været til stede hos den unge mand. Den unge grønlænder havde nemlig forstået så meget af det kristne budskab, at han tog imod dåben ”med stor andagt og tåreflydende øjne”. Egedes missionsarbejde bar frugt. Ved hundredårsjubilæet i 1821 var alle grønlændere på vestkysten døbt, og i dag står barkedåben vistnok højere i Grønland end i noget andet stift i folkekirken.

Efter Hans Egedes tid kom der svære debatter om dåben, med oplysningsteologer på den ene side og Grundtvig på den anden.

Grundtvig

I oplysningstiden i slutningen af 1700-tallet havde man et optimistisk syn på mennesket. Tanken om behov for tilgivelse og genfødsel forstod mange i datiden ikke. Forsagelsen af Djævelen var tilsvarende et liturgisk led, der talte mange

imod. Mange af datidens præster fandt ikke dåben vigtig, og teologen Otto Horrebow kaldte i 1797 dåben unødvendig, hvis ikke ligefrem skadelig, da den hindrede fornuftens udvikling og dermed moralens forædlelse. Logisk set måtte oplysningstidens vægt på fornuft og selvbestemmelse føre til at droppe barkedåben. Så vidt gik dog først baptisterne lidt senere. Oplysningspræsterne nøjedes med at omtolke dåben til kun at være en indlemmelse i kirken, eller en anledning til at formane til et moralsk liv eller kun som en foreløbig velsignelse, indtil konfirmationens personlige ja til trosbekendelsen.

Grundtvig voksede op midt i denne oplysningstid og overtog selv oplysningstankegangen i sin ungdom. Gennem svære kampe fandt han dog selv tilbage til troen og dåbens nåde, og han lagde siden den tid stor vægt på dåbspagten. Han blev en stærk forkæmper for barkedåben og dens berettigelse, fordi Gud selv virker i dåben. Han lagde vægt på dåben og nadveren som de steder, hvor Gud nu taler til os. En præst medvirkede nok, men i virkeligheden var det Gud selv, der talte og virkede i dåben:

*Guds fingrene grande slog kors for din pande
Guds enbårnes røst slog kors for dit bryst*

Dåben er en hjælp for alle små, herunder også de voksne, der jo også kan blive ’små’ i krisetider. Da kan man vende tilbage til dåben, hvor Gud netop tog imod os som små. For Grundtvig var dåben ikke bare teori og teologi, men også en hjælp i hverdagen. Derfor takkede han også dagligt Gud for dåben, jf. den bøn, som han bad ved morgenandagten i sit hjem. Han var en mand af mange ord, også når han bad, men et lille udsnit af hans morgentak til Gud lød sådan her:

”...vi er dine elskelige børn i Kristus Jesus, vor Herre, så mange, som rettelig er ham tildøbt i Faderens og Sønnens og den Helligånds navn, så vi ved troen og dåben genfødte med ham af vand og

Ånd og ved nadveren og kærligheden ham iførte, kan og skal være hans med-arvinger til livet og lyset i dit faderlige kærligheds-rige,..."

Grundtvigs høje syn på dåben har præget mange i dansk kirkeliv dengang og siden. Et lokalt eksempel herpå udgør Skov-Kirsten fra Tårs.

Mormonerne og Skov-Kirsten

I årene efter 1849 blev det svære tider for folkekirken i Aalborg stift, men Skov-Kirsten blev en vigtig støtte. Grundloven fra 1849 havde givet religionsfrihed og dermed adgang til landet for repræsentanter for andre religioner. Mormonerne fra USA var de første til at udnytte friheden, og de gjorde betydeligt indhug blandt folkekirkens medlemmer. De danskfødte mormonmissionærer rejste rundt og prædikede om Guds dom over folkeslagene og opfordrede tilhørerne til at lade sig døbe igen og flytte til det nye Zion i Utahs ørken. Mange, ikke mindst kvinder og børn, tog budskabet til sig og blev omdøbt og rejste. På Fyn blev i alt 1.100 døbt som mormoner, og heraf udvandrede de 1.000 til USA, men Vendsyssel blev dog bevægelsens bedste arbejdsmark. I årene 1850-1860 udvandrede næsten 2.000 nordjyder.

Ind i denne situation blev en ung pige fra Vendsyssel et vigtigt redskab til at fastholde det lutherske syn på barnedåben og dens betydning. "Skov-Kirsten" blev født som Kirsten Marie Laursdatter i Tårs sogn i 1827. Da hun var ung, kom mormonerne til Vendsyssel, og hun deltog i mormonmøderne. Her blev der talt imod barnedåben og deres ord fyldte hende med skræk for at gå fortabt. I den situation kom et par grundtvigske vækkelsesprædikanter op til Nordjylland, og deres ord blev til stor trøst for hende. Det var som en engel hviskede til hende: "I din dåb er der fred og frelse." Da hun mærkede mormonerne fortsat store indflydelse, begyndte hun også selv at tale imod mormonerne og forklarede dåbens

betydning for folk. Dette havde hun rige gaver til, og hun blev i de følgende år aktiv som prædikant og sjælesørger i Vendsyssel og meget vigtig i kampen mod mormonismen. Hun blev den første kvindelige lægprædikant indenfor den grundtvigske bevægelse, og rejste rundt til møder i hjem og skolestuer, hvor hun talte enkelt og upolemisk om frelsen i evangeliet og i dåben. Ofte med udgangspunkt i skrifter af Luther. Det var ikke i datiden almindeligt at kvinder talte offentligt, men hendes betydning for folkekirken og hendes klare tale om dåben gav hende opbakning. Biskop P. C. Kierkegaard, Aalborg, endte med at skrive til stiftets præster, at de ikke måtte lægge hende hindringer i vejen, og Indre Missions formand Vilhelm Beck mente, at Gud ofte brugte kvinder, når mænd ikke udrettede noget!

Med disse historiske eksempler fra forskellige tider i kirkens lange historie er det forhåbentligt fremgået, at håb og dåb hører sammen. Artiklen kan passende slutte med at give ordet til Grundtvig, der i en anden salme skriver om det håb, der blev skænket i dåben og som livet igennem kan løfte os op fra små og store jordiske vanskeligheder så øjnene åbnes for Guds højere virkelighed, "landet bag hav":

*Letvingede håb!
gudbroder, nyfødt i den hellige dåb
o, lån os den fjederham, Ånden dig gav,
så tit vi kan flyve til landet bag hav,
hvor evigheds sol skinner klart allen stund
på saligheds grund*

Det middelalderlige Børglum

Bog anmeldelse af pastor emeritus Niels Clemmensen

”Selv om Børglum Kloster stadig virker imponerende, kan man godt undre sig over, hvorfor netop denne noget afsides beliggende bakketop blev valgt til det nordenfjordske gejstlige magtcenter gennem hele middelalderen og til en kongelig stormandsgård helt tilbage i vikingetiden.”

Sådan skriver Gert Jensen og Jørgen Jørgensen i indledningen til værket ”Det middelalderli-

ge Børglum”, som er udkommet i maj 2021 med støtte fra blandt andet Aalborg Stift.

Når man valgte netop dette sted som bispesæde, skyldes det flere forhold. Trafikalt havde det en helt anden central beliggenhed, end man er tilbøjelig til at tænke i dag. Gennem søer og åer var det muligt at sejle næsten helt frem til Børglum, ligesom Vendsyssels vestkyst, der ikke er helt så barsk som kysten i Thy, frembød gode muligheder for sejlads ud i verden herunder især til Norge. En anden omstændighed, der har bidraget til valget af Børglum, er, at der i forvejen lå en kongsgård, altså en gård, som kongen ikke bare ejede, men beboede, når han rejste rundt i landet. Arkæologiske fund og navneforskning viser, at stedet har været beboet i århundreder, længe inden det blev bispesæde.

Slesvig, Ribe og Århus var de første stifter, der blev etableret i Jylland. I det lange løb var de alt for store og fungerede ikke optimalt. Det blev påtrængende nødvendigt med en reform. Den blev gennemført af Sven Estridsen omkring år 1060. Herved blev der oprettet to nye stifter: Viborg og Vendel eller Vendelbo stift. Et praktisk forhold, som kan have spillet en rolle for grænsedragningen, var sejlrenden gennem Limfjorden. Det nye stift omfattede nemlig Mors, Thy, Hanherred og Vendsyssel – altså ligesom det nuværende Aalborg Stift. De områder af Himmerland, der i dag hører til stiftet, er overført fra Viborg Stift efter reformationen.

Biskopperne gennem de omkring 500 år med katolsk kristendom var en slags kongelige em-

*Det middelalderlige
Børglum.*

bedsmænd, der som regel var udnævnt af kongen. Biskoppen var samtidig stiftets repræsentant hos kongemagten. Det gode forhold til kongen var en forudsætning for, at det kirkelige liv kunne udfolde sig. Der var særdeles dygtige folk blandt biskopperne, men også nogle få uheldige eksempler.

Den kirkelige ledelse i stiftet blev varetaget af kannikerne i domkapitlet, som kom fra det præmonstratenserkloster, der blev oprettet omkring 1150. På papiret havde kannikerne til opgave at vælge biskop, men i et dokument fra midt i 1200-tallet sukkede de over, at kongemagten altid greb ind.

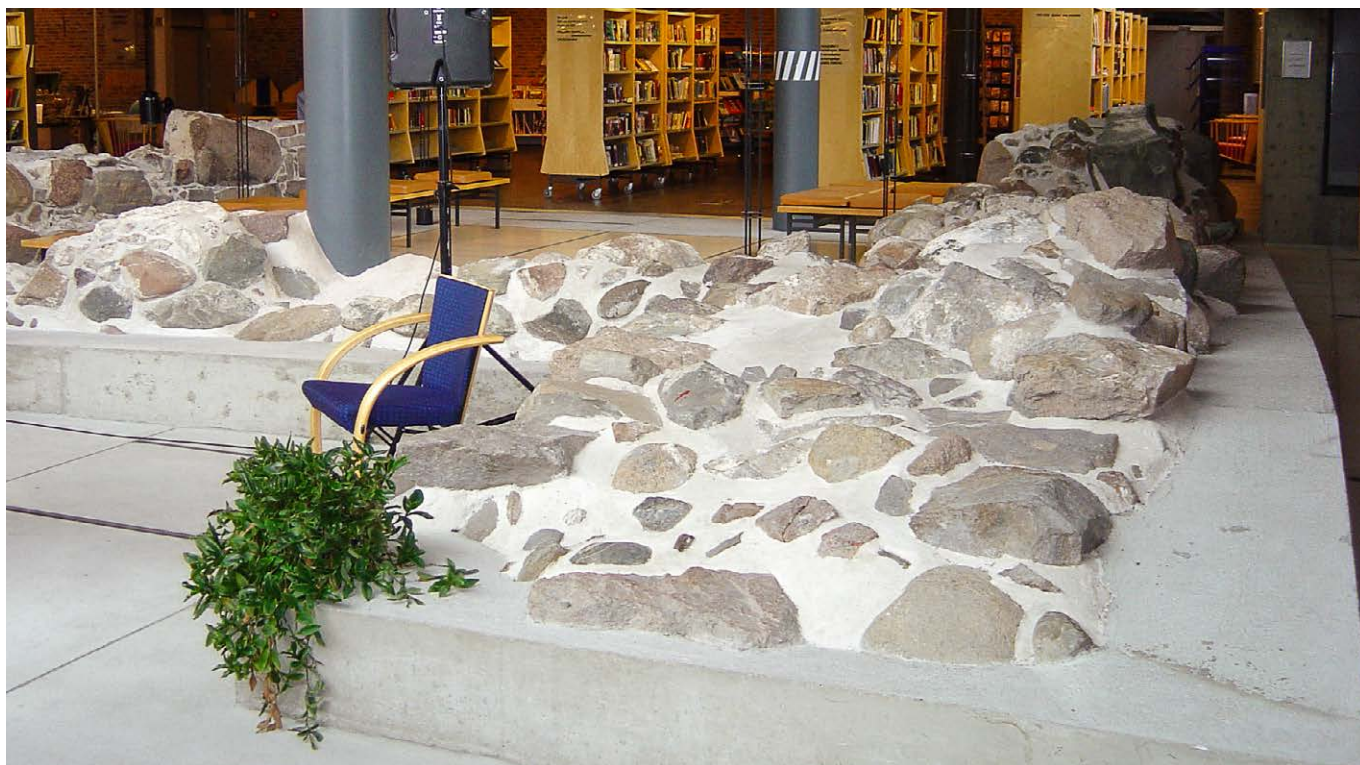
Børglum var således ikke bare et centrum for det kirkelige liv, men også for magt og lærdom. Der var en katedralskole, den eneste i stiftet. Desværre ved vi ikke ret meget om den, men i dronning Margrethe I's gavebrev fra 1393 får man et lille glimt af skolen. Hun forordner, at der skal afholdes en årlig fest, og ved den lejlighed skal eleverne have serveret al den mad, de kan spise – herunder ”100 brød og en tønne øl”.

Biblioteket vidner også om Børglum som lærdomssæde. Den omfattende bogsamling blev desværre spredt efter reformationen. Biskop Stygge Krumpens kansler, Henrik Gerkens, fik ”på lidt smidig vis” 162 bøger med sig til Volstrup. I 1553 udarbejdede biskop Chrysotomus en liste over præsternes bøger. Det viste sig, at præster i Vendsyssel og især forhenværende kanniker besad efter datidens forhold usædvanlige bogsamlinger. Efter Gerkens' død blev hans bogsamling overdraget Aalborg Katedralskole, og det, der er tilbage, indgår i dag i Stiftsbiblioteket.

På Kungliga Biblioteket i Stockholm findes et håndskrift, som er blevet til i Børglum i 1480. Det er en dansk oversættelse af Karl Magnus' Krønike. Der er den finurlige krølle på det, at Karl Magnus – eller Karl den Store – er en af de såkaldte ni helte, der blandt andet omfatter skikkelser som

Altartavle, Sæby kirke 1519-1533. Motivet er Kongernes Tilbedelse. Den ældre knælende konge med de markante ansigtstræk er det eneste kendte portræt af biskop Niels Stygge Rosenkrantz. Hans våbenskjold med bispehue og bispstav ses øverst i billedet. Foto: Niels Clemmensen.

I underetagen i biblioteket i Tønsberg har man ladet fundamenterne stå fremme af det kloster, der blev grundlagt der af Børglum Kloster i årene 1170-1180. Foto: Gert Jensen.

Alexander den Store og kong David. I Dronninglund kirke findes en sjælden fremstilling i kalkmalerier af de ni helte fra den første fjerdedel af 1500-tallet. De bagvedliggende historier leder tanken hen på korstog. Det er tankevækkende, at Stygge Krumpen, før han blev biskop, var kansler hos Christian II. Han har højst sandsynligt været bekendt med kongens planer om et korstog til Grønland, som dog aldrig blev til noget.

Mange kilder er desværre gået tabt blandt andet ved ildebrand. Men et brev, der er bevaret, fortæller om broder Eskil, den unge kannik, der blev sendt til Rom i 1215 og deltog i det store kirkemøde, det 4. lateranerkoncil. Brevet beretter om den usædvanligt strabadserlige rejse, som var

fyldt med forhindringer. Desværre kender man ikke slutningen på historien.

Bogen har mange temaer, og det middelalderlige Børglum belyses fra mange vinkler. Gert Jensen og Janus Møller Jensen skriver om, hvad de arkæologiske undersøgelser, der er foretaget i området, kan fortælle. En særlig interesse samler sig om en lille dragtnål i form af et ligearmet kors, der blev fundet i en grav i Børglum i 1947. Under arbejdet med bogen blev man opmærksom på det i et magasin på museet i Hjørring. Det viser sig, at der er fundet i alt 75 kors af denne type, flest i Sønderjylland og kun to i Vendsyssel. Det er dateret til anden halvdel af 800-tallet. Uden at hænge alt for meget op på et enkeltstående fund,

Kalkmaleri fra Dronninglund kirke 1500-1525. Karl den Store og Josva. Karl den Store bærer både den tyske ørn og den franske lilje i sit våbenskjold.

Foto: Niels Clemmensen.

fortæller det i hvert fald, at der har været kristne i Børglum allerede i 800-tallet.

Sprogforskerne Gordon Albøge og Birgit Eggert har undersøgt stednavnene i Vendsyssel og på Læsø og dermed kastet lys ind over historien fra den særlige vinkel.

Bygningsarkæologen Hans Krøngaard Kristensen skriver om klostrets og ikke mindst kirkens omtumlede bygningshistorie.

Endelig har undertegnede skrevet om Sæbyværkstedets kalkmalerier, som findes i flere kirker i Nordjylland, men også i et antal kirker i Halland. Det sidste er ikke så mærkeligt, dels fordi der findes en reference til Halland i Nibe kirke, og dels fordi Kattegat var et dansk indhav i middelalderen.

Lokalhistorikeren Gert Jensen tog initiativ til bogen for 27 år siden. Han har været idémand, inspirator og koordinator. Tre af forfatterne, historikeren Tore Nyberg, sprogforskeren Gordon

Albøge og forfatteren Poul Hviid er i de mellem-liggende år afgået ved døden. Derfor er der kommet nye folk til som Birgit Eggert, Jørgen Jørgensen, Janus Møller Jensen og Raymond Minnaert. Benedicte Rottbøll får det sidste ord i bogen om Børglum Klosters tanker om, hvad man gerne vil i fremtiden.

Bogen *Det middelalderlige Børglum* er på 320 sider og rigt illustreret. Den fås i boghandelen og koster 298 kr.

Budolfi Domprovsti

Af domprovst Jacob Køhn Andersen

Ny domprovst

Mit navn er Jacob Køhn Andersen, jeg er 52 år gammel og blev pr. 1. december 2020 udnævnt til ny domprovst i Aalborg.

Jeg kom fra en stilling med 3½ års erfaring som provst for Skanderborg Provsti. Jeg var samtidig sognepræst i Hørning, Blegind og Adslev mellem Skanderborg og Århus, hvor jeg havde været siden 2001. Jeg startede oprindeligt som præst i 1996 i tre landsogne på det sydlige Salling.

I grunden er jeg ikke meget for at fortælle om mig selv. Jeg er vokset op i Ringkøbing og er derfor god til at udvise falsk beskedenhed. Jeg er faktisk blevet så god til det, at de færreste opdager, at

Jacob Køhn Andersen.

beskedenheden er falsk. Og det kan jeg selvsagt ikke have den store glæde af.

Jeg vil meget hellere fortælle en smule om mine første indtryk af det provsti, jeg har overtaget, og som jeg så småt er ved at få en fornemmelse af.

Først og fremmest har det været underligt at komme til Aalborg. Under diverse epidemiologiske restriktioner og ikke mindst den store jule-nedlukning, som vist må være noget af det mest mærkværdige, jeg har oplevet i hele mit præsteliv.

Nedlukningen betød, at jeg ikke kunne holde afskedsgudstjeneste, hvor jeg kom fra – den var nemlig berammet til Nytårsdag. Indsættelsen var også, skønt rigtig hyggelig, en afdæmpet seance. Og jeg har stadig lidt fornemmelse af, at jeg bare sneg mig ubemærket ud af mit gamle provstikontor for at sætte mig ligeså ubemærket ind på et nyt kontor. Og når jeg indimellem forlod det nye kontor i det smukke Folkekirkens Hus, var gaderne omtrent mennesketomme.

Nu – i skrivende stund – har tingene imidlertid udviklet sig, og det kirkelige liv har sat kurs mod noget, der minder om det normale. Det er mit indtryk, at det normale er rigtig meget. Der foregår virkelig meget rundt omkring i provstiets sogne. Og der er et væld af engagerede præster og kirkefunktionærer, menighedsrødder og andre frivillige.

På den måde er Aalborg en spændende og livfuld by, som er præget af stor mangfoldighed. Både hvad angår gudstjenesteformer og aktiviteter og hvad angår teologisk profil. Budolfi provsti

rummer det meste, og skønt det givetvis kan give nogle udfordringer henover årene, så er det i min optik helt grundlæggende noget positivt. Selv med en stor rummelighed, så er det altid sådan, at forskelligheder kan få det til at slå gnister. Det er et livstegn og det er et livsbekræftende sindbillede på folkekirkens bredde og folkelige rækkevidde.

Så særlig slemt er det for resten ikke. Der er generelt en rigtig god stemning i provstisammenhænge og vi har netop styrket et velfungerende provstiudvalg yderligere.

Personligt er jeg meget begejstret for byen. Det er en begejstring, min kone, som nu er præst i Romdrup-Klarup, deler. Og selv vores yngste, som modstræbende flyttede med, er glad for at være kommet til byen.

Fællesskab – med plads til forskellighed

Domprovstiets sogne er som nævnt forskellige. Både hvad angår demografi, teologiske profiler og i det hele taget sogne- og menighedsliv. Vi er alle sammen Guds børn, men vi er sammenbragte børn. Man kan tale om det, som man også gør det i andre byer, som profil-kirker. Der er forskellige virkeligheder, som igen giver forskellige ønsker til og prioriteringer i det kirkelige liv.

Alligevel er der også en klar fornemmelse af fællesskab. Og ikke kun i forhold til de økonomiske prioriteringer. Menighedsrådene er på mange måder i samme båd. Der er opgaver, som er vanskelige at løfte på sogneniveau. Det har bevirket, at der henover de senere år er etableret adskillige og velfungerende samarbejder på provstiniveau. Og der er tradition for, at alle provstiets sogne er med i samarbejdet. For en udefrakommende som mig, er det imponerende at se, at der er så markant et fælles fodslag – en vilje til enighed på trods af forskellighederne.

Det drejer sig ikke mindst om den fælles oprioritering af specialkonfirmand-området, som

endda er meget mere end bare dét. Det er nemlig også en vitaminindsprøjtning til konfirmationsforberedelsen i det hele taget.

Det samme gælder skoletjenestens bredere tilbud. Det er et utrolig succesfuldt foretagende, som hvert år har kontakt med tusinder af elever på byens skoler.

De sidste par år har provstiet også varetaget administrationen af sognenes tjenesteboliger. Der er tale om et samarbejde under kirkeministeriets forsøgsordninger, og meget ser ud til, at det fungerer til alles tilfredshed. Måske fordi de ting, der foregår på provstiniveau, altid i praksis sker med inddragelse af de berørte sogne.

Endelig er der også bred enighed om en opnormering af præstebetjeningen af arresten og Kirkens Korshær. Pengene er sat af og forhåbentlig er de nødvendige tilladelser snart i hus. Provstiet er nu også fuldtalligt med i personalekonsulentordningen.

En måske lidt mindre ting, som alligevel er meget betegnende for den fælles indsats, det er det fælles udbud af el til sognene. I det forgangne år har det sparet fællesskabet for en god portion penge, som helt åbenlyst vil være bedre anvendt på det kirkelige arbejde.

Nå alle disse samarbejder kan lade sig gøre, så skyldes det først og fremmest kombinationen af velvilje fra de enkelte menighedsråd og et uhyre flittigt provstiudvalg.

Hvad der kommer til at ske på samarbejdsområdet fremover, må tiden vise. Foreløbig er fire sogne gået sammen om fælles regnskabsføring. Det bliver spændende at se, hvordan det udvikler sig og om der fremadrettet bliver bredere interesse for at deltage.

Mursten er også en livsform

Jeg tror, det var det tidligere biskop i Roskilde, Jan Lindhardt, der sagde, at virkeligheden er som

PERSONALIA Tiltrådte

Anne Sophie Bredmose Jakobsen, Sognepræst (kbf.) i Hasseris sogn fra den 1. november 2020

Jacob Køhn Andersen, Domprovst fra den 1. december 2020

Pia Ploug Kirkegaard, Overenskomstansat sognepræst i Vejgaard sogn fra den 1. januar 2021

Vejgaard Sognehus.

en liter mælk – hvis den ikke har en form, bliver den temmelig udflydende.

Nu kan former være mange. Både når det gælder forkyndelsen og når det gælder det kirkelige liv i bredere forstand. Men et eller andet sted skal det jo da foregå.

I mine efterhånden mange år som præst har jeg hørt mange både menighedsrødder og præster, der synes, at engagementet i kirken let kommer til at handle for meget om mursten. Og om administration i det hele taget.

Det kan der være noget om. Ikke desto mindre er de fleste glade for deres kirkebygning og også de forskellige sognelokaler. Til gengæld kan det også være positivt at beskæftige sig med mursten, når engagementet er affødt af konkrete ønsker om og behov for bedre rammer om de kirkelige aktiviteter.

I Vejgaard sogn er det nye sognehus blevet indviet. I grunden er det ikke så nyt endda; det er en sammenbygning af eksisterende bygninger. Men det fremstår nyt, lyst og imødekommende og er et godt eksempel på, at den ind imellem lidt ked-sommelige bygningsadministration handler om noget vigtigt. Det er en fin form til et væsentligt indhold, en inspirerende ramme om alt det liv, der findes i tilknytning til kirken. For Vejgaard sogn må det være en velgørende og håbefuldstående at komme ud af corona-nedlukningen på.

Et andet sted i provstiet, hvor der har været arbejdet på en hårdt tiltrængt forbedring af de bygningsmæssige rammer, er Ansgar sogn. Arbejdet har stået på i næsten to årtier og forhindringerne har været mange. Det nærmer sig et lille mirakel, at det første spadestik nu er taget, et mindre antal træer er fældet, og nu er der gang i udgravningen og støbningen af fundamentet til noget, der forventeligt bliver så meget mere end bare en bygning.

Ansgar Kirke ligger smukt placeret ved indkørslen til det centrale Aalborg. Af samme grund har der været mange interesser at tage hensyn til. Jeg har fået indtryk af, at diskussionerne med både den kommunale forvaltning, de kirkelige fagkonsulenter og andre myndigheder har været langstrakte og ind imellem en anelse brydsomme.

Nu er projektet imidlertid skudt i gang og skitserne ser ualmindelig lovende ud. En utrættelig indsats fra byggerådgiver Ole Knudsen, provstiudvalget med Peter Stilling i spidsen og et viljestærkt menighedsråd har gjort, at projektet er godt på vej til en virkeliggørelse.

I en mindre målestok, skønt ikke ligefrem billigt, bliver der stadig sparet og ladet op til en ny ”blyhat” på Budolfi kirke, ligesom der forestår en større udbedring af sætningsskader på kirken.

Håb for fremtiden

Som alle ved, og som sikkert også de fleste andre bidragsydere til nærværende årbog har skrevet, så har det været en drøj omgang for kirken med det forgangne års nedlukninger og restriktioner.

Nu er det – forhåbentlig – overstået. I hvert fald for denne gang. Og der er meget godt at se frem til. Måske skal man være provst for at være kedelig nok til at tale så meget om bygninger og samarbejdsaftaler, når man skal give et indtryk af livet og hverdagen i provstiet.

Alligevel synes jeg, at der også indholdsmæssigt bliver meget fremad med mange af de ting, som er blevet nævnt. Nye lokaler flere steder, forbedringer, administrative samarbejder, istandsættelser og for resten også en fremskreden energirenovering af provstiets kirker – det er alt sammen noget, der skaber et fundament for og en ramme om det, vi er her for. At være medmennesker fremfor modmennesker – med en himmel over tilværelsen – og med en tillid til, at det vigtigste trods alt ikke er det, vi selv skaber. Man bliver jo ikke Vorherre selv, bare fordi man giver en hånd med i sit eget liv. Men mindre kan også gøre det. Jeg glæder mig i hvert fald meget til de kommende år.

Ansgar menighedshus.

*Ansgar menighedshus
– arbejdet er begyndt.*

*Ansgar menighedshus
– første spadestik.*

Budolfi kirke.

Aalborg Vestre Provsti

Af provst Anna Døssing Gunnertoft

Et ønskejob

Min opmærksomhed på stillingen som provst i Aalborg Vestre Provsti blev først levende, da biskop Henning Toft Bro for et par år siden nævnte muligheden for mig for at søge hertil. Jeg var på daværende tidspunkt ikke i stand til at søge stillingen, men blev alligevel nysgerrig. I forvejen kendte jeg som religionspædagogisk konsulent i Aalborg stift nogle af præsterne og havde et meget positivt indtryk af forholdene mellem præsterne, som jeg senere fik bekræftet. Jeg tog op og besøgte menighedsrådsformand og næstformand og fik en positiv snak med dem, men kunne ikke søge stillingen pga. min tilknytning til Aarhus

Universitet, hvor jeg skrev en ph.d. om konfirmationsforberedelsen ud over mit job som konsulent i stiftet. Da stillingen blev ledig igen et par år senere, var min situation anderledes, og jeg var så heldig at få et ønskejob.

Et rugbrødsprovsti

Når dette skrives, har jeg kun været i provstiet en kort tid efter min indsættelse som sognepræst i Nibe-Vokslev den 20. juni, og min erfaring med selve provsteopgaverne, som jeg blev kastet hovedkulds ud i, er endnu beskeden. Men mit indtryk fra denne oplevelse har været meget positiv og opfyldt mine bedste forventninger. Her har både menighedsråd og provstiudvalg gjort deres bedste for at hjælpe mig på vej, hvor nogle af medlemmerne, der ellers havde tænkt sig at holde, har valgt at tage en ekstra tørn og blive. Med i billedet hører også kirkebetjeningens dygtighed og store hjælpsomhed. Præsterne kalder provstiet for et rugbrødsprovsti, fordi de har et godt indbyrdes forhold, er villige til at hjælpe hinanden og er gode til at tage fra. Jeg har allerede fornemmet, at dette er sandt, og jeg vil hellere bruge et andet udtryk og kalde provstiet for et smørhul, hvor jeg ser frem til at virke.

Et spændende miljø

Aalborg stift som en nordjysk landsdel har en høj medlemsprocent af folkekirken, og generelt bliver kirker og præster omfattet af velvilje. Det har jeg erfaret i mit tidligere arbejde i stiftet, hvor det

har været let at etablere samarbejde med andre kulturinstitutioner. Men ved min ankomst hertil føjede der sig en ny dimension til min forståelse af kirkens placering i lokalsamfundet. I forbindelse med min indsættelse har jeg mødt en bred opbakning omkring kirken også fra for eksempel erhvervslivet, som overraskede mig, og det blev klart for mig, at kirken her har en væsentlig funktion i det sociale fællesskab som helhed.

Et lyttende øre

I tillæg til stillingen som provst i Aalborg Vestre Provsti er også jobbet som sygehusprovst, hvor jeg skal samarbejde med 11 dygtige sygehuspræster i Region Nordjylland. Provstejobbet er en lederstilling, men det, jeg gerne vil tage med mig, er mine erfaringer som stiftskonsulent for præsterne. Her har jeg i mit tidligere virke skullet hjælpe præsterne igennem forskellige udfordringer eller vanskeligheder, men stort set drejede det sig om at give præsterne mulighed for at nå det mål, som de sigtede imod i så høj grad, som dette

var muligt. Der var altså tale om en slags service-virksomhed, hvortil var knyttet vejledning. For at dette skal kunne lykkes, må der lyttes med empati, og det håber jeg også at kunne gøre som provst.

En ny begyndelse

Den nye situation er et opbrud for familiens fem medlemmer. Vi er lige flyttet ind i præstegården, og alt er endnu et rod og står hulter til bulter. Men det skal nok komme på plads alt sammen, så vi som familie kan tage hul på et nyt livsafsnit med nye, gode muligheder. Det glæder vi os alle til.

Nørholms nye præstegård skabt i respekt for landsbykultur

Af Anja Jørgensen og Mads Stenstrup, medlemmer af byggeudvalget og menighedsrådet i Nørholm sogn.

”Den skal løfte præsteembedet og være høj uden at være prangende og gevaldig”.

*Anna Døssing Gunner-toft med familie.
Foto: Nibe Avis.*

PERSONALIA

Tiltrådte

Anna Døssing Gunner-toft er pr. 1. maj 2021 tiltrådt som sognepræst i Nibe-Vokslev Pastorat, provst i Aalborg Vestre Provsti og sygehusprovst i Region Nordjylland

Nogenlunde sådan lød instruktionen fra daværende provst Gerda Jessen til menighedsrådet i Nørholm Sogn i forbindelse med opførelsen af en ny præstegård i Nørholm Sogn. I samråd med provstiudvalget fandt provsten det ikke længere økonomisk forsvarligt at blive ved med at renovere på den eksisterende præstegård fra 1970'erne.

I et samarbejde mellem arkitekt Nils Pagh Andreassen og menighedsrådet i Nørholm lykkedes det at omsætte disse forventninger til en spritny, topmoderne præstegård i respekt for sin eminente geografiske og kulturelle placering, der både løfter embedet og er en solid og rummelig familiebolig uden at fremstå prangende eller pralende. Med udgangspunkt i formen på det latinske kors er bygningen et par hundrede meter fra landsbykirken skabt til både at rumme den offentlige og den private del af embedet. Således er den ene del

af tværbjælken i korset indrettet som sognekonzert, mens den anden del af tværbjælken samt hele den lodrette bjælke indrettet som præstebolig.

Udvendigt er præstegården bygget i rødbrunt tegl med elementer af træ. Og med et tag af grå pandeplader og trafik-orange vinduer fremstår bygningen meget moderne og alligevel med traditionsbundne referencer til "længehuset", som er et hyppigt forekommende hus på vores kanter, det gamle landsbymiljø og relaterede, historisk ikke overdrevent velstillede landbrug og husmandssteder i Limfjordslandet mellem Aalborg og Nibe.

Fra den tidligere præstegård er sognesalen og størstedelen af en endnu ældre staldbygning bevaret, så man også stadig aner konturerne af en gård med flere længer og gårdsplads. På den måde er der, midt i det moderne, også bevaret historiske

spor fra en svunden tid, hvor præstegården var en drifts-enhed med forpagter og andre ansatte til at sikre præstefamiliens eksistensgrundlag.

Zoomer man ind på den nye præstebolig, finder man nu store og lyse rum, der hver især har deres eget præg med hensyn til placering af vinduer og vægbeklædning, men som er bundet sammen af ensartet loftbeklædning og gulvbelægning. Loftet er beklædt med Troldekt akustikplader med langsgående spor, der er fræset i pladens overflade, mens gulvet er skabt af et på en gang varmt, men også slidstærkt bambusparket. På den måde er den indvendige bygning meget varieret i udtryk, men samtidig harmonisk bundet sammen af bestemte gennemgående materialer og farver.

Præstegårdens beliggenhed er unik og giver en helt særlig kvalitet til byggeriet, fordi der fra mange rum er en usædvanlig god udsigt til Lim-

fjorden og Gjøl By på den anden side af fjorden. På arealet, hvor den tidligere forpagterbolig lå, er der pt. ved at blive etableret et fællesareal for byens borgere, og langs sydsiden af staldbygningen har menighedsrådet indgået en aftale med Nørholm Skole om at udlægge et areal til skolehaver, hvor børnene på den nærliggende Nørholm Skole selv kan dyrke egne afgrøder og dermed få fornemmelse af årets gang.

På den måde er det, der i flere år har været en byggeplads, nu godt i gang med at blive reetableret til gavn for præsten og for borgere i sognet. Tilbage står stadig en større, allerede planlagt, renovering af sognesalen, der samtidig er blevet endnu mere aktualiseret, da den blev noget medtaget under nedrivningen af den gamle præstegård, fordi de to bygninger ved den lejlighed skulle skilles ad.

Hannah Silke Fraize
Fratrådt som sognepræst
i Romdrup-Klarup Sogn
pr. 1. februar 2021

Aalborg Østre Provsti

Af provst Christian Bjørn Krüger

Fra årets gang i provstiet skal der indledningsvis rettes en meget stor tak til præster, menighedsråd og ansatte for det helhjertede og ihærdige engagement for at få folkekirken gjort så synlig som muligt i en tid med begrænsninger, anbefalinger og påbud. Det har ikke altid været lige let at gennemskue logikken, men jeg tror godt at vi kan sige, at aldrig har så mange ansatte som frivillige over så kort tid på så mange alsidige måder været med at til at bringe evangeliet ud til borgerne.

Tak for det!

Og så ikke mere om Corona – men nu til et par af de ting, som har optaget os i provstiet i det forgangne år.

Forbedrede adgangsforhold ved Gudum kirke

Igennem nogen tid har menighedsrådet arbejdet med planer om forbedring af adgangsforholdene mellem Gudum kirkes parkeringsplads og kirakens hovedindgang.

Den bestående adgang fra parkeringspladsen til indgangen bestod af løst grus, som gjorde det

besværligt ikke mindst for kørestols- og rollatorbrugere at komme frem til kirken. Hertil kom at den oprindelige granittrappe foran kirkens hovedindgang med ret høje trin og med et skrånede terræn foran, gjorde det vanskeligt at udlægge løse ramper på forsvarlig vis.

Menighedsrådet ønskede en belægning fra parkeringspladsen og frem til kirkens adgangs-
trappe, som skulle suppleres med en rampe i
granit, bestående af frilagte betonfliser med bor-

ter af granit-chaussésten og kantet med granit
brosten.

Selve projektet påbegyndtes sidste sommer og arkitektfirmaet Knudsen & Østergaard kunne påbegynde detail-planlægningen inden for en finansierings-ramme på 850.000,- kr. i runde tal.

Menighedsrådet fik bevilget et ansøgt tilskud fra Trafik-Bygge og Boligstyrelsens tilgængelighedspulje. Bevillingen var betinget af at menighedsrådet kunne finansiere mindst 75 % af projektet selv. Tilgængelighedspuljen har til formål at sikre, *"at eksisterende offentligt tilgængelige bygninger med borgerrettet servicefunktion bliver gjort tilgængelige."*

Nedenfor ses det smukke resultat.

Nyt fra Nyt Aalborg Universitetshospital (NAU)

Det nye supersygehus i Aalborg tager nu mere og mere form. De 170.000 m² er ved at være færdigbygget, så nu er de mange håndværkere i fuld gang med detail-etableringsfasen indvendig.

Det forventes at de første patienter kan indlægges ved udgangen af 2022.

Sygehuset er placeret i Gug-Sønder Tranders Pastorat. De 4 provstier i ligningsområdet i kommunen – nemlig Aalborg Østre, Aalborg Nordre, Aalborg Vestre og Budolfi Provsti har forpligtet sig til at donere 10 millioner kr. til etableringen af gudstjenesterummet. Det er planen, at gudstjenesterummet skal være ramme både for gudstjenester men også andre arrangementer, her i blandt koncerter og foredrag.

Kirkerummet bliver etableret med foldedør mellem rummet og det store indgangstov i sygehuset, så der dermed skabes mulighed for at rummet kan anvendes alsidigt. Som biskop Henning Toft Bro udtrykte det i sin landemoderebetning tilbage i 2017: *"Vi forsøger at overføre tankerne fra Folkekirkens Hus om at komme*

PERSONALIA Tiltrådte

*Benedikte Vejlbj
Baggesgaard
Ansæt i Romdrup-
Klarup Pastorat
pr. 1. juni 2021*

ud på torvet, fordi vi gerne vil være til stede både som kirke og som folkeligt hus; og i nævnte rækkefølge.”

Gudstjenesterummet som således får en helt central placering i forbindelse med det store indgangsparti og torv bliver udsmykket af billedhuggeren Bjørn Nørgaard, som har vundet projektet. Han er blevet udpeget ved en konkurrence med 4 indbudte kunstnere og han har dermed ansvaret for udførelsen af en glasmosaik, som skal pryde bagvæggen, gulvbelægningen, loftsudsmykningen samt alterbord og døbefont.

Fundraiser og kunstanmelder, Bjarne Bækgaard har været udpeget til at forestå processen, dels med selve konkurrencedelen, dels med at skaffe midler til udsmykningen

Den samlede sum for den kunstneriske udsmykning beløber sig til 8,350.000 kr. og det fulde beløb er det lykkedes at få dækket via fondsmidler.

Det har ikke været muligt at få billeder indefra, men som man kan se, så fylder NAU godt i landskabet. Næste års Stiftsbog kan forhåbentlig bringe billeder af et næsten færdigt gudstjenesterum.

Som afslutning bringes her et herligt sommerbillede af sognepræst Niels Peter Gadegård Gubi fra Sdr. Kongerslev – Nr. Kongerslev – Komdrup Pastorat ved forretelsen af en udendørs vielse midt juli i tæt på 30 graders varme, hvor provsten havde givet lov til at dispensere fra brug af præstekjolen og i stedet gøre brug af præsteskjorte og en fornuftig hovedbeklædning.

Aalborg Nordre Provsti

Af provst Ole Rysgaard Madsen

Årets gang i provstiet har denne gang selvfølgelig som andre steder været kendetegnet af sogne og kirkers mange udfordringer i forbindelse med covid-19. Men meget har stadig kunnet lade sig gøre, hvilket følgende 3 fortællinger vidner om:

Liturgidebatten er foregået med større eller mindre intensitet. Præsterne deltog i en fælles workshop om emnet i forsommeren 2020, og menigheder og menighedsråd har taget emnet op.

Præsterne har i coronatiden generelt brugt tiden til at gå ekstra i dybden med relevante emner, når der var lejlighed til det – bl.a. er en præst i provstiet trådt ind i ”uopdyrket land” og har skrevet en ph.d. om autisme og inklusion i folkekirken.

De seneste måneder blev sognenes almindelige aktiviteter så suppleret med valgmøder i forbindelse med valget af ny biskop over Aalborg Stift.

På den materielle side er et længe næret ønske om en gennemgående renovering af Sulsted Sognegård blevet opfyldt, så man nu har tidssvarende

møde- og undervisningsfaciliteter. Samtidig fik man med en 50 kvm stor tilbygning et tiltrængt ekstra mindre mødelokale og depotrum.

Liturgi: hvordan og hvorfor?

Sognepræst Bodil Bolding Kristensen, Vodskov, fortæller:

I Vodskov sogn tog man opgaven op, da rapporterne fra biskoppernes liturgiudvalg landede på vores borde. De fleste loftede nok kun på pixi-udgaverne, mens andre satte sig ind i de mere fyldige rapporter om nadver, dåb, gudstjeneste og bestemmelsesret.

Det blev tidligt besluttet, at samtalen om liturgi skulle være et tilbagevendendes punkt på vores menighedsrådsmøder. Et medlem af menighedsråd lagde ud med personlig fortælling om sin oplevelse af dåben og dens ritual. Det gjorde hun så godt, at hun også lavede oplæg til de andre emner. Og hver gang gav det anledning til en snak, der formidlede personlige holdninger, satte spørgsmålstegn ved enkelte elementer og udtrykte forbehold overfor store ændringer. Det blev den snak om andet end mursten og tal, som menighedsrådsmedlemmer ofte efterspørger.

I november 2020 blev samtalen breddet ud til hele sognet. Ved en sogneaften lavede Benedicte Hammer Præstholm, studielektor på Pastoralseminariet i Århus, et historisk oplæg om, hvordan vores nuværende liturgier er blevet dannet og der var tid til samtale bagefter. Det var de overordnede linjer, der blev trukket og vi forholdt os denne

*Sulsted Sognegård efter
tilbygning og renovering
Foto: Privat*

aften også til hvorfor, vi gør, som vi gør, når vi fejrer gudstjeneste.

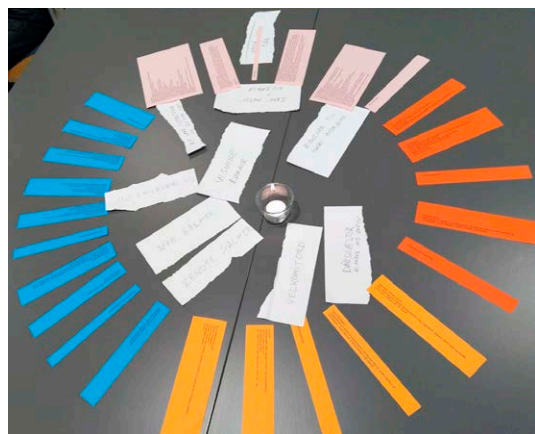
Det blev en erfaring, at samtalen ofte blev på et ”hvordan-niveau”. Hvordan er det vi gør og kunne vi gøre noget andet? Der blev i mindre grad spurgt: hvorfor? Altså til det teologiske indhold i ritualerne og deres historiske baggrund.

Som et sidste led i vores liturgi-samtaler samlede vi til en workshop, hvor vi gennem forskellige øvelser trak fra og lagde til: færre bønner, kun ét Fadervor pr. gudstjeneste, færre læsninger, flere nye salmer, mere nutidigt sprogbrug, flere vejledende bemærkninger fra præsten undervejs m.m. En slags bruttoliste over ændringsforslag, der ikke blev samlet til en egentlig liste over ønskede ændringer.

Det var et kendetegn, at de forslåede ændringer ofte var for nogle andres skyld. De skulle ske, så f.eks. dåbsfamilier eller konfirmander bedre kan forstå, hvad det handler om.

Ved begge disse åbne møder deltog en 25 stykker.

Oven i det hele kom pandemien med en tvungen nytænkning af gudstjenestens liturgi. På seneste menighedsrådsmøde fik vi præsenteret en

6-7 forskellige liturgier, der er blevet brugt i Vodskov kirke gennem det seneste år afhængigt af skiftende restriktioner. Derfor er vi ikke færdige, selv om vi har sendt et høringsvar. Vi vil fortsætte med at tale sammen om liturgi og komme tættere på, hvordan vi helst vil fejre gudstjeneste i Vodskov. Det vil kræve, at vi bliver ved med at spørge hvordan og hvorfor. Og måske for hvem og hvornår.

Folkekirke og autismespektrum-forstyrrelse

Et empirisk og teologisk studium af inklusion i folkekirkens relationelle liv.

Sognepræst Karin Braüner Vium Mikkelsen, Ajstrup, fortæller:

Juni 2015 kontaktede jeg biskop Henning Toft Bro, fordi en tanke om at skrive en ph.d. om autisme og inklusion i folkekirken var begyndt at modne sig hos mig. Henning Toft Bro støttede mig i projektet og en studieorlov i løbet af efteråret 2015 blev anvendt til at finde ud af, hvordan projektet kunne sættes i søen.

Jeg tog kontakt til en mulig vejleder på Teologisk Fakultet, Københavns Universitet, der tog mig under sine vinger. Hans Raun Iversen, der blev min vejleder, hjalp mig med at få formuleret en projektbeskrivelse, der mandede ud i, at jeg kunne søge om friplads. En friplads vil sige, at Teologisk Fakultet betaler for vejledning og for svar, og at jeg får lov til at blive en del af studiemiljøet på fakultetet. Når man får friplads, bliver man ikke lønnet af fakultetet og er fritaget fra den arbejdsforpligtelse, som stipendiater har.

December 2016 blev jeg optaget på fripladsordningen, og fra august 2017 til august 2020 fik jeg tre års orlov med løn fra min stilling som o.a. præst, kvote 50 %.

Juni 2021 kunne jeg så forsvare min afhandling på corona-maner med opponenter på onli-

PERSONALIA **Fratrædte**

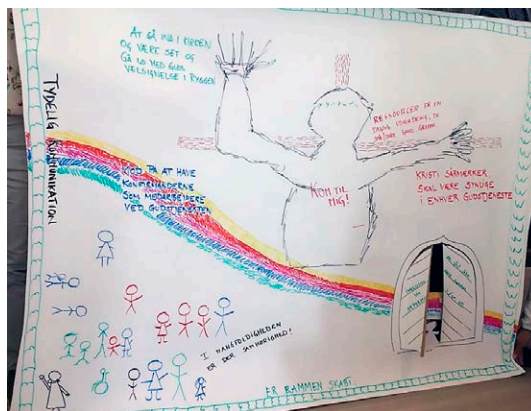
Jens Christian Meldgaard, sognepræst kb.f. i Vadum pastorat, er pr. 31. august 2021 gået på pension

Tiltrådte

Johannes Nørby Erntsen er med virkning fra 1. april 2021 ansat som sognepræst kb.f. i Vester Hassing pastorat

*Fra workshoppen i Vodskov
Foto: Privat*

neforbindelser fra Søren Kirkegaard-auditoriet på Teologisk Fakultet i København med fysisk tilstedeværelse af mine vejledere, nogle familiedemedlemmer, dekanen og en IT-mand.

Udover en friplads bevilget af Teologisk Fakultet i København og orlov med løn bevilget af biskoppen sponsorerede FUV to workshops for præster, der underviser konfirmander med autisme. Til at lede de to workshops samarbejdede jeg med lektor Lars Nymark Heilesen.

Der deltog 20 præster i projektet. Jeg foretog observationer hos to af dem. Ti blev interviewet, og tolv deltog i workshops. Derudover blev fire forældre til konfirmander med autisme interviewet.

Projektet kom til at bestå af tre dele: Første del afdækkede folkekirkens indsats på området. Jeg brugte observationer og interviews til disse. Anden del skulle sætte inkluderende bevægelser i gang. Til dette blev de to workshops anvendt. De to workshops blev afholdt med et års mellemrum, så de tolv præster kunne vende tilbage til anden workshop med nye erfaringer på baggrund af første workshop. Sidste del var en teologisk refleksion, hvor den indsamlede empiri klingede med.

Projektet mandede ud i ni pejlemærker, som præsterne på de to workshops formulerede og derefter illustrerede grafisk.

Jesusskikkelsen er placeret i midten og holder den højre hånd som til en velsignelse. Den anden hånd er korsfæstet. Begge hænder er naglemærkede. Naglemærkerne er inspireret af billeder fra kunsten, hvor Jesus farer til himmels Kristi Himmelfartsdag. Naglemærkerne viser, at lidelsen ved at have et handicap som autisme bliver taget med ind i himlen, og at Jesus identificerer sig med dem, der har handicappet.

Handicappet kan både forstås som funktionsnedsættelse og som samfundsskabt. Handicappet er samfundsskabt, hvis samfundet ikke er indrettet, så alle kan føle sig hjemme i det og begå sig. Regnbuen er symbol på mangfoldighed. I kirkedøren står et barn med autisme. Barnet har høreværn, fordi dets sanser er blevet overstimuleret og barnet må forlade gudstjenesten. Rammen er lavet af hjerter, og selv om barnet må forlade gudstjenesten, er det inden for rammen alligevel.

Bispevalg uden knortekæppe

Sognepræst Christian Roar Pedersen, Hals og Hou, fortæller:

Sognene arbejder sammen i den gamle Hals Kommune. Vi har et samarbejde omkringannoncering i den lokale ugeavis, vi har samarbejde omkring organisterne, vi har samarbejde om kirkegården, og præsterne arbejder i et præsteteam. Træerne vokser dog ikke ind i himlen. Hals og Hou samarbejder ikke om kirkegårdene, selv om begge kirker er i samme pastorat. I Hou er der samarbejde om kirkegården med Ulsted og i Hals med Vester Hassing, Øster Hassing og Gåser. Fra gammel tid er halsboere og houbøere ikke dem, der giver lange hjertelige kram til hinanden. De gamle i sognene kan sågar fortælle om slåskampe

under åben himmel med knortekæppe mellem de to sognes borgere, når bølgerne gik højt. Dog har man altid kunnet holde sammen, når dem i Asaa ville rende med en af de unge kvinder. Den lokale historie præger selvfølgelig den kirkelige virkelighed. Vi er kirke et bestemt sted.

Kampen om at blive Aalborg Stift nye biskop er væsentlig mere fredelig end fortidens kampe blandt ungersvendene i gammel Hals Kommune. Knortekæppe er afløst af knivskarpe argumenter og kamppladsen er flyttet ind i sognegårdene og kirkerne. Ret hurtigt efter at biskop Henning Toft Bro meddelte, at han ville gå af som biskop, stod det klart, at der var tre bispekandidater parat til at sætte sig i hans stol. Hurtigt stod det også klart, at sognene i gammel Hals Kommune red på hver deres hest. Menighedsrådsformændene i Hals og Hou støttede Thomas Reinholdt Rasmussen, menighedsrådsformanden i Øster Hassing og Gåser støttede Hanne Dahl og i Vester Hassing stod menighedsrådsformanden bag Annette Bennedsgaard. Menighedsrådene blev enige om, at forskellene skulle vendes til fordel. Derfor blev det aftalt, at der skulle være tre valgmoder. Et med hver kandidat hvor alle menighedsrådsmedlemmer og præster kunne se giraffen og stille spørgsmål. Øster Hassing inviterede Hanne Dahl, Vester Hassing Annette Bennedsgaard og Hals og Hou inviterede Thomas Reinholdt Rasmussen. Teologen Hal Koch har defineret demokrati som samtale. Demokrati er ikke blot det at stemme. Heller ikke til et bispevalg. Derfor var det vigtigt, at alle menighedsrådsmedlemmer fik mulighed for at se, høre og tale med hver kandidat. Det blev til en samtale om, hvad vi vil med vores fælles folkekirke. Trods uenigheder – og til tider frustrationer - er der nemlig alle steder en stor kærlighed til folkekirken. Den lokale stolthed over eget sogn er der selvfølgelig – heldigvis – men også en be-

*Bispevalgmoder i Hals
Sognegård med Thomas
Reinholdt Rasmussen
Foto: Christian Roar
Pedersen*

vidsthed om, at vi bliver nød til at samarbejde på tværs af sognene.

Debatten kom til at dreje sig om vidt forskellige emner. Nogle ville gerne vide, hvor politisk en kommende biskop ville udtale sig. Ville de være en klar stemme i flygtningedebatten? Andre var optaget af de små sognes rolle og selvstændighed. Byder fremtiden på sammenlægninger eller mere samarbejde? Og hvordan med gudstjenesten: Vil man efter det igangsatte liturgiarbejde kunne genkende gudstjenesten, hvis man kommer i domkirken og i Hals Kirke? Arbejdsmiljø og arbejdsglæde samt præstemangel fyldte også til valgmoderne.

Stemningen var afslappet, engageret og venlig. Det gjaldt ikke om at slå hinanden oven i hovedet med kæppe, men nok med lodige argumenter. Spørgsmålene udsprang fra en oprigtig nysgerrighed. Der var enighed om, at valgmoder med en enkelt kandidat var en stor fordel, fordi man kunne gå i dybden med debatten og virkelig kom til at møde personen.

Den kommende biskop skal nok gøre det godt, for vedkommende er trykprøvet af folkekirkens adelsmærke: Det lokale demokrati i sognene.

Ved redaktionens slutning har der endnu ikke været møde i Vester Hassing.

Brønderslev Provsti

Af provst Lise Lundgreen

Nyt fælles menighedsråd er trukket i arbejdstøjet

Sidste år i Stiftsårbogen kunne vi fortælle, at Asaa og Melholt menighedsråd blev til 1 fælles menighedsråd ved valget i 2020.

Nu er det nye råd trukket i arbejdstøjet. Karen-Marie Kristensen, som er blevet formand, fortæller, at de har fået et rigtig godt menighedsråd med forskellige mennesker, som alle har meget at bidrage med. Hun oplever det som sundt, når to

kulturer mødes og inspirerer hinanden. Og der er en god stemning, når de er sammen. Der er plads til sjov, men også til at sige tingene, som de er.

Det første halve år har været præget af nedlukningen. Men det nye menighedsråd har mange idéer til nye arrangementer, så kirken kan bidrage til det aktive lokalsamfund i Asaa og Melholt på den vendsysselske østkyst.

Vandrere på prøvetur

En ny samarbejdsgruppe, som er en del af Visionsprojektet ”Kirker på tværs” i Brønderslev Provsti, mødtes første gang i slutningen af 2020. Formålet er at sætte gang i aktiviteter inden for pilgrimsvandring og retræte i kirkeligt regi.

Et af de første projekter er at arrangere vandring mellem provstiets 21 kirker. Her er Eddy Marrup og Susanne Kristensen fra Pilgrims- og retrætegruppen bogstaveligt talt gået i gang med at gå prøvevandring sammen eller hver for sig, for at finde de gode ruter.

Alle provstiets kirker ligger med 6-8 kilometers afstand og giver gode muligheder for at veksle mellem vandring og andagt. De gæve vandrere har indtil videre gået 7-8 forskellige ruter, og målet er at finde de bedste vandreruter mellem alle kirker i provstiet.

På sigt bliver det således let tilgængeligt for de lokale kirker at arrangere en kirkevandring, hvor man selv kan fylde indhold på: andagt, stille perioder, kulturhistorisk baggrund og naturoplevelser.

*Karen Marie og Laurits
foran Asaa Kirke*

Eddy og Susanne foran Tolstrup Kirke efter en dejlig vandretur til Thise Kirke og retur ad markveje og grusstier med gode udsigtspunkter og masser af natur.

PERSONALIA

Tiltrådte

Kirkebogsførende sognepræst Solvej Jeppesen er pr. 15. maj 2021 tiltrådt Brønderslev-Serritslev pastorat

Stabil døbsprocent i Brønderslev Provsti trods pandemi

År	Antal dåb
2013	278
2014	268
2015	283
2016	280
2017	296
2018	308
2019	300
2020	270

Kirkestatistikker kan lyde kedeligt, men de læses med spænding af mange med interesse for kirke og folk. I februar udkom statistikken for 2020, og tallene viste, at antallet af barnedåb er faldet meget flere steder i landet. Men ikke i Brønderslev

Gabriel blev døbt:
En anderledes og uforglemmelig dag.

Provsti. Her ser det ud til, at coronakrisen ikke fik forældre til at fravælge dåben.

Dronninglund sogn oplevede en mindre nedgang i antal dåb. Sognepræst Rune Thomassen fortæller, at med genåbningen strømmer det ind med dåb i kirkerne.

Præsterne i Dronninglund har dog tænkt sig at indbyde 1-2 årige til dåb. Hanne Svensmark, den anden præst i Dronninglund fortæller, at de pusler med tanken om at lave en indbydelse til fx lørdagsdåb, hvor de samtidig gør forældrene opmærksomme på, at man sagtens kan få en 2-årig tumling døbt.

Bjarne Axelsen og Anette Engel fra Brønderslev fik deres søn Gabriel døbt den 7. februar 2021. Og de havde ingen planer om at udskyde dåben, for sønnen skulle døbes som lille barn, fortæller Bjarne. I stedet for stor fest blev fadderne indbudt til dåbskage og kaffe. Og det blev en særlig og uforglemmelig dag for de nybagte forældre.

Vi har vand nok. Ny præst havde otte dåb en af de første weekender i kjolen

Solvej Jeppesen er ny præst i Brønderslev Kirke. Og hun fik i den grad corona-udsættelser at mærke. En af hendes første weekender i det nye job, i starten af juni, havde hun hele otte barnedåb, fordelt over fire gudstjenester. Noget af en mundfuld for den nyudklækkede præst. Efter råd fra gode ansatte, samlede hun dåbsforældrene til tre fælles samtaler for at bruge tiden fornuftigt.

Det virkede godt, men Solvej fortæller, at hun kunne have ønsket tættere kontakt med forældrene op til dåben. Heldigvis oplevede hun, at forældrene havde en god oplevelse med at bære deres barn til dåb.

”Og så fik jeg lært dåbsritualet godt og grundigt” siger Brønderslev-Serritslevs nye præst.

Generelt er der mange dåb i Brønderslev Kirke. Og nogle har udskudt dåben til der var plads til lidt flere gæster i kirken. I Brønderslev har de også i en periode udvidet tilbuddet om lørdagsdåb, for at give flere mulighed for at tage deres gæster med i kirken og samle op på forårets begrænsninger.

Ny sorggruppe for forældre skaber samhørighed og identifikation

Først åbnede sorggruppen, så var der pause pga. nedlukning, så åbnede den igen, med fem deltagere og folk på venteliste pga. forsamlingsforbuddet.

Men nu er sorggruppen for forældre, som har mistet et barn, godt i gang med pt. syv deltagere. Nogle kommer begge forældre – andre bare den ene, og nye er løbende kommet til.

Ann-Sofi Lægsgaard Andersen, sorggruppeleder og sognepræst i Jerslev-Hellum-Mylund fortæller: ”Det, som de alle har til fælles, er jo, at de har mistet et barn. Og ellers er tabene meget forskellige. Men jeg fornemmer, at der opstår en samhørighed og en identifikation mellem forældrene, som er god”.

Programmet er ret enkelt: Rent praktisk mødes vi jo ca. hver 3. onsdag i 2 timer. Vi har en pause midtvejs, hvor der bliver spist masser af chokolade og drukket sodavand, siger Ann-Sofi og fortsætter: ”og hvis der er tid til det, og gruppen har lyst, – så slutter vi af med at gå i kirken og tænde et lys og bede en bøn”.

Gruppen fortsætter og interesserede er meget velkomne til at kontakte sorggruppeleder Ann-Sofi Lægsgaard Andersen.

Ny i menighedsråd

Svend Bjerre Bøgh er nyt medlem af menighedsrådet i Dronninglund-Dorf.

Han er 33 år, gift, og har 2 børn på 2 og 0 år.

Hvorfor valgte du at stille op?

Jeg har stor interesse i det lokalsamfund, jeg bor og er opvokset i. Jeg mener, at det er vigtigt, at man deltager i snakken og interesserer sig for det, der påvirker en i det daglige. Her spiller kirken en rolle i mange af de store og vigtige begivenheder. Såsom bryllup, dåb og begravelse.

Jeg oplever og tænker ofte på, at det er begrænset, hvor mange nyetablerede familier og unge, der egentlig beskæftiger sig med arbejde i lokalsamfundet. Derfor valgte jeg at stille op til menighedsrådet for som forholdsvis ung og ny familiefar at kunne være med til at sætte mit præg på, hvad kirken og menighedsrådet betyder for min hverdag.

Hvad er dine forventninger til menighedsrådet?

Mine forventninger til at sidde i menighedsrådet er, som ung familiefar at kunne bringe mine synspunkter og erfaringer ind i menighedsrådet. Jeg er selv gift og har børn og begynder derfor at have en erfaring i det daglige med, hvor kirken påvirker en på det sted i livet. Jeg vil gerne være med til at sikre, at kirken ikke bliver fravalgt af de kommende generationer, men at man altid selv kan se sig som en del af kirken.

I mange af de lokale organisationer der er rundt om i samfundet, er der for få i min aldersgruppe 20-40 år. Derfor ser jeg også min opgave at kunne være ambassadør for min aldersgruppe i både menighedsrådet men også den anden vej. At fortælle mine jævnaldrende i byen om, hvad det er menighedsrådet arbejder med, samt at kunne skabe og bibeholde deltagelsen af min aldersgruppe.

PERSONALIA Fratrådte

Sognepræst Pia Ploug Kirkegaard er pr. 31. december 2020 fratrådt Brønderslev-Serritslev pastorat

Sognepræst Gitte Lykke Andersen er pr. 31. januar 2021 fratrådt Brønderslev-Serritslev pastorat

Sognepræst Thomas Ancher Uth er pr. 15. februar 2021 fratrådt Brønderslev-Serritslev pastorat

Frederikshavn Provsti

Af provst Viggo Ernst Thomsen

Vi er ikke glade for at tale om det mere, men Året 2021 har igen været præget af restriktioner i vort kirkeliv. Det har i den grad givet et ”boost” til udformningen af ”den digitale kirke”. Men trods restriktionernes begrænsninger har 2021 alligevel samtidigt været et godt, muntret og virksomt år i Frederikshavn provsti.

Skoletjenesten

Efter få måneder uden skoletjeneste, har vi fået ansat en ny konsulent, Jacob Pedersen, lærer fra Brønderslev. Coronaens indtog havde

*2021/2022-kataloget fra
Frederikshavn Provstis
skoletjeneste*

forinden sat sit præg på flere af arrangementerne, som enten måtte aflyses eller afvikles på anden vis.

I 2021 er det 300 år siden den dansk-norske missionær, Hans Egede, tog til Grønland for at udbrede luthersk kristendom. I denne forbindelse tilbyder ”Skoletjenesten i Frederikshavn Provsti” et undervisningsmateriale udviklet af ”Landsnetværket for skoletjenester”, som bl.a. består af en tegneserie om Hans Egede, adgang til en hjemmeside med filmklip, samt billedmateriale.

Derudover er der i år fokus på samtalen; at være uenige uden at være fjendske med inspiration fra ”Den barmhjertige samaritaner”. Hertil tilbydes et besøg af ”En kristen, en muslim og en jøde”, som hver især præsenterer sin tro. Sammen demonstrerer de en åben samtaleform i ”den gode tone”. Til indskolingen tilbydes et materiale ”Why We Wear”, hvor børnene får indblik i 5 religioner gennem beklædningsgenstande. Ydermere udbydes en interaktiv side til vinter, ”(V)interaktiv etik”, hvor eleverne kan gå på opdagelse og tage stilling til flere etiske spørgsmål og øve sig i at forholde sig til etik.

Digital kirke i en pandemi

Et af de steder i Frederikshavn provsti, hvor man først kom fra land og har arbejdet yderst seriøst med ”digital kirke” er i Skæve/Hørby pastorat. Mette Volsgaard, sognepræst i Skæve-Hørby og Svend Erik Volsgaard, systemadministrator og frivillig præstemand fortæller: ”Da Danmark

lukkede ned den 11. marts 2020, blev vi i øjeblikket ramt af handlingslammelse: Hvordan kunne vi være kirke på afstand?

Svaret blev at gå digitalt. I første omgang blev det til refleksioner og gudstjenester i påskedagene. Arbejdsfordelingen var klar: Mette forberedte og planlagde, Svend Erik optog og redigerede. Overvældende mange så med, og positive tilbagemeldinger gav mod på mere.

Undervejs blev der indkøbt bedre udstyr, og efterhånden blev vi flere om projektet. Foruden gudstjenester, har vi lavet digitale børnegudstjenester, sangaftener, korsang, babysalmesang, salmebongo, instruktion i krea-aktiviteter, juleafslutning for skolerne, samt krybbespil med deltagelse af samtlige ansatte og kirkekor.

Redigeringsarbejdet er tidskrævende, det samme er indhentningen af rettigheder på sang og musik, som er et stort problem for det enkelte sogn, derfor har vi måttet skære ned på den digitale aktivitet. Dog er planen at fortsætte i mindre

omfang med lejlighedsvis optagelse af gudstjenester og korsang samt månedens salme.

Familienetværket og Tilflytternetværket

Frederikshavn Provsti har i det forløbne år fået ansat en international præst, Simon Kristian Brix Nielsen. Han fortæller: ”I Frederikshavn provsti forsøger vi at række ud mod de internationale borgere, der bor iblandt os, og byde dem indenfor til folkekirkens aktiviteter og gudstjenester, samt menighedens liv og fællesskab. Den opgave forsøger vi – blandt andet – at løfte igennem oprettelsen af Familienetværket, der er et tilbud til både internationale og dansk forankrede familier, enlige, børn og unge, som kunne have brug for at udvide sin omgangskreds og danne nye netværk. Familienetværket er et samarbejde mellem Blå Kors, Elsk Frederikshavn og Abildgård kirke, og her forsøger vi – på tværs af etniske og kulturelle forskelle – at løfte hinandens byrder og dele hinandens glæder forankret i det kristne menneskesyn.

PERSONALIA Tiltrådte

Sognepræst Marianne Bach er pr. 15. december 2020 tiltrådt som sognepræst i Abildgård sogn

Sognepræst Simon Kristian Brix Nielsen er pr. 1. februar 2021 tiltrådt som sognepræst (50%) og international præst ((50%)) i Abildgård sogn

Invitation til digital kirke i Skæve-Hørby sogne

PERSONALIA Tiltrådte

Sognepræst Theis Kvesel Aaen er pr. 1. februar 2021 tiltrådt som sognepræst (Kbf.) i Albæk-Lyngsø pastorat

Sognepræst Christian Aalling er pr. 1. marts 2021 tiltrådt som sognepræst (Kbf.) i Torslev-Østervrå pastorat

Elling kirke har fået renoveret tagkonstruktionen. Og har fået nyt tag, der kan klare fremtidige skybrud

Nyt alterbord i Skagen kirke. Fronten er inspireret af navigationskort over farvandene omkring Skagen

Herudover er Tilflytternetværket også ved at blive rullet ud til kirkerne i provstiet. Tilflytternetværket er et samarbejde mellem folkekirken og kommunen, der arbejder for at danne rammen for personlige møder og relationer mellem de internationale familier/mennesker, som bor i provstiets sogne, med de dansk forankrede familier/mennesker, der kunne tænke sig en ny god international ven/venner. Tilflytternetværket har fået økonomisk tilskud af Frederikshavn kommunes integrationsråd til understøttelse af udgifter i forbindelse med de frivilliges omkostninger hermed (Entrébilletter til aktiviteter, kørsel etc.).”

Renovering og fornyelsesprojekter

I løbet af de sidste år har der også været flere renoverings- og fornyelsesprojekter. Elling kirke har færdiggjort renovering af kirkens tag. Og Frederikshavn kirke har fået en ny forplads, designet af E+N Arkitektur. Menighedsrådet har fået støtte til projektet fra A.P. Møller Fonden og Spar Nord Fonden. Det er blevet til en ottekantet granitflade, der leder op til kirken. Dermed lever Kirkepladsen op til sit navn. Og adgangsforholdene til kirken er blevet markant forbedret.

Alterbord i Skagen kirke

Fra de oprindelige tegninger véd man, at arkitekt Bindsbøll i 1910 havde forestillet sig et tungt alterbord med træskærerarbejder i stil med den monumentale ramme omkring alterbilledet. Dette alterbord blev imidlertid dengang sparet væk. Igennem flere år har det været menighedsrådets ønske at få alterpartiet færdiggjort i Bindsbølls ånd. Kasserer Arne Ehrenreich oplyser:

”I 2020 har billedkunstneren Malene Bach – med afsæt i Bindsbølls idéer – skabt et nyt alterbord. Opgaven var: Lav et stedsspecifikt alterbord, der knytter an til og forstærker den helhed Bindsbølls interiør udgør i Skagen kirke. Bordet er udført i massivt egetræ med håndskåren profilering – ligesom rammen om alterbilledet. Udsmykningen på alterbordets front er inspireret af et navigationskort over farvandene omkring Skagen med Det Grå Fyr centralt placeret. Ornamentikken spejler de mest lysende stjerner på himlen over Skagen ved sommersolhverv med Nordstjernen i midten. Det stedsspecifikke breder sig på den måde ud fra kirken til det, der omgiver menigheden i Skagen: Himmel og hav. Alterbordets udsmykning handler om at navigere efter lyset, men tolkningsmulighederne er mange.”

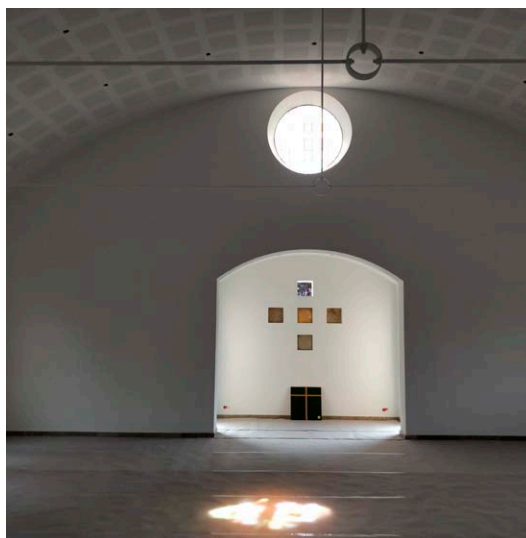

Sæby Kirkegårdskapel

Sæby Kirkegårdskapel har i første halvår af 2021 været lukket, da man er i gang med en større renovering.

Renoveringsprojektet blev påbegyndt allerede i 2017 med ombygning af kølefaciliteterne, således at der nu er plads til 12 kister.

Det nuværende renoveringsprojekt drejer sig om hovedbygningen, som omfatter udskiftning af tag samt nye vinduer og døre, og indvendigt renoveres salen med nye buede lofter og nyt gulv med indlagt fjernvarme. Samtidig vendes salen, således at der nu bliver indgang i nord, derved flyttes ”alterpartiet” til syd-gavlen, hvor der er opført en mindre tilbygning med et specielt lysindfald. Kirkegårdskapellet blev åbnet efter efterårsferien 2021.

Sæby kapel under renovering. Særligt farvede ruder, der skal vise opstandelseslyset gennem korset er på vej

Frederikshavn kirkes nye forplads med brosten og chaussésten formet som en oktagon.

Hjørring Nordre Provsti

Af provst Winnie Nørholm Rischel

Engang sad Simon Peter ved Genesaret sø og tænkte, mens han hørte Jesus prædike. Bagefter rejste han sig og gjorde noget, han aldrig havde gjort før; han forlod alt og gik med Jesus. Hvad der den dag blev sat i gang, kunne han ikke vide. Han kunne ikke vide, hvor omfattende bevægelsen ville blive, hvor mange mennesker, hvor mange steder, hvor mange århundreder, dette nye, som begyndte med Jesus, ville komme til at omfatte. Det blev så stort, at selv vi, så mange år senere og så langt væk fra Genesaret Sø, nu er med. Og lige for øjeblikket er vi tankefulde på en måde, vi ikke har været før.

*"De forlod alt".
Maleri af Chr. Højlund.
Privatfoto.*

For der er gået halvandet år med corona, halvandet år med restriktioner og mange begrænsninger. Det er længere, end vi havde forestillet os. Og det har haft konsekvenser. Trods alle vore digitale og opfindsomme måder at kommunikere på, trods alle de anstrengelser, vi har gjort os for at holde sammen på menighederne, må vi flere steder konstatere, at kirkegangen endnu ikke er tilbage på det niveau, den var før pandemien.

Man skulle tro, at når det blev muligt at gå i kirke igen og i det hele taget mødes igen på nogenlunde normale vilkår, ville vi alle sammen juble og skynde os afsted. Sådan er det også nogle gange, men ikke altid. Der er også hist og her en mathed til stede i menighederne, blandt ansatte og frivillige. Så bliver man tankefuld. Hvordan kommer vi videre herfra? Hvordan kommer vi i gang igen?

Hvis vi skulle begynde bevægelsen forfra, hvad ville vi så gøre? Hvis vi stod på stranden den formiddag, Jesus prædikede, og hørte hans prædiken som et kald og gik med i den nye bevægelse, hvordan ville vi så gribe det an? Corona standsede meget af kirkelivet i lang tid. Nu kan vi forhåbentlig bevæge os frit. Hvor vil vi gå hen?

Vækstpunkt

Præster og menighedsråd er fælles om overvejelsen. Noget består: Gudstjenesterne, de kirkelige handlinger, undervisningen. Andet kommer måske ikke i gang igen. Der skal tænkes nyt rundt omkring. Det kan træffe at være et vækstpunkt,

vi står i. En helt særlig mulighed for at tage sognenes aktiviteter op til revision. Gør vi det, vi vil? Gør vi det, der er brug for?

Et vækstpunkt gør mennesker både modløse og håbefulde. Det er det punkt, hvor man vover noget, man ikke har gjort før. Man tager en chance, løber en risiko. Det skræmmer nogle og inspirerer andre. Det kræver et evangelisk mod, som det, Peter, Jakob og Johannes udviste, da de forlod det gamle og gik ind i det nye, som begyndte med Jesus.

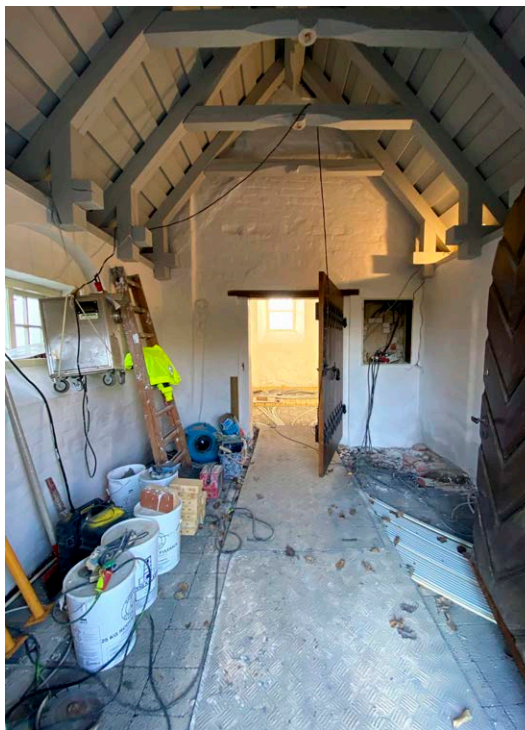
I den nedslukkede periode, hvor menighedsrådene kunne gøre meget lidt, gjorde de alligevel meget, som bærer håbet om nye tider og nye aktiviteter. Nedenfor kommer der eksempler på håbsbærende tiltag i Hjørring Nordre Provsti i det forgangne år. Der er mange flere, som kunne fortjene at blive nævnt, heldigvis, men pladsen er begrænset.

Tolne kirke renoveret

Tolne kirke er én af provstiets mindste kirker. I perioden med de strengeste arealkrav var det slet ikke muligt at bruge den meningsfuldt til gudstjenester. Men der blev arbejdet i den! Blandt andet har kirken fået et mobilt knæfald, der kan stilles op på forskellige måder afhængig af, om der skal være altergang, vielse eller andet. Vægpanelerne er fjernet, gulvet er nu ens i hele rummet, og våbenhuset er lysnet betydeligt. I forbindelse med renoveringen fik Tolne kirke sin egen dåbskande. Før klarede man sig med en lånt kande. Hele renoveringen, men måske især det mobile knæfald og dåbskanden, bærer i sig en tillid til, at dåb og nadver skal fejres i Tolne i generationer fremover. Sognets menighedsråd og præster har formået at være fremsynede i en vanskelig tid.

Vi gik til filmen

Da nedlukningen ramte, blev vi katapulteret ind i en digital fremtid, som vi nok fornemmede var på

PERSONALIA Fratrædte

Hanne Villumsen Jørgensen er pr. 30. nov. 2020 fratrædt med pension fra Sindal-Astrup pastorat

Tolne kirkes våbenhus

Videokursus

PERSONALIA

Tiltrådte

Kristoffer Vinther Olesen er pr. 1. februar 2021 tiltrådt som sognepræst i Bjergby-Mygdal pastorat

Sofie Boe Lystlund er pr. 1. marts 2021 tiltrådt som sognepræst i Sindal-Astrup pastorat

vej, men ikke havde regnet med skulle blive virkelighed så hurtigt. Og vi var amatører! Læringskurven var stejl, da vi begyndte at streame gudstjenester og kommunikere langt mere digitalt end før. Præsterne enedes hurtigt om, at det ville være gavnligt at lære mere om dette filmmedie, som nu er blevet en del af hverdagen. Der var også straks enighed om, at vi måtte have flere med, så over to dage holdt vi filmkursus for præster, ansatte og menighedsrådsmedlemmer. Det var lærerige og sjove dage. Vi kommer aldrig til at kunne spole tiden tilbage til før corona, men nu er de

nye kommunikationsformer ikke så skræmmende mere, for vi har – mere eller mindre – lært at bruge dem. Også det er et håbstejn.

Samarbejde på tværs

I Bindslev har sognekirken og Baptistkirken en lang tradition for samarbejde omkring en fælles årlig gudstjeneste. I Sindal bor sognemenigheden og baptistmenigheden næsten dør om dør, og man deltager i hinandens arrangementer på en uformel måde. Men nu tages der initiativ til at løfte naboskabet op på et formelt plan. Sogne-

Folkekirken og baptistkirken samarbejder.

På billedet: Fmd. for menighedsrådet Johnny Andersen, sognepræst Winnie Nørholm Rischel, baptistpræst Erik Løvind, baptistkirkens menighedsrådsformand Mariette Olesen.

menigheden og baptistmenigheden arrangerer nemlig fælles gudstjeneste i anledning af Sindals 150-års byjubilæum. Det sker i håbet om at kunne udbygge samarbejdet i de kommende år. Nedlukningen har været en besindelsestid; vi havde mulighed for at få øje på ”hullerne” i vores årshjul. To kristne kirker på samme gade uden egentlig kontakt til hinanden... nej, kom, lad os gøre noget sammen.

Ugilt sognehus

Ugilt menighedsråd har med byggeriet af et sognehus også vendt blikket mod nye tider. Lige udenfor diget ligger nu et kønt og funktionelt hus, klar til at blive brugt. Det nye hus ved siden af den gamle kirke vidner om, at evangeliet hele tiden afføder nye aktiviteter og samværsformer, der svarer til tidens behov.

Hjørring sdr. Provsti

Af provst Thomas Reinholdt Rasmussen

Året har igen været præget af corona-krisen, der satte sit præg på livet i kirker og sogne. Særligt julens begivenheder behøver ikke mange flere kommentarer. Det var en voldsom oplevelse, hvor mange sogne havde forberedt sig godt til gudstjenester i sportshaller og lignende, og endte med at aflyse det hele.

*Valgforsamling til
menighedsråd, Sct.
Catharinæ kirke*

Men i løbet af foråret lettede det, og i efteråret forsvandt restriktionerne helt. Det er forunderligt at mærke, hvorledes man nærmest har haft en usynlig årvågenhed, der nu kan slippe sit tag.

Valg til menighedsråd

I efteråret var der valg til menighedsrådene. I to af pastoraterne var der menighedsrådssammenlægninger: i Skallerup-Vennebjerg-Mårup og i Løkken og Oplands storpastorat. I det første lagde Mårup menighedsråd sig sammen med Skallerup-Vennebjerg, og i det sidste lagde Vrensted, Børglum, Rubjerg-Lyngby, og Løkken sig sammen i et samlet menighedsråd. Det skete efter et langt forarbejde, hvor menighedsrådene skal have en stor tak for arbejde og vilje til at se på forholdene.

Vi oplever i disse år flere menighedsråd lægge sig sammen. Det er ofte nødvendigt af flere forskellige grunde. Det væsentlige, for at det kan fungere, er, at arbejdet er lokalt. Det skal fundes i det lokale behov. Hvis man ikke ser det lokale behov, er menighedsrådssammenlægninger en tanke uden fremtid. Der findes små menighedsråd, og hvis det giver lokal mening, er de fuldt berettigede. Kun hvis der lokalt er grobund for sammenlægning, kan det ske, ellers er tanken fremtidsløs.

Omkring en tredjedel af posterne i menighedsrådene blev besat med nye folk, og det er glædeligt, at der er mennesker, der på den måde har lyst til at bidrage til arbejdet i lokalsamfundet.

Kirken er sine steder den sidste institution, der er tilbage, og det giver også et ansvar for at folkekirken er tilstede i sin bredde. Folkekirken kan og skal ikke bære livet i lokalsamfundet alene, men den kan bidrage til en bredde og dybde i samfun-

det. Det er menighedsrådene også ansvarlige for. Sammen med arbejdsgiverarbejdet, økonomistyring og bygningstilsyn.

Nogle gange kan man godt klage over den lidt langsomme sagsbehandling, men det er jo således, at et vist mål af bureaukrati er nødvendigt, når vi forvalter hinandens penge og ejendom. Konsulenterne, som bruges i folkekirken, er til for at kvalificere de politiske beslutninger, som træffes i rådene. Og ting kan ske hurtigt.

Ny sognegård i Højene

Således tog det kun tre-fire år fra ide til færdigt projekt, da der blev bygget ny sognegård i Sct. Olai sogn i det område af det nordlige Hjørring, der kaldes Højene.

Den gamle sognegård fra begyndelsen af 80'erne var desværre i en tilstand, hvor der enten skulle en omfattende renovering til, eller der skulle bygges ny. Det blev den sidste beslutning. Der var også enig om, at den nye sognegård på en eller anden måde skulle indeholde et rum, der kunne bruges til gudstjenester og kirkelige handlinger.

Hjørring har i byens centrum tre middelalderkirker: Sct. Olai, Sct. Hans og Sct. Catharinæ. I den sydlige ende af byen findes den moderne kirke, Bistrup, fra 1978. Men den nordlige del af by-

en, hvor der også bygges meget for tiden, manglede en kirke. Det er der rådet bod på nu med den nye sognegård.

Sognegården ligger i det centrale kryds i bydelen sammen med plejehjem, supermarked og skole. Og sammen med kirkerummet, der også kan anvendes til koncert, foredrag og lignende, er der kontorer for præster og personale, samt undervisningslokale for det store antal konfirmandhold, der er i Hjørring by.

Sognegården, der er en smuk bygning, blev tegnet af Bjerg Arkitektur, og menighedsrådene kastede sig med stort engagement og dygtighed ud i ledelsen af byggeri. Det har været imponerende at følge.

På grund af corona blev indvielsen udskudt flere gange, men d. 19. august 2021 blev sognegården indviet med en gudstjeneste ved biskoppen,

PERSONALIA Fratrædte

Peder Madsen, sognepræst Skallerup-Vennebjerg-Mårup, d. 31. august 2020.

Kirsten Stagghøj Sinding, sognepræst Sct. Hans og Sct. Olai, 31. oktober 2021.

Den nye sognegård i Højene, Hjørring

Indvielse af det nye kirkerum i Højene, august 2020

PERSONALIA

Tiltrådte

Kenneth Berg, sognepræst (kbff), Løkken storpastorat, d. 1. november 2020

Linda Bolet, valgmenighedspræst, Vrå valgmenighed, d. 15. januar 2021

der også indviede rummet til kirkelige handlinger. Håbet er at man vil bruge det smukke og anderledes rum til dåb, vielser og bisættelser.

Efter gudstjenesten var der reception og taler ved formand Kurt Madsen, provst Thomas Reinholdt Rasmussen, 2.viceborgmester Søren Smalbro, og arkitekt Jørgen Ussing. Der var kun rosende ord til processen og byggeriet. Nu er Hjørring også forsynet med en folkekirkebygning i den ekspanderende nordlige bydel. Det er nu, at de gode lokaler skal fyldes, og man må sige, at det allerede summer af liv i bygningen, når man kommer derud.

Folkekirken skal være til stede, hvor folk er. Elers er det ikke en folkekirke. Det er sognegården og kirkerummet også udtryk for.

Præsteansættelse

Efter nogle hårde år med meget få ansøgere til de ledige præstestillinger, ser det ud til at vende. Selvom vi ofte har måttet opslå embederne igen, har det også i de magre år været muligt at besætte embederne med gode og kvalificerede ansøgere.

I det forgangne år har der været en del nye ansættelser med deraf følgende indsættelser: fire

sognepræster, herunder en sygehuspræst, og en valgmenighedspræst.

Sygehus Vendsyssel har med stort engagement været med i ansættelsen af sygehuspræsten, og man fornemmer tydeligt, at der er brug for præstens arbejde på det store sygehus.

Der er i disse år en del udskiftning i præstegruppen, da flere af de gode, gamle præster går på pension efter mange års godt arbejde i sogne. Og der ansættes nye med nye blik på sogne og embede. Det er spændende.

Man kan sagtens spekulere over, hvorfor vi begynder at få flere ansøgere til provstiets ledige embeder. Mange ting har været forsøgt, og der er ingen tvivl om, at vi skal spille på mange strenge for at tiltrække ansøgere. Måske har meget af det båret frugt. Men glædeligt er det, at man har lyst til at søge embede også her i provstiet, og de skal være velkomne.

Præsteembedet er åbenbart en tiltrækkende stilling. Der er oprettet en ny præsteuddannelse ved landets universiteter, der åbner mulighed for, at studerende med andre forudsætninger, kan få en teologisk tillægsuddannelse. Ansøgerantallet var ganske enormt: over 250, men kun 30 fik plads. Uddannelsen er treårig, men man skal selv finansiere den, så det er givet, at det vil tage længere tid. Men de skal være meget velkomne til at søge, når det er muligt.

Liv og folk

Folkekirken er en mangefacetteret organisation. Folkekirken er en af landets største uddannelsesinstitutioner med undervisning på alle niveauer. I det hele taget er undervisning virkelig en af folkekirkens store opgaver, og også en af de opgaver, der naturligvis tager mange ressourcer. Det skal prioriteres.

Samtidig er folkekirken en af landets største kulturudbydere med foredrag, koncerter og lig-

nende. Her opfylder folkekirken den opgave, at lade det folkelige liv udfolde sig på bedste på. Et liv til oplysning og lyst.

Folkekirkens kerne er gudstjenesten. Uden det omdrejningspunkt vil folkekirken falde fra hinanden i utallige fraktioner. Det er navet, hvormed resten drejer.

De kirkelige handlinger (dåb, konfirmation, vielse og begravelse) er det sted, hvor folkekirken ofte er med til at flytte verden for mennesker. Her er kontaktfladen enorm, og der skal være tid at forberede den gode tale, den gode undervisning, den gode musik og meget mere. Det er her, folkekirken for alvor er tilstede og det er her, folkekirken bliver folkekirke i egentlig forstand.

PERSONALIA

Tiltrådte

*Gitte Lykke Andersen,
sognepræst Løkken stor-
pastorat, 1. februar 2021*

*Inge Haandsbæk Vester-
gaard, sognepræst Skal-
lerup-Vennebjerg-Må-
rup, 1. februar 2021*

Hadsund Provsti

Af provst Carsten Bøgh Pedersen

Klarsyn fra corona-bakkens tinde – lærte menighedsråd og præster noget af pandemien?

I skrivende stund drister jeg mig til her inden efteråret sætter ind, at håbe på, at vi som overskriften antyder, er nået så langt i pandemien, at vi kan tillade os at gøre lidt status over tiden med restriktioner og begrænsede udfoldelsesmuligheder i folkekirken. Lærte vi noget, vi kan bruge fremadrettet? Andet steds her i Stiftsbogen har jeg bidraget med input til en artikel om netop dette, hvorfor jeg ikke her vil fylde spalteplassen med gentagelser, men derimod koncentrere mig om, hvordan vi i Hadsund provsti på trods af pandemien alligevel kan se tilbage på år, hvor både menighedsråd og præster har trådt nye stier og sat fodspor, vi kan bruge fremadrettet. Men først lidt generelle betragtninger over folkekirken aktuelle situation.

Kriser kan faktisk noget

Kriser er selvfølgelig aldrig noget, vi bør styre hen imod, men som jeg gav udtryk for i Stiftsbogen 2020, er der for mig ingen tvivl om, at kriser generelt set rummer et enormt forandringspotentiale, hvis vi vel og mærke er bevidste om ansvaret for at bruge enhver given krise – i dette tilfælde for folkekirken – som anledning til at gøre op med ”dårligdomme” i det kirkeliv, mange af os har påtaget os et ansvar for.

I de første uger efter nedlukningen gav pandemien store udfordringer for menighedsråd, præster, provster og biskopper – det var svært at omsæt-

te sundhedsmyndighedernes generelle anbefalinger til folkekirken hverdag, og ikke mindst frontpersonalet, kirketjenere og gravere stod i ”skudlinjen”, når især pårørende til afdøde skulle afvises i kirkedøren pga. areal- og afstandskrav og dermed forhindres i at deltage i afskeden med deres kære. Efter nogle ugers ”famlen sig frem” og lokale fortolkninger af anbefalinger og regler, kom der efterhånden mere styr på kommunikationen via den landsdækkende såkaldte ”Task Force” bestående af en repræsentant fra Landsforeningen af menighedsråd, biskopperne, provsterne, præsterne, kirkefunktionærerne og kirkeministeriet. Selvom kommunikationen aldrig blev helt perfekt, så lærte de fleste af os dog at tolke og leve med de nye vilkår – og vigtigst af alt, så voksede accepten i befolkningen af begrænsningerne.

Lyset for enden af tunnelen

Fremme ved det, vi nu håber, er ”lyset for enden af tunnelen” har kritikken haglet ned over især tidligere kirkeminister Joy Mogensen og det folketings, der formelt set er folkekirken øverste myndighed. Det er uomtvisteligt, at folkekirken stod sidst i køen til at få tildelt lempelser i corona restriktionerne – ikke pga. sundhedsfaglige argumenter, men fordi politikkerne i folketinget besluttede, at sådan skulle det være.

”Brød og skuespil” i ny udgave

Men så blev det jo sommer med EM i fodbold, og det nærede et stigende folkeligt krav om lem-

pelser af de restriktioner, der hindrede os alle i at nyde livet på restauranter, barer og rejser til varme lande. Med samme "visdom" og taktik som kejserne i oldtidens Rom holdt deres befolkning i ave, besluttede vores folkevalgte politikere sig for at undgå uro vha. vor tids udgave af "brød og skuespil" – nemlig øl og fodbold. Misforstå mig ikke – jeg nyder selv både øl og fodbold, men jeg forstår godt – og deler selv frustrationen over – at flertallet i vores folketing så kækt og frejdigt kunne åbne op for vor tids "brød og skuespil" og samtidigt lade mere end 4,3 millioner folkekirke-medlemmer og andre trossamfunds medlemmer i stikken. Svært – om ikke umuligt blev det nu for præster at få pårørendes forståelse for, at de kun måtte deltage med f.eks. 25 i kirken, men efter bisættelsen uden problemer kunne samle 100 på kroen til kaffe. Stigende kritik førte så i august 2021 til, at vi fik en ny kirke- og kulturminister.

Ny minister på tinge, men...

Den vedvarende og tiltagende kritik af vores forrige kirke- og kulturminister var formentlig årsagen til, at hun bad sig fritaget for opgaven. Den nu afgåede kirke- og kulturminister løb uforskyldt ind i flere kriser på én gang – både privat med et mistet barn og på begge ministerposter med corona-udbruddet kun to måneder efter, hun var tiltrådt som minister. Ydermere hjalp det heller ikke ministeren, at både kirke- og kulturpolitik tilsyneladende deler den lod i folketinget at være anset som "nice to have" og ikke "need to have" – altså, at kirke og kultur kan være godt at have, men ikke er nødvendige i en tid med pandemi.

Maslow, Jesus og Folketinget

Selvom vi kender Maslows behovspyramide, hvor de fysiske behov som mad og husly udgør det fundamentale for menneskets overlevelse, og de sociale og psykiske behov rangerer som mindre

betydningsfulde, så lad mig minde om Jesu svar på Satans opfordring til at lave sten om til brød: "Mennesket skal ikke leve ikke af brød alene, men af hvert ord, der udgår af Guds mund" – og til lad mig at tilføje: Mennesket dør af brød alene! Mennesket er nemlig ikke blot kød og blod, men også et åndeligt væsen, som har brug for "åndelig føde". Den tilbydes så i mange former både som "ægte åndelig føde" og "pseudo åndelig føde", og selvom jeg på ingen måder er tilhænger af verdslig magt til hverken folkekirke eller andre trossamfund, så kunne jeg ønske mig lidt mere respekt for – og indsigt i tro og åndsliv fra folketingets side. Når jeg tager et helikopterblik over folketingets prioriteter, så handler det jo mest om vækst og forbrug, altså om "mere brød" – det fundamentale i Maslows behovspyramide. Men er det godt nok?

Vi har de politikere, vi fortjener

Folketinget skal hjælpe os til passe på klimaet, så vi ikke ødelægger fremtidens muligheder for at producere mad til den stigende befolkning i verden – politikerne skal sørge for, at vores fødevarer er uden giftige tilsætningsstoffer. Ja, selvfølgelig skal folketinget det, men jeg synes i stigende grad, de også skal mindes om – og holdes fast på de øvrige lag i Maslows behovspyramide og ikke mindst huske grundlovens §4 om at understøtte folkekirken. Her tænker jeg ikke på økonomi, men ligesom grundlovsfædrene på folkekirkens muligheder for at virke i samfundet. Jeg har noteret mig, at kritikken af folketingets manglende hensyn til folkekirken under pandemien, har pusket liv i nogle kirkefolks ønske om skille stat og kirke helt og gøre kirken til "herre i eget hus" – altså at gennemføre den såkaldte løfteparagraf i grundlovens §64. Den løsning tror jeg ikke på, og håber jeg ikke på. I det hele taget er jeg en varm fortalere for alle de samfundsinstanser, der begyn-

Alle sogne i Hadsund provsti var repræsenteret ved Visionsmødet, som endelig kunne afholdes i juni efter flere udskydelser i foråret. Mødet blev afholdt på Hadsund skole med i gode store faciliteter i en coronatid.

Provstiudvalgsmedlemmerne faciliterede forskellige workshops og gruppearbejder på Visionsmødet, og det kommende provstiudvalg vil således have gode pejlemærker at styre efter de næste fire år.

der med folke-, folkekirke, folkeskole, folketing osv. At man over hele verden ser beundrende på det danske samfund skyldes ikke mindst alt det med ”folke-” foran. I mine øjne er folkekirken faktisk det mest samlende og værdiskabende fællesskab, vi overhovedet har i Danmark.

I sidste ende peger pilen jo altid på os selv, for vi har selv valgt politikerne og på demokratisk vis sammensat folketinget – med andre ord, vi har de politikere, vi selv har gjort os fortjent til, og derfor er det op til dig og mig ved ethvert folketingsvalg at finde de rette personer til at lede vort land.

Provstens kommentar til den lokale folkekirkes situation

Lad alt det ovenstående være min ”indgangsbøn” eller skulle jeg snarere sige provstens kommentar til den aktuelle situation for folkekirken, inden jeg går videre til de mere lokale betragtninger over folkekirken i Hadsund provsti.

Ligesom vi kun har de politikere i folketinget, som vi fortjener, lige såvel har vi de menighedsråd i provstiet, som provstiets medlemmer af folkekirken har gjort sig fortjent til. Efter valget i 2020 kunne vi ved indgangen til 2021 glædeligvis konstatere, at alle sogne havde et fuldtaligt nyvalgt menighedsråd – nogle steder med

stor udskiftning, andre steder med genvalg til de fleste.

Evaluering og vision

Som det har været fast tradition i Hadsund provsti siden 2008 var planen, at alle menighedsråd og præster i provstiet skulle mødes i efteråret til en hel dags evaluering af de sidste fire år, samt komme med input og anbefalinger til de nyvalgte menighedsråds fokusområder for den kommende periode. Dette møde måtte vi corona-aflyse som så mange andre møder, men sammen med et lille udvalg udarbejdede vi i stedet for et evalueringskompedium, som blev sendt ud til alle menighedsråd. Eftersom menighedsrådene også havde store vanskeligheder med at kunne mødes fysisk, må jeg og provstiudvalget nok konstatere, at evalueringsmaterialet denne gang blev af mindre oplysende karakter end de tidligere valgperioder. Dog havde flere menighedsråd i provstiet virkelig gjort et stort og nyttigt arbejde med evalueringskompeditet, og provstiudvalget fik materiale nok ind til at danne grundlag for næste faste indslag efter et menighedsrådsvalg, nemlig en visionsdag for alle menighedsråd, præster og ansatte i provstiet. Efter et par udskydelser af planlagte datoer, lykkedes det så endelig i juni at samles fysisk med de nyvalgte menighedsråd.

Det blev en glædelig og udbytterig dag på mange måder – først og fremmest fik de nye menighedsrådslemmer mødt hinanden i fysisk form og vi fik sat ord, tanker og pejlemærker på den valgperiode, vi allerede på mødets tidspunkt var godt og vel et halvt år inde i.

En anden væsentlig værdi ved at mødes fysisk på tværs af sognegrænserne, var det valg til provstiudvalg og stiftsråd, der skulle afholdes i efteråret. I skrivende stund står vi lige foran det orienterende møde om valgene, og det er provstiudvalgets håb, at visionsdagen har medvirket til, at mobilisere menighedsmedlemmerne og præsterne til aktiv deltagelse i valgene og samtidig har givet de enkelte en mere kvalificeret ide om, hvem de skal stemme på til at påtage sig opgaverne i folkekirken ”maskinrum” i både provsti og stift.

Ny biskop på vej

2021 blev jo også året, hvor vores biskop meddelte, at han ønskede at gå på pension i efteråret, og kort efter meddelelsen var ude gik bispevalgkampen i gang. Jeg vil her fra min stol gerne benytte lejligheden til at takke Henning Toft Bro for det gode og berigende samarbejde, jeg som provst har haft med biskoppen, men også det fremsynede øje, Henning Toft Bro har haft på folkekirken og ikke mindst Hadsund provsti til gavn for kirkelivet i provstiet.

Hadsund provsti er det sydligste provsti i øst, og efter provstireformen ikke stort målt på sogne og indbyggere. Men vores lidenhed til trods, har Hadsund provsti formået at gøre sig bemærket, når det gælder innovation og tilpasning. Henning Toft Bro har ligesom sin forgænger Søren Lodberg Hvas givet Hadsund provsti stor frihed til at udvikle sig til det, nogle kalder ”Hadsund Modellen”. Hvad den går ud på, har jeg skrevet om flere gange tidligere og vil derfor undlade at

uddybe yderligere her, men et skulderklap til vores måde at være provsti på, fik vi ved biskoppens opfordring til, at provsten brugte tre måneder på at rejse rundt til alle 14 provstier i Aalborg Stift og ”forstyrre” dagligdagen med et analyseblik på provstiet udefra. Her fra Hadsund provsti kan vi kun være tilfredse med det råderum og den frihed til at udvikle kirke på, som vi har haft med Henning Toft Bro som biskop, og vi håber selvfølgelig på, at den kommende biskop vil vise os samme tillid og frihed til forsat at være på vej til ikke bare at være en god folkekirke, men at blive en fantastisk folkekirke. I skrivende stund ved vi ikke, hvem af de tre bispekandidater, der bliver vores næste biskop, men, vil jeg gerne understrege, at uanset hvem af de tre, det bliver, så vil jeg personlig – og også opfordre præster og menighedsråd til, at acceptere valget og understøtte den kommende biskop i sit virke for folkekirken i sogn, provsti, stift og nationalt. Alle er vi på Herrens mark – og hver især har vi vores at gøre i tjeneste for evangeliet således at Joh. 3,16 ikke bare kaldes den ”lille Bibel” men virkeliggøres i verden.

Tak til menighedsråd, præster og kirkefunktionærer

Sluttelig vil jeg gerne takke de dygtige menighedsråd og ansatte i Hadsund provsti – tak for jeres velvilje og samarbejdsånd i en svær tid. Sidst, men ikke mindst, skylder jeg og alle folkekirkens medlemmer i Hadsund provsti en stor tak til vores dygtige præster, som i den grad har været udfordret på næsten alle områder i deres virke. Tak for jeres opfindsomhed og omstillingsparathed i et kaos år for vores folkekirke!

Lærte vi noget af pandemien, spurgte jeg i overskriften. Ja, det gjorde vi – og nu gælder det om, at omsætte læringen til et vedvarende gode for folkekirken i sogn, provsti, stift – ja, for hele vores land.

Jammerbugt Provsti

Af provst Folmer Toftdahl-Olesen

Betragtninger over en coronatid

Nej, rigtige mænd (og kvinder!) gider ikke høre mere om corona – hvorfor skal sådan en dum virus sætte dagsordenen for alt, hvad vi siger og gør og tænker? Det skal den bestemt heller ikke, men det er jo ikke til at komme udenom, at den har haft enorm indvirkning på vores liv siden den berømte dag i marts 2020, hvor alt blev vendt på hovedet. Vi havde vel alle troet og håbet, at vaccinationsprogrammet kunne få verden tilbage til det normale, men vi må nok se i øjnene, at covid-19 vil sætte sit præg på tilværelsen en rum tid endnu. Hen over sommeren 2021 blev det eksemplificeret ved en – set med kirkeøjne – utålelig langsom genåbning af kirkerne, som af uransagelige årsager har været milevidt efter f.eks. fodboldkampe og restauranter og festivaler – ja, snart sagt alt andet end lige kirkeliv! Men det store spørgsmål er jo ikke kun, hvordan covid-19 har indvirket på livet i almindelighed og kirkelivet i særdeleshed – men også, hvordan det vil indvirke fremover.

Kommer vi nogensinde tilbage til den ”normal”, der var før? Ja, hvad er ”normal” i grunden? Er det 2019 – eller 2000 – eller 1950 – eller 1550??? For kirkelivet er jo aldrig låst fast på en bestemt tilstand, men hele tiden flydende, så i den forstand er ”normal” et nærmest ikke-eksisterende begreb! Er det normalt, at så få kommer i kirke? Har vi (eller corona og begrænsninger og rent ud sagt frygt) vænnet folk af med at gå i kirke – og har vi i stedet vænnet dem til en digital kirke,

hvor vi zapper rundt på You-Tube og Facebook og alle andre steder og falder ind i den første, den bedste gudstjeneste, når vi føler behovet? Har vi solgt det fysiske fællesskab for et virtuelt – kan vi i fremtiden nøjes med virtuelle krammere (for de fysiske er jo nærmest bandlyste efter covid-19), eller vil der opstå en ”kødsult”, der kalder os tilbage til de kirkelige kødgryder igen? Er sogneaftener med mere eller mindre store kanoner afløst af You-Tube – er menighedsrådsmøder afløst af Teams-foredrag – skal graveren grave graven virtuelt med 3D-briller, mens kremeringsovnen varmer op i baggrunden?

Nej, nej og atter nej – vi har brug for det fysiske fremmøde, for selv om nettet kan aflaste mange opgaver og lette tilværelsen en del, så kan vi ikke klare os uden møder, hvor vi kan se hinanden i øjnene og læse følelser og meninger på en helt anden måde, end vi kan på nettet!

Jammerbugt og corona-kirke

Hvad så med Jammerbugt – måske et af de steder, hvor man virkelig kunne være bekymret for, om det fysiske kan erstattes af det virtuelle. Både fordi Jammerbugt jo, som alle ved, er langt fra alting (selv om vi kan prale af landsbyen med Danmarks hurtigste internet) – og måske i højere grad, fordi vi har en befolkning, hvor en meget stor del er i den højere ende af aldersskalaen – 75+ tæller godt med i statistikken i Jammerbugt, og det kan godt give udfordringer, når vi taler om at udfolde os på nettet.

Det har ikke desto mindre været gjort med virtuelle gudstjenester – optagelser lagt på Facebook og mange andre små tiltag undervejs, som også iflg. statistikkerne er blevet set af nogle – faktisk flere, end der normalt (!) kommer i kirkerne. Men der har også været mange andre tiltag – kirkemusikerne har optrådt på plejecentrenes udearealer, kirke- og kulturmedarbejdere har arrangeret påskeløb for familier rundt om på kirkegården med goodie-bags som præmier, og konfirmandforberedelsen har foregået på utallige mere eller mindre opfindsomme metoder. Men det er nok de færreste af os, der har lyst til at fortsætte på den måde! Jo, nogle tiltag er nok kommet for at blive, tænker jeg. Mange steder vil man sikkert blive ved med at lægge gudstjenesterne på nettet, fordi det er en måde at nå ud til andre, end dem, der ellers kommer i kirken – og hvis bare én ekstra ser en gudstjeneste og dermed på en (anden) måde er med i det kristne fællesskab, er det efter min mening besværet værd! Familieløb med opgaver, hvor alle kan deltage i eget tempo og ikke mindst på selvvalgt tidspunkt kunne også godt gå hen og blive en tilbagevendende begivenhed, for i en verden, hvor alle er så splittede mellem familie, venner og arbejde, er det ikke altid muligt at samle alle på et bestemt tidspunkt, heller ikke i weekenderne (eller måske netop slet ikke i weekenderne!). Og i hvert fald på det mere overordnede plan vil en del møder sikkert blive holdt digitalt, fordi det sparer

både tid og kørsel (og dermed er godt for miljøet i en grøn kirke). Og der er jo ingen grund til at køre 50 km eller mere for at få en orientering, der kunne have været givet i løbet af et kvarter eller en halv time på nettet. Til gengæld har tiden også vist, at det er svært at diskutere på nettet – et menighedsrådsmøde, hvor der skal vendes store emner, hvor der måske er mange forskellige synspunkter at tage i betragtning, egner sig ikke til digitalt møde. Og det er vist utænkeligt at holde sogneaften på nettet, ikke sandt?

Man kan se med, men det er svært med to-vejs-kommunikation, hvis der er 50 eller flere deltagere i mødet – det bliver trods de gode hensigter nemt til en-vejs-kommunikation, og det er præcis det, vi jo ellers tit klandrer kirken for: at f.eks. en gudstjeneste ikke er en samtale mellem præst, medvirkende og deltagere, men tværtimod kun går den ene vej, nemlig fra prædikestolen til tilhørerne. Så selv om digitale gudstjenester kan være en vej ind i fællesskabet, lever og ånder Folkekirkens og det kristne fællesskab af det fysiske fællesskab; intet kan for alvor erstatte det at være sammen i nærvær og ikke på afstand! Derfor er det nødvendigt med gudstjenester, koncerter, sogneaftner, mandeafterner, strikkeklubber, film- og diskussionsklubber, kor, børne- og ungdomsarbejde, spejdere og meget, meget andet – ja, alt det andet, som også er kirkeligt arbejde og virkelig trænger til luft nu, hvor muligheder-

ne igen åbnes op. Og der er det så vigtigt, at vi evaluerer de forskellige kirker og sogne: hvor giver hvad mening? For ingen kan have alt – og det er bestemt ikke alt, der giver mening alle steder! Derfor skal vi tænke os godt om og vurdere, hvor ressourcerne bruges bedst. Og den vurdering skal foregå ude i de enkelte sogne, for det er her, man ved, hvor skoen trykker – og det er her, man skal finde kræfterne til det, der skal sættes i værk – og modet til at standse det, der ikke længere giver mening!

“Samskabelse” er det nye sort – hvad det så end er...

Ja, der er dukket et nyt ord op: Samskabelse – men hvad det helt præcist dækker over, er ikke så let at finde ud af. Det er ikke ”bare” samarbejde, men det er også samarbejde – gerne blandt nogle, som ikke plejer at arbejde sammen og gerne for at skabe mere, end hver enkelt kunne selv. Og i den forbindelse er det sådan set et gammelt ord i Folkekirkeligt regi, for vi har altid arbejdet sammen med andre for at få to plus to til at blive fem, sådan at forstå, at hvis vi slår kræfterne sammen, får vi mere ud af det, end vi ellers ville have fået ved hver især at bruge kræfterne alene hos os selv...

Det kan være sogne, som går sammen om minikonfirmander eller babysalmesang eller Kirke- og Kulturmedarbejdere – det er i hvert fald en gammel sang. Men det kan altså også være med nye samarbejdspartnere, også udenfor de normale kirkelige kredse.

I Jammerbugt (som så mange andre steder) er Folkekirken heldigvis langt de fleste steder en naturlig del af lokalsamfundet. Der er rigtig god gang i samarbejdet med ikke bare spejdere/FDF (det giver sig selv i det kirkelige fællesskab), men også med borger- og idrætsforeninger, og kommunen vil også gerne være med som samarbejdspartner, f.eks. i samspillet med den lokale kirke om hjælp til udsatte børn og familier, ofte også sammen med andre medspillere som Rotary, Lions og Røde Kors eller KFUM og KFUK's sociale Arbejde. Og der er det glædeligt at kunne fortælle, at Jammerbugt provsti i fuldt omfang har genoptaget samarbejdet med Folkekirkens Familiestøtte. Der er ansat ny koordinator (se andetsteds), og der i den ansættelse skelet til, at Familiestøtten i den kommende periode sætter større fokus på småbørnsfamilier, bl.a. ud fra et samarbejde med Egmont-Fonden. Det betyder så også, at det midlertidige projekt Familiestøtten i Jammerbugt er ophævet som provsti-projekt fra og med 2021 – men der vil stadig være mulighed for, at man i de enkelte sogne kan fortsætte i de spor, der blev trådt tidligere.

Også på andre områder blomstrer samarbejdet og dermed det altafgørende fællesskab indenfor kirkelivet i Jammerbugt. Ofte går flere sogne sammen om at bestille lidt kraftigere ”foredrags-kanon”, ligesom daghøjskoler er et af de tiltag, der på senior-fronten samler mange deltagere til gode foredrag og oplevelser.

Glemmes skal det heller ikke, at vi jo i Jammerbugt også lever en del af turister, og derfor gøres der i sommerlandet mange lokale tiltag

som sommerkoncerter, turist-rundvisninger og gudstjenester for vores tyske gæster. Og som et særligt sommer-tilbud i samskabelsens og samarbejds ånd har vi i "9460-Brovst samarbejdet" et tiltag, vi kalder "Kunst i Kirken" – kunstudstillinger ved forskellige kunstnere (oftest mere eller mindre lokale), som udarbejder eller samler egne kunstværker over et bestemt tema, som derefter udstilles i kirken og åbnes ved en fernisering, hvor musik og tekster er tilrettelagt ud fra temaet – "Den brændende tornebusk", "Der blev lys" "Dødehavsrullerne", blot for at nævne eksempler.

Hver af områdets 8 kirker har en udstilling, og projektet løber derfor over 10 uger, idet der efter rundturen til alle kirker er en stor samlet udstilling af alle værker på Bratskov i Brovst. Det er noget af et tilløbsstykke, og vi møder både lokale og turister, der med stor nysgerrighed møder kunstnerne og spørger ind til tankerne bag kunstværkerne – en fantastisk og meget inspirerende oplevelse, som dog også koster så mange planlægningskræfter, at vi ikke kan binde an med det hvert år. Men når det sker, er der virkelig

kirke for alle pengene – det er faktisk en meget billig måde at få mange udenfor de almindelige kirkegænger-kredse i tale...!

Kirkebygninger

Vi venter med spænding på resultater af det forsøg med "differentieret vedligeholdelse", der nu er i gang i Kirkeministeriet – skal alle kirker bevares fuldt og helt og fremstå, som om de var nye, 800 år gamle bygninger – eller kan der udarbejdes retningslinjer for, at nogle kirker godt må være lidt mindre vedligeholdet end andre? Er der forskel på, hvor meget kirken bruges – og hvad den bruges til? Er der forskel på sognes og provstiers økonomi (JA, det er der!), og kan den forskel tillades at spille ind på vedligeholdelsen – kan det samme siges om befolkningsgrundlaget? Meget spændende spørgsmål i et udpræget landprovsti med 30 kirker...Men uanset udfaldet af det forsøg står vi i den nærmeste fremtid overfor 2-3 større restaureringer, som der slet ikke er tvivl om: Hune, Kettrup og Gjør kirker trænger alle til en kærlig hånd, og flere andre steder trænger mindre omfattende, men nødvendige ting som indvendig kalkning og nye varmeanlæg sig på, og her er et af spørgsmålene, om man kan slå to fluer med ét smæk, og både få en bedre og en grønnere varme, f.eks. ved brug af varmepumper og/eller jordvarme?

Her er det ikke bare praktiske forhindringer, der skal løses, men ofte også vanetænkning, ikke mindst fra "systemets" side. Men det er udfordringer, der bør løses! Hvis vi for alvor vil tale om "grønne kirker", er det ikke nok at undlade kalkning i et par år, så murværket får sin grønne farve af vejr og vind og den regn, der ser ud til at ville falde så rigeligt fremover!!!

Der er nok at tage fat på, og de nyvalgte menighedsråd kommer ikke til at kede sig i resten af valgperioden!

PERSONALIA

Tiltrådte

Dorte Sloth Poulsen er ansat som koordinator for Folkekirkens Fami-liestøtte i en fire-års-pe-riode fra 1. februar 2021. Dorte kommer aktuelt fra en stilling i admini-strationen hos børne- og ungeforvaltningen i Jammerbugt kommune og har tidligere været in-stitutionsleder i Birkelse, så hun har en stor kon-taktflade både blandt kommunens medarbej-dere og blandt børnefa-milierne i provstiet.

Rebild Provsti

Når man er ved at kvæles, kan man da få for meget luft??

Af provst Holger Lyngberg

I min unge præstetid i Brørstrup og Ravnkilde sogne blev der i Ravnkilde kirke hvert år afholdt adventsgudstjenester lige efter 1. søndag i advent.

I et af årene efter jerntæppets og de kommunistiske regimers fald i 1989-1990 inviterede jeg en bekendt, som var og stadigvæk er præst ved den katolske kirke i Aarhus: pater Herbert Krawczyk, til at prædike i kirken og holde et lille foredrag ved kaffen bagefter.

Herbert Krawczyk er født i Polen, men været katolsk pater i Danmark siden 1976. Jeg lærte ham at kende gennem min katolske venner i studietiden.

Hans prædiken har jeg helt glemt, men glemt har jeg ikke hans fortælling om glæden i hans hjemland, da det forhadte regime faldt.

En spurgte så Herbert, om ikke omstillingen i hans hjemland gik alt for hurtigt, om ikke man skulle have gået langsommere til værks?

Til det svarede Herbert meget alvorligt: Hvis man sidder i et rum og er ved at kvæles pga. iltmangel, og en så får bokset et vindue op, vil man da råbe: Ånd ikke for dybt ind, for det er ikke godt for dig. Det var sådan vi havde det i de år. Vi kunne ikke få luft og endelig blev et vindue åbnet, og den friske luft strømmede ind.

Da Coronarestriktionerne faldt (eller i hvert fald de fleste af den) i midten af august, mærkede

jeg en vis eufori, ganske vist ikke at sammenligne med jerntæppets fald, men dog så en stærk trang til endelig at være fri igen...

Måske får de ret, som i dag siger, at vi går for euforisk i gang, at vi skulle have taget den lidt mere med ro.

Men når jeg trænger til frisk luft, kan jeg ikke indånde den friske luft med tilbageholdt ånde-dræt.

Midthimmerlandske Sommerkoncerter

Af Anette Kjær, organist i Aarestrup-Haverslev pastorat, på vegne af organisterne i Rebild Provsti.

Organisterne i Rebild Provsti står bag en ny sommermusikfestival.

Organisterne i Rebild Provsti mødtes i sensommeren 2020 for at drøfte hvilke fælles projekter, det kunne være spændende at udvikle og samarbejde omkring. Således opstod Midthimmerlandske Sommerkoncerter, der ikke kun skulle være en sommerkoncertrække for lokale og turister, men også var tænkt som en invitation og opfordring til på tværs af sogneskel og provstigrænser at lade sommeraftenuren gå rundt til nogle af de mange smukke kirker i Rebild provsti og krydre besøget med koncerter med lokale kirkemusikere og professionelle musikere og kor fra hele landet. Gennem det seneste år har organisterne arbejdet på at forberede og få synliggøre dette nye, fælles initiativ på forskellig vis. Organisterne har

hver for sig været tovholder på deres respektive koncerter, som Rebild Provsti har støttet økonomisk, og Midthimmerlandske Sommerkoncerter er blevet omtalt gennem fælles annoncering, en koncertfolder og artikler i diverse kulturaviser og turistsammenhænge. I skrivende stund er vi midt i den periode, hvor det nye initiativ løber af stablen med et program bestående af i alt 9 koncerter fordelt i 8 af provstiets kirker. Stort set alle musikgenrer er repræsenteret i programmet, der spænder vidt; Her er både klassiske korkoncerter, kammermusik, sangaftner, Klezmermusik og fortællekoncerter med oplæsning og musik. Der har været stor opbakning til koncerterne og til projektet i det hele taget, og det er vores håb, at Midthimmerlandske Sommerkoncerter vil kunne blive en årlig tilbagevendende begivenhed til glæde for både lokale og turister.

Kirkeavisen

Af Maria Ohrt-Nissen og Lone Juncher

En lille arbejdsgruppe på tværs af menighedsråd og provstiudvalg har i et års tid arbejdet på at finde en ny fælles platform for annoncering af kirkelige arrangementer i Rebild Kommune. Efter lukningen af Vores Avis stod vi med et tomrum, et behov var skabt, og glæden ved at se et samlet overflødhedshorn af kirkelige aktiviteter kunne ikke lade sig gøre med de eksisterende lokalaviser.

En ide, som hos nogle havde ligget og ulmet i nogle år, blev pludselig aktuelt at tage frem igen. Med menighedsrådsformand Kjeld Juhl Nielsen fra Gerding -Blenstrup sogne som spydspids tog Rebild Provsti kontakt til Nordjyske Medier, og sammen fik man udarbejdet et forslag til en fæl-

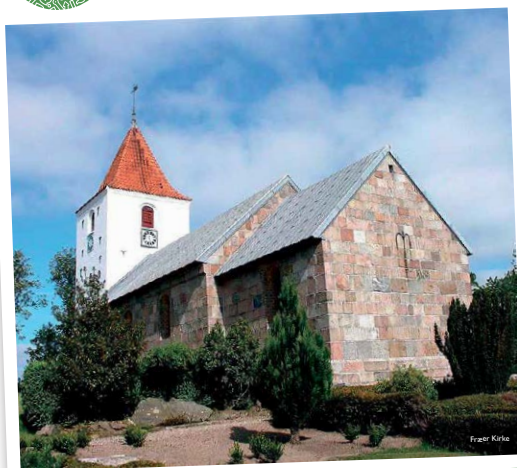

Nr. 6

August 2021

KIRKEAVISEN

for alle kirker i Rebild Kommune

Fræer Kirke

Brorstrup · Ravnkilde · Skibsted · Bælum · Solbjerg · Gerding · Blenstrup
Kgs Tisted · Binderup · Durup · Lyngby · Terndrup · Rørbæk · Stenild
Grynderup · Skørping Nykirke · Gl. Skørping · Fræer · St. Brøndum
Siem · Torup · Støvring · Sørup · Gravlev · Sønderup · Suldrup · Veggerby
Øster Hornum · Haverslev · Aarestrup

les Kirkeavis for alle sogne og pastorater i Rebild provsti.

Ideen med Kirkeavisen er at give et samlet overblik over det rige aktivitetsniveau vi har i alle sognene i Rebild Kommune. Målet var at finde:

- et medie som var uafhængig af andre udgivelses og reklamer
- et medie som dækker alle husstande i kommunen
- et medie som kan udgives både på papir og digitalt

Løsningen blev "Kirkeavisen – for alle kirker i Rebild Kommune". En avis som er helt vores egen. Ud over den trykte udgave på papir, udgives den også digitalt og kan findes på mange af

kirkernes hjemmesider eller Facebooksider samt på Provsti.dk under Rebild provsti. Det er desuden muligt at hente et eksemplar i den lokale kirke/sognegård. Avisen husstandsomdeles til alle postkasser med mindre man har "nej-tak" til ugeaviser. I forsøgsåret 2021 vil avisen udkomme 10 gange, hver udgave vil dække planlagte aktiviteter og gudstjenester for ca. 6 uger.

Det har været en udfordring at starte et sådant projekt op i en Coronatid, men på trods af dette ser det alligevel ud til at projektet skal fortsætte fremadrettet.

Vi får nu igen et samlet billede det rige kirkeliv i Rebild Provsti og avisen udkommer i alle kroge af Rebild kommune.

Økonomien ligger hos Rebild provsti og løber rundt, nu hvor menighedsrådene lukker deres lokale kirkeblade og ikke længere skal lægge annoncepenge hos de vanlige ugeaviser.

Provsti-trailerer

Af provstisekretær Lone Juncher

I forbindelse med projekt: Kirken på landet som blev gennemført i Rebild provsti i 2017-2018, fremkom der fra en af arbejdsgrupperne et forslag om at anskaffe en fælles provstitrailer med tilhørende telt/pavillon, stole, kaffemaskine mm. Ideen med dette tiltag var, at man med snuptag kunne skabe et rum for fællesskab i hyggelige omgivelser f.eks. i forbindelse med byfester, friluftsgudstjenester, udendørs koncerter, visler i det fri m.m.

Resultatet blev en lukket flyttetrailer fyldt med en pavillon 4x4 m med tilhørende sider og stompløkker, alt sammen nemt at stille op. Derudover Beachflag, 20 stole, tæpper, termokander, kaffemaskine, kogekedel m.m. Den bliver nu flittigt brugt rundt om i provstiet til div. arrangementer. Her i Corona-tiden har den også været i brug ifm.

konfirmandtemadage, samt ved udendørs bisættelse – kun fantasien sætter grænser.

På billedet ses pavillonen fra traileren i brug ved en kombineret sommergudstjeneste/koncert i Rørbæk præstegårdshave.

Sydthy Provsti

Af Preben Dahlgaard, Sydthy Provstiudvalg

Sydthy provsti er det mindste provsti i Aalborg Stift med sine ca. 12.000 folkekirkemedlemmer. Til gengæld er der 25 kirker at tage vare på. De 15 menighedsråd har et godt samarbejde med de 10 præster i provstiet sammen med provsten, der bor i Hurup.

At sidde i et provstiudvalg er spændende og meningsfyldt. Ind imellem kan det også være brydsomt og dilemmafyldt, fordi de valgte medlemmer repræsenterer menighedsrådene i sognene.

Medlem A har en revisorbaggrund og sidder ikke med i noget menighedsråd. Han ser først og fremmest sin repræsentation som sikring af en ligelig fordeling af midlerne, så der også bliver plads til det kirkelige liv i alle sogne, hvis de små sogne skal overleve på længere sigt.

Provstesyn. Foto: Trine Hausgaard Ubbesen.

Medlem B kom ind som suppleant og afrunder nu sin tredje periode. Hans baggrund som forsikringsmand og landmand og formandserfaring fra et menighedsråd har givet ham en god indsigt i de opgaver, som et provstiudvalg arbejder med. Han er især optaget af bygningsvedligehold i præstegårde og sognehuse. Men også kirkegårdenes drift har hans interesse, da det "koster en formue" at holde de små kirker kørende, når der er et lille befolkningstal og store vedligeholdelsesomkostninger.

Medlem C har ligeledes siddet i menighedsrådet gennem mange år og havde i starten ingen erfaring med det kirkelige arbejde. Hendes baggrund som socialchef i kommunen har givet hende erfaring med talindsigt, og det har hjulpet mange gange. Hun sidder også i stiftsrådet i Aalborg stift og har set det som sin væsentligste opgave at prioritere de midler, der nu er til rådighed. Men også at der skal være plads til kirkens liv og vækst. Af og til savner hun den fælles forståelse menighedsrådene imellem, når det drejer sig om at se samarbejdsmulighederne for sig.

Medlem D siger selv, at han ikke bidrager med så meget. Ikke desto mindre er han repræsentant for den almindelige borger i sognene. Som medlem af et menighedsråd og med sin regnskabsmæssige baggrund vil han gerne følge med i, hvad der foregår og en gang imellem også stille de relevante spørgsmål til, hvorfor vi nu gør, som vi gør.

Medlem E repræsenterer præsterne og er superglad for at være med. Hun siger, at hun ikke

har så meget forstand på det, men synes til gengæld, at hun lærer rigtigt meget og får et indblik i, hvad der foregår i sognene rundt omkring. Hun får også en fornemmelse af mekanismerne bag ved de tal, der bliver udmeldt til det enkelte sogn.

Medlem F er provst og giver udtryk for taknemmelighed over et provstiudvalg, der arbejder med på de udfordringer, hun har ansvaret for. Hun søger konsensus og dialog og betragter provstiudvalget som sparringspartner i hendes arbejde. Det afspejler det allerbedste ved folkekirken, hvor vi arbejder hen imod de gode løsninger.

Medlem G er provstisekretær og referent og finder det spændende og alsidigt at være med i provstiudvalget.

Medlem H er formand for et af menighedsrådene og har været det i mange år. Hans motivation for arbejdet i provstiudvalget er sammenhængskraften i provstiet. Dels sidder han med fingrene i udfordringerne hjemme i eget sogn, dels får han indblik i, hvad de øvrige sogne arbejder med, men skal som udgangspunkt være med til at træffe beslutninger til gavn for det fælles provsti. Det kan af og til være en udfordring, men ikke desto mindre er der ikke noget alternativ, hvis der fortsat skal være et lokalt styre i kirkelivet. Hans store bekymring er, at færre og færre lader sig vælge til menighedsrådene og derved bliver der på sigt også færre og færre at rekruttere iblandt til provstiudvalget.

Samlet set giver det rigtigt god mening at sidde med i et provstiudvalg. I Sydthy provsti er det helt store fokus nu implementeringen af Provstiskyen, som vi har arbejdet med over de sidste par år. Vi har deltaget i et kursus desangående og haft det på formandsmøder for menighedsrådene, så alle efterhånden er klædt på til, at vi forhåbentligt får bedre styringsredskaber til at fordele de midler, der nu er til rådighed.

Ved større gennemsigtighed i tallene bør det også give det enkelte menighedsrådsmedlem en større forståelse for, hvorfor vilkårene er, som de er. For 25 år siden kunne regnskabet håndteres i et almindeligt kladdehæfte! Det er kun blevet mere og mere komplekst siden, så det efterhånden kun er folk med regnskabsviden, som kan gennemskue tallene. Det er allerede nu ved at blive til et demokratisk problem for valg til menighedsrådene – og sidenhen til provstiudvalgene.

Derfor er der som det mindste provstiudvalg i Aalborg stift al mulig grund til at være opmærksom på fremtiden for kirkelivet generelt. Sydthy provstiudvalg deler kommune med Thisted provstiudvalg, og vi er i færd med at overveje en udvidelse af det samarbejde, vi i forvejen har. I første omgang et øget samarbejde provstikontorerne imellem.

Sydthy provsti ligger langt ude mod vest, men der er fortsat god tilslutning til kirkelivet, selv om befolkningstallet er dalende. Derfor er vi også fortrøstningsfulde omkring det at arbejde for kirkens liv og vækst. Og det er jo det hele opgaven går ud på – selv fra en organisatorisk vinkel.

Stenbjerg Landingsplads. Foto: Instafilm.

PERSONALIA Fratrådte

Bart Vanden Auweele
Hvidbjerg Vesten
Aa-Lodbjerg-Ørum.
Foto: Trine Hausgaard
Ubbesen

Ivan Tabrizi
Nørhå-Sønderhå-
Hørsted-Stenbjerg.
Foto: Trine Hausgaard
Ubbesen

Tiltrådte

Lisbeth Thomsen
Snedsted. Foto: Laila
Verseemann

Thisted Provsti

Med mange små kirker, coronaens adgangsbe- grænsninger og smitterisici har kirkens budskab om håb skullet finde mangfoldige nye veje for at nå ud. Kreativiteten og opfindsomheden har været stor til at gå nye veje: Prøve af. Måske nye måder er blevet opdaget?

Dåb i naturen, naturligvis!

Af Sigrid Kjær, Sognepræst i Sennels Hillerslev og Kåstrup, Thisted provsti.

I udkanten af vores landsby ligger der en skov. Skoven ligger ned til fjorden og her har der levet mennesker i generationer. Det vidner de utallige gravhøje om, som ligger i og omkring skoven, og de mange økser og pilespidser som mine to for- gængere og mange andre med dem har fundet og beskrevet.

For 150 år siden var der hede her, men driftige lokale mennesker plantede skov og delte den op i små lodder og anparter, så alle i landsbyen kunne få del i skovens velsignelser. Kirken har to af så- danne skovlodder, som i dag mest bruges til, at de lokale nyder naturen og at præsten får lov at fælde sit årlige juletræ.

Men i det sidste års tid, hvor coronaen har be- grænset os på så mange måder, har der også åb- net sig nye muligheder. En lille familie med hus i skovbrynet fik på den smukkeste søndag morgen i august deres lille Aksel døbt ude i skoven. For familien var det en stor glæde at holde dåb i den skov hvor de hver dag går tur med barnevognen

og nyder at bo så smukt.

Vi sang salmer om skabelse og natur og det hele føltes så utrolig naturligt og rigtigt. Døbefonden stod så smukt placeret ved foden af en af de man- ge gravhøje, der vidner om at det her har været et vigtig sted for mennesker gennem årtusinder. Et sted hvor vi har levet og boet, jaget og dyrket, kæmpet med lyngen og plantet de små træer un- der hvis kroner vi nu kunne samles, et sted hvor vi har begravet de døde og nu også døbt de små.

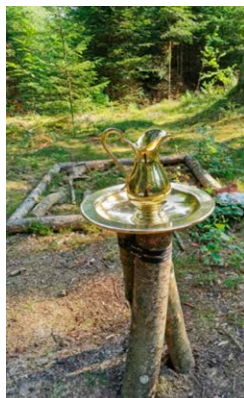
Træernes kroner lukkede sig over os og skab- te et helligt rum midt i skoven. Frivillige musi- kere spillede, fuglene kvadrede med når vi sang og mange mennesker havde fundet deres vej ud i skoven. Om halsen havde jeg et kors af hjortetak som en ældre mand havde snittet og foræret mig til lejligheden. Nu hæger korset her over min computer og minder mig om en af livets dejlige dage og visheden om at Gud i dåben styrker os med sin nåde.

Jeg håber ikke det bliver sidste gang jeg får lov at døbe et lille barn i Guds fri natur med fødderne godt plantet i vores forfædres jord.

Menighedsplejens virtuelle marked

*Af Mariann Dyhrberg Christensen,
Hansted, Klitmøller, Ræhr, Vigsø pastorat*

Diakoni har altid betydet meget for min måde at tænke kirke på. Hvis ikke kirken hjælper og deler ud til dem der trænger, hvem skulle så? Det fore- kom derfor naturligt for mig at starte en menig-

hedspleje op i pastoratet, da jeg blev ansat. Heldigt for mig havde jeg 4 menighedsråd i ryggen, samt en kollega som bakkede fuldt op om dette. Og det blev startskuddet på menighedsplejen, som egentlig begyndte med at uddele julehjælp.

På daværende tidspunkt havde vi et stort asylcenter i byen, og det blev derfor vigtigt for os, at man ikke skelnede til hverken etnicitet eller religion. For efter mange samtaler med asylsøgere, så ved jeg, at uanset vores ophav, uanset vores tro, så er kærligheden til vores børn altoverskyggende. Og sat ind i et teologisk perspektiv, så har vi bygget vores kirke på en mand, som aldrig skelnede til erhverv, etnicitet eller religion. Hvem er vi så, hvis vi gør det?

Menighedsplejens julehjælp blev uddelt som pengebeløb og størrelsen udmålt efter antal børn i husstanden. Der har været flere modeller. I dag får man en kurv og alle børn får en gave. Sognebørnene har taget godt imod det, og ofte afleverer jeg børnenes ønskeseddel til en privatperson, der så køber og betaler gaven til pågældende barn.

Med tiden voksede menighedsplejen. Vi har givet hjælp til alt fra gravsten til arbejdstøj, og hver sommer kan man søge både sommerferiehjælp og hjælp til skolestart. Ideen til hjælp til skolestart kom fra et menighedsrådsmedlem, som var med i en forening, der gerne ville støtte et godt formål og således blev de en del af menighedsplejen. Ved skolestart støtter vi med en ny skoletaske og penalhus.

Men uanset gode hensigter, så er der er klart, at sådanne projekter kræver penge. Gennem flere år bagte konfirmanderne kage, som de så tog ud og solgte i byen, og ofte med 3-4000kr i overskud på en dag. Det blev en del af konfirmandundervisningen, hvor Den barmhjertige samaritaner blev omsat til en fysisk aktivitet. Men så kom corona. Kagesalg var ikke en mulighed, så gode råd var dyre. Det planlagte julemarked var heller ikke en mulighed, i hvert fald ikke i sin daværende form,

og det blev startskuddet på menighedsplejens virtuelle marked på facebook.

Konfirmanderne skød det i gang, og tog stort ejerskab i at få indsamlet penge nok til julegaver og julekurve. Vi mødtes en aften, hvor de klippede og klistrede ting, der kunne sættes til salg, og de havde medbragt hjemmelavede ting fra deres forældre og bedsteforældre. Pludselig kunne man købe honning, ribsgelé og julekugler i en stor, glad forvirring. Vores ene graver hoppede på, og donerede sin tid, og tog ud og lavede julekrukker med granpyntning. En anden graver lavede adventskrans og juledekorationer. Nørkleklubben i Klitmøller, som i mange år har strikket og hæklet ting som de solgte på julemarkeder til gavn for menighedsplejen, lod mig sætte deres håndarbejde på siden. Sognebørn skrev og kom med deres fine ting, alt fra træarbejde til babysko, øreringe og keramik. Vores kirkesanger strikkede huer på livet løs, og pludselig kom der gang i siden, hvor man kunne købe flot håndarbejde, lavet af sognebørn som blev købt af andre sognebørn. Menighedsplejen var blevet et fælles projekt.

Siden blev så stor en succes at den i dag stadig er åben og jævnlig bliver opdateret. Jeg synes der er noget smukt i, at den er alle mands eje. Ja, det er mig der modtager og godkender ansøgninger-

PERSONALIA Fratrædte

Sognepræst (kbk) Finn Feilan, Hanstholm, Klitmøller, Ræhr, Vigsø, 31. december 2020

Sognepræst (kbk) Anni Foldager, Nors, Øster Vandet og Tved, 31. juli 2021

PERSONALIA

Tiltrådte

Sognepræst (kbf) Anders Egon Møller, Sjørring, Skjoldborg, Thorsted, Kallerup, 1. februar 2021

Sognepræst (kbf) Inger Hørning, Øsløs, Vesløs og Arup, 1. april 2021

Sognepræst (kbf) Bodil Nørager, Nors, Øster Vandet og Tved, 1. september 2021

ne pga. min tavshedspligt, men det er sognebørnene, der kan tage æren for, at menighedsplejen er i vækst. Deres velvillighed, hjælpsomhed og velvilje til at omstille sig, har gjort vi aldrig har måtte afvise nogle, der bad om hjælp. Nej, vi har stadig økonomiske begrænsninger, men en sommerferiepakke med et badebassin og et spil krocket kan måske ikke redde sommerferien for en familie, men det kan give mange gode timers leg.

Helligkilden

Af Julius Sebastian Holst, Tømmerby, Lild og Lild Strand

Pinsedag 2021 var en ekstra festlig dag i Tømmerby kirke. Højtideligheden begyndte og sluttede med vand. Et barn blev båret til dåben, og siden blev en sjælden type indvielse markeret. Efter gudstjenesten travede menigheden øst om kirkediget og ned ad en nybygget trappe på skråningen bag kirkegården for at indvi det lille, nyistandsatte område omkring Sankt Bodils kilde.

I år er det 25 år siden, Frøstrup var kulturlandsby, hvor der var kildemarked. Der blev anlagt en midlertidig vej ned til kildens udspring, som blev fritlagt. Thy Teater lavede totalteater, blandt andet med en munkeskikkelse, der skænkede kildevand op til de valfartende. (Man var ikke helt overbevist

om det hygiejnisk forsvarlige i udskænkningen, så det var kommunevand, der kom i flaskerne.)

I løbet af de seneste par år er idéen opstået om at etablere en permanent adgangsvej til kilden og et udendørs rum i tilknytning til kirke og kirkegård, der kan bruges som samlingssted ved forskellige lejligheder.

- Det kunne være Pinsedag, hvor gudstjenesten sædvanligvis begynder ved solopgang med sang i det fri.
- Det kunne være som udgangspunkt for kirkevandringer og pilgrimsvandringer.
- Et godt sted at gå hen med minikonfirmander og konfirmander, eller i ny og næ med kirkekaffen.
- Eller bare et sted hvor enhver kan sidde og fordybe sig med udsigten over Vejlerne.

Den gamle helligkilde ligger ikke på kirkens jord, men tilhører i dag nogle af dens naboer, som heldigvis var meget velvillige og interesserede i at samarbejde om projektet.

I menighedsrådet blev idéen drøftet. Foruden de mange kirkelige anvendelser for sådan et uderum betød det også noget, at her var et stykke lokal kulturhistorie, som kirken kunne være med til at kaste lys over.

Tømmerby kirke er med i vejkirkeordningen, hvilket betyder, at en del turister kommer forbi, og man ville gerne medvirke til, at de får en god oplevelse og et godt indtryk både af området, kirken og dens historie.

Det blev besluttet at starte projektet ved at søge fondsmidler samt en fælles aktivitetskonto i provstiet. Den primære udfordring og omkostning var adgangsvejen. Vi skulle have en tømrer til at bygge en naturtrappe, der gerne skulle være praktisk og falde diskret ind i omgivelserne.

Der blev truffet den aftale mellem menighedsrådet og matrikelejerne, Anders og Lone, at vi skulle

sørge for trappen og de tage sig af at sætte området omkring kilden i stand. Et fældet træ fra kirkegården blev til bæk. Der blev fundet en passende sten og lavet et hul i den, som kildevandet kunne rinde op af for at løbe videre ned i et stengærde.

Helligkilderne er nogle af vore ældste kultur-minder, ældre end kirkerne som i mange tilfælde blev bygget nær de gamle hedenske kildesteder eller ligefrem lagt oven på kildens vandåre. På kirke-lig indviet jord måtte kilden jo også blive helligt; så da kirken blev rejst, blev kilden så at sige ”døbt.”

Ligesom Aalborg domkirke er Tømmerby kirke bygget med den engelske abbed Budolf som værnehelgen.

Sankt Bodil, mener de kyndige er en folkelig omskrivning af Sankt Budolfus.

Op igennem middelalderen må folk have op-søgt kilden, som var centrum for de årlige kil-demarkeder. Gad vidst hvornår de stoppede, og kilden groede til...

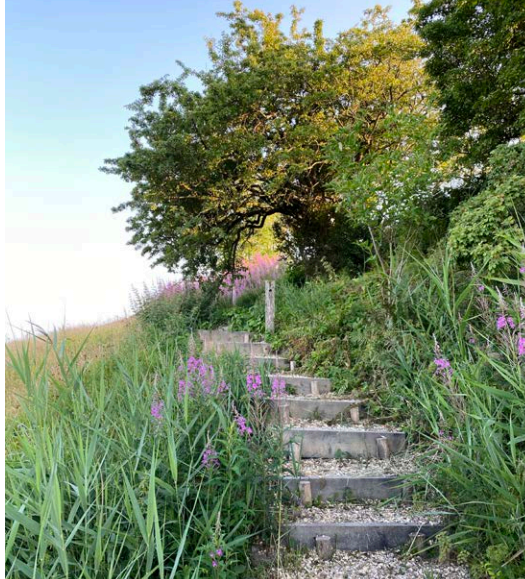
Men hvorfor så egentlig grave den frem igen? Er det ikke gøgl og på kanten af det luthersk til-rådelige?

Ifølge Ray Simpson er der i vore tider igen en længsel efter at forny misligholdte steder, at skabe heller og lade steder, som engang blev betragtet som hellige, komme til deres ret igen (Keltiske spor, s. 70.)

Jesus havde særlige steder, hvor han mødte Gud. I templet og synagogen, nogle gange i ør-kenen, andre gange i bjergene. Ligesom han satte sine disciple stævne i Galilæa efter opstandelsen.

Kernen i tanken om hellige steder er inkarna-tionen, at Gud kommer nær i en bestemt person, på et bestemt sted, i en bestemt tid. Troen bliver forankret i det konkrete.

Kilden minder om, at den kirke, hvor vi holder gudstjeneste, dåb og begravelser, er helligt i kraft af, at mennesker her er blevet mødt med Guds velsignelse – og altid vil blive det, om Gud vil.

Sådan et gammelt kildested er et sælsomt sted. For hvad er det præcist for en størrelse, og hvad vil vi gøre det til ved at tage det i brug? Historisk kulturminde, udendørs pendant til sognegården eller et liturgisk rum? Det skal kunne rumme alle tre funktioner.

Denne slags indvielser findes der ikke autori-serede ritualer for, men da det også skulle være et gudstjenesterum, måtte der laves en ad hoc-li-turgi.

Efter at have drukket kirkekaffe var vi klar til indvielseshandlingen. Vi sang selvfølgelig Alle mine kilder, under hvilken kildevandet fik lov at løbe i en lille skål. Der blev sagt et par ord, og vi sluttede med følgende bøn: ”Kom til os, du som er alting kilde, alles frelser og livets opretholder. Amen.

Til sidst velsignelsen påhæftet en deklARATION, idet præsten fandt skålen med kildevand og en lille børste frem, af den slags de ortodokse præster bruger: ”I Mellemøsten er det et pinsesymbol at kaste vand på hinanden Pinsedag, for at fejre Helligåndens komme, – så er I advaret, når jeg nu lyser Herrens velsignelse over jer.”

Morsø Provsti

Af provst Mette Moesgaard Jørgensen

Fra aflysninger til nye aftaler

Når man bladrer i kalenderen for 2021, så er årets første uger og måneder fyldt med aftaler og møder, som er streget over pga. aflysning. Årsagen behøver jeg ikke nævne – det har været det samme overalt i Danmark; planer er blevet udskudt, ændret eller aflyst. Vi havde håbet på, at coronaen ville stikke piben ind i 2021, men den ser ud til at fortsætte i nye mutationer og ændringer.

Vaccinens udrulning giver dog håb om, at vi igen kan samles til sogneeftermiddage og – afte-

ner, koncerter, og studiekredse mmm. Gudstjenester og kirkelige handlinger afholder vi ufortrødent om end f.eks. arealkrav har begrænset folks ønsker om vielser og dåb.

Vi oplever dog, at forældre i stigende omfang ønsker dåb under de omstændigheder, der er nu engang er. Derfor holder vi mange dåbsgudstjenester i forlængelse af søndagens højmesse og især lørdag formiddage, hvor vi undertiden kan have 3 gudstjenester i træk. Medarbejdere og præster glæder sig over, at dåben og Folkekirken har så stor betydning, at man ikke ”springer dåben over” eller udskyder til konfirmationen. Det giver håb for fremtiden!

Om ikke andet, så har pandemien jo lært os, at vi ikke kan undvære at mødes fysisk, ansigt til ansigt. Derfor ser vi med fortrøstning frem til at mødes igen i de mange sammenhænge, hvor det gradvist bliver muligt. Vi savner nemlig at være kirke sammen! Flere sogne sender gudstjenester og andagter på hjemmesiden, andre bruger de sociale medier aktivt i menighedsplejen. Det er rigtig godt – men det slår ikke at samles for at synge, lytte – og snakke.

Nye kirkeklokker

Provstiudvalget kan se, at der også er brugt megen energi på bygninger og praktiske opgaver.

I Morsø provsti har vi de seneste år ønsket at automatisere klokkeringning. Dels for at mindske det fysiske slid for graverne, dels for at kunne begrænse mandetimerne. De gamle klokker har

Kirkeklokker i Flade.

Foto: Susanne

Overgaard

dog ikke alle kunne tåle at blive automatiseret, og anbefalingen har lydt; at sognet bør anskaffe sig en ny klokke. Det har økonomien desværre ikke kunnet rumme, fordi det også medførte udgifter til ny klokkestabel eller klokkebom. Sognene har derfor søgt fondsmidler – og i år har det betydet, at tre nye klokker er blevet godkendt/forventes godkendt til brug. Ét sogn har midlertidigt haft dispensation til at undlade morgen- og aftenringning – det har været et stort savn for beboerne i sognet og det nærliggende sogn. Tænk, at den lyd man måske ikke registrerer i hverdagen, savnes i dét øjeblik, den mangler. Klokken ringer til morgenbøn, hvor man lægger dagen i Guds hænder – og til aftenbøn, hvor man tænker over

dagens hændelser og lægger natten i Guds hænder.

Fondsmidler

Der er også søgt og bevilget Fondsmidler til ny kunst på Nykøbing Mors kirkegård. Harry Møller Olsens legat gjorde det muligt for menighedsrådet at erhverve en skulptur af Erik Heide. Søndag den 30.maj blev den indviet af biskop Henning Toft Bro, som forinden havde haft gudstjeneste i Nykøbing Mors kirke. Erik Heide har, sammen med kirkegårdsudvalget, valgt stedet for placeringen af ”Faderen, Sønnen og Helligånden”. Den er placeret tæt ved p-pladsen og på et græsområde, der er opstået ved nedlægning af tomme gravsteder. (Billede af skulpturen ses på Stiftbogens forside, red.)

Som så mange andre menighedsråd har man nemlig også i Nykøbing Mors arbejdet med en udviklingsplan for kirkegården.

Tiderne har ændret sig og kirkegårdene er blevet for de levende men er samtidig en stor del af lokalhistorien.

Kirkegården formidler lokalhistorien med plancher og brochurer og fortæller dermed, hvordan den gennem årene har afspejlet det omkringliggende samfund. I Nykøbing Mors er mange gravsteder desuden smykket med kunst af lokale kunstnere. Menighedsrådet er stolte over den flotte udvikling, der allerede er i gang på Nykøbing Mors Kirkegård og vil gerne bidrage til, at kirkegården er et sted, hvor alle får lyst til at komme, enten for at besøge bekendtes gravsteder eller for at gå en tur og nyde de smukke blomster og kunstværkerne.

Kirkegården er altså på vej til også at blive en bypark, og her er kunst og skulpturer med til forskønne området.

Nu er der endnu en markant skulptur, som kan være anledning til at besøge kirkegården.

PERSONALIA Tiltrådte

*Sognepræst Tabitta
Flyger er pr. 1.5.2021 til-
trådt i Sydmons pastorat
Foto: Søren Poulsen*

Over for kirkegården ligger den gamle Nykøbing Mors arrest. Her har fængslede gennem alle årene kunne lytte til kirkeklokkens morgen- og aftenringning samt ved bisættelser og begravelser fra det fine kapel. Sogne- og diakonipræst Joan Amalie Holck kommer hver uge på besøg i arresten.

Hun skriver om sit møde med ”håb-løse” mennesker:

HÅB

Kender du myten om Pandoras æske?

Ifølge græsk mytologi er hun den første kvinde på jorden, og alle mænd begærer hende. Men Zeus er ikke tilfreds med den skønne kvinde, som afleder folk fra at tilbede ham og bringe gaver til hans tempel. Derfor giver han hende en lukket æske med påbud om ikke at åbne den. Men havde Pandora været en rigtig kvinde, hvis ikke nysgerigheden havde besejret hende?

Hun linder på låget og ud flyver alskens ulykker. Zeus har fået hævn. Dog lykkes det Pandora at sætte låget fast igen, før æsken er helt tom.

Håbet er tilbage. Og når kun håbet er tilbage, så ser det sort ud – var det ikke for håbet. Som kirke lever vi af håbet, af det håb, Guds søn rakte os og lover os, et håb svøbt i kærlighed og nåde. Det er sjældent, at der fejres gudstjeneste uden, at håbet inddrages som overskrift eller på sidelinjen, trøsten i medgang og modgang. Men hvor meget taler vi om håb uden for kirkens rum? Derude har håbet nogle familiemedlemmer, som har mere tale- og skærmtid: drømme, visioner, fremtidsplaner, mål på den korte eller den lange bane.

Vores drømme, visioner, fremtidsplaner, ferieplaner giver os retning for vores handlinger.

Vil vi på ferie: er passet stadig gyldigt? Tjek.

Corona-regler for rejsemålet og hjemkomsten? Tjek.

Forsikringer for det ene og det andet? Tjek.

Hvem passer hunden, vander stueplanter og evt. have? Tjek.

Postkassen er med i telefonen, den er ikke mere et problem. Vi planlægger og sikrer os, alt efter vores tilbøjeligheder og håber på en god rejse.

Der sneget usikkerheden sig ind. Vi HÅBER på en god ferie.

Selv om vi ikke regner med nogen slags ulykker, oversvømmelse, tsunami, tasketyveri eller en tabt telefon – helt sikre er vi jo ikke. Det eneste, vi kan være helt sikre på, er, at en dag skal vi dø. Når vi tager håbet med i vores udtrykte ønsker, er det et diskret tegn på, at der ER usikkerhed i vores hensigter, i vores muligheder. Med håbet indrømmer vi et forbehold for selvfølgeligheden i vore intentioner eller ønsker for os selv eller en anden. Der skal lidt ekstra til, før det lykkes. Det kan gå glat, men det er ikke givet.

Og ups – så er vi tilbage i kirkens sprog. Håbet er givet os med troen, og så er det næsten lige meget, hvad eller hvem vi tror på. At tro på nogen eller noget som helst er en tillid til og et håb om, at relationen eller vilkåret er stabil(t).

Vi håber, at livet går sin vante gang fra fødsel til død, med barneår, skolegang, uddannelse, job, ægteskab og børn, der kan fortsætte på tilsvarende måde, hvordan verden end forandrer sig gennem generationerne. Og der gælder en regel: hvilke håb vi nærer for vores egen og for de kommende generationer – det afhænger af, hvilke vilkår vi lever under. Jo bedre vilkår, jo større håb (dvs. fremtidsplaner) – og bedre muligheder for at virkeliggøre dem.

Det ene menneskes håb grænser op til et andet menneskes ulykke. For verdens goder er ujævnt fordelt, og hidtidige forsøg på en mere retfærdig fordeling af menneskehedens ressourcer er endt i ny ulykker, ikke for alle, men for alt for mange. Med kirkens diakonale tiltag, og tilsvarende fra verdslige organisationer, kan vi

række håb ud, hvor alt synes håbløst. Men rækkevidden begrænses gang på gang af snæversyn og selvished, som har bedre midler til at forsvare egne interesser end håbets bærere har til at sprede det.

Nu et andet oldgræsk fænomen: Det arkimediske faste punkt. Hvis der fandtes et eneste fast punkt i denne verden, så kunne Arkimedes vippe jorden af dens hængsler. Men den roterer stadig væk stabilt i sin bane rundt om solen. Det arkimediske faste punkt findes ikke, forklaringen findes i fysikkens naturlove. Videnskaben giver mere viden end håb; heldigvis kan mere viden også bruges i håbets tjeneste.

Hvor der er liv, er der håb. Alligevel er der mennesker, der tager sig selv af dage. Deres håb - om de havde et - hørte ikke denne verden til. Fred ønskede de sig, sjælefred, smertefrihed, hvad og hvor meget kan efterladte og præster vide om deres beslutning? Og selv om døden er det eneste sikre i dette liv...

Hvor der var håb, kom der sorg. Måske også en lettelse over, at en vanskelig tid, måske efter svær sygdom, er slut for den døde og/eller for familien. Andre gange eller samtidigt chok, forfærdelse, kaos, og håbet synes dødt med den døde.

Her kan sorggrupper hjælpe, og i disses fællesskaber om at have mistet en betydningsfuld anden er der genkendelse. Der er plads til sorgen, og i den plads spirer nye håb.

I kirken sætter præstens afsluttende velsignelse i gudstjenesten og ved kirkelige handlinger ord på håbet uden at nævne det ved navn. Ifølge mine lærebøger stammer velsignelsen fra israeliternes nomadetid: Når en fremmed ankom til en lej, førtes han for lejrens øverste og fremførte sit ærinde. I det øjeblik lejrens leder løftede sit ansigt og lod sit blik falde på gæsten, så var gæsten fredlyst, ingen måtte krumme et hår på hans hoved. Det var gæstens håb.

Velsignelsen er et godt "værktøj" for arresthus- og fængselspræsterne. Den gøder håbet, selv efter at dommen er endeligt afsagt, og fortæller den dømte, at der stadig er liv i håbet. Han er stadig et menneske, Guds elskede skabning. Under afsoning gives muligheder for uddannelse og for eksempel misbrugsbehandling og kurser i "anger management" (beherskelse af vrede). Men samtidig er håbet under belejring af bekymring, frygt, angst, for medafsonere, for fremtiden.

Ting er sjældent så ringe, at de ikke kan blive værre, det ved man som anholdt, varetægtsfængslet, i retten, i fængslet.

Undervejs lindrer det at blive set og accepteret, både af præster, misbrugsbehandlere, besøgsvenner, fængselspersonale, og de, der må komme på besøg.

At blive set uden anmærkninger har alle brug for.

Herren velsigne dig og bevare dig.

Herren løfte sit ansigt mod dig og være dig nådig.

Herren løfte sit ansigt mod dig og give dig fred.

Kors på alteret i Støvring Kirke.
Udført af Erik Heide.

Foto: Niels Clemmensen

ISSN: 0107-5055 (trykt)
ISSN: 2246-6258 (online)